

**UCHWAŁA NR VII/55/15
RADY POWIATU W SUWAŁKACH**

z dnia 25 czerwca 2015 r.

**w sprawie uchwalenia Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Suwalskiego
na lata 2014 – 2020.**

Na podstawie art. 4 ust.1 pkt 3 i art.12 pkt. 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2013r. poz. 595 i 645 z 2014r. poz. 379 i 1072) w związku z art. 19 pkt.1 ustawy z dnia 12 marca o pomocy społecznej (Dz. U z 2015r. poz. 163, zm. z przen. Dz. U. z 2010r. Nr 217, poz.1427) oraz art. 35a ust.1 pkt.1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011r. Nr 127, poz. 721 Nr 171 poz.1016, Nr 209 poz.1243, i 1244, Nr 291 poz.1707, z 2012r. poz. 986, 1456, z 2013r. poz. 73, 675, 791, 1446, 1645, z 2014r. poz. 598, 877, 1198, 1457, 1873) oraz art. 6 ust.3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U z 2005r. Nr 180, poz.1493, Dz. U. z 2009r. Nr 206, poz. 1589, Dz. U. z 2010r. Nr 28, poz.146 i Nr 125, poz. 842, Dz. U. z 2011r. Nr 149, poz. 887) oraz art. 180 pkt. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015r. poz. 332) i § 9 ust.1 pkt. 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2015r. poz.149 i 357) Rada Powiatu w Suwałkach uchwała, co następuje:

§ 1. Uchwała się Powiatową Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Suwalskiego na lata 2014- 2020 stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Suwałkach.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Grzegorz Mackiewicz

Powiat Suwalski

Załącznik do uchwały Nr VII/55/15
Rady Powiatu w Suwałkach
z dnia 25 czerwca 2015 r.

**Powiatowa Strategia
Rozwiązywania Problemów Społecznych
Powiatu Suwalskiego
na lata 2014 - 2020**

Spis treści

Obszar A. POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE SUWALSKIM NA LATA 2014 - 2016

I. Wprowadzenie do programu	6
II. DIAGNOZA SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE SUWALSKIM	9
1. Charakterystyka powiatu suwalskiego	9
2. Zasoby instytucjonalne i ludzkie...	10
2. 1. Struktura systemu pieczy zastępczej	11
2. 2. Piecza zastępcza w Powiecie Suwalskim	11
2. 2. 1. Przyczyny umieszczania dzieci w pieczy zastępczej	11
2. 2. 2. Liczba rodzin zastępczych	12
2. 2. 3. Dzieci przyjmowane przez rodziny zastępcze	13
2. 2. 4. Wiek osób pełniących funkcje rodziny zastępczej	15
2. 2. 5. Wiek dzieci umieszczanych w rodzinach zastępczych.	17
2. 2. 6. Struktura rodzin zastępczych	19
2. 3. Instytucjonalna piecza zastępcza	20
2. 4. Usamodzielnienie wychowanków	24
3. Podsumowanie danych odnoszących się do systemu pieczy zastępczej w Powiecie Suwalskim i jego ocena za lata 2011 – 2013:	25
4. Potrzeby powiatu w zakresie pieczy zastępczej:	26
III. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE SUWALSKIM	28
1. Cele i priorytety programu	31
IV. HARMONOGRAM I LIMITY NA LATA 2014 – 2016.	33
V. EWALUACJA I MONITORING REALIZOWANYCH DZIAŁAŃ	36
VI. ZAKOŃCZENIE	36
WYKAZY WYKRESÓW, TABEL, RYSUNKÓW	36

Obszar B. PROGRAM PROMOCJI ZATRUDNIENIA ORAZ AKTYWIZACJI LOKALNEGO RYNKU PRACY na lata 2014-2020

Zakres rzeczowy

I. Wprowadzenie	39
II. Analiza Rynku Pracy	39

III. Priorytety Programu	48
Priorytet 1.	48
Priorytet 2.	49
Priorytet 3.	51
Priorytet 4.	52
Priorytet 5.	53
Obszar C. POWIATOWY PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W ZAKRESIE REHABILITACJI SPOŁECZNEJ, REHABILITACJI ZAWODOWEJ I ZATRUDNIANIA ORAZ PRZESTRZEGANIA PRAW OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH NA LATA 2014 – 2020	
Wprowadzenie	53
I. Kompetencje powiatu w zakresie działań na rzecz osób niepełnosprawnych	55
1. Określenie zjawiska „niepełnosprawność”	55
2. Podstawa prawna dla działań powiatu	56
2.1 Kompetencje powiatu w zakresie rehabilitacji zawodowej	56
2.2 Kompetencje powiatu w zakresie rehabilitacji społecznej	57
2.3. Przestrzeganie praw osób niepełnosprawnych.	58
I. CEL STRATEGICZNY I KIERUNKI DZIAŁAŃ	58
I.1. KIERUNEK I: Monitorowanie zjawiska niepełnosprawności na terenie Powiatu Suwalskiego w celu ustalenia potrzeb w zakresie poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych.	58
I.2. KIERUNEK II: Zwiększenie dostępu do usług rehabilitacyjnych i pomocowych dla mieszkańców powiatu.	59
I.3. KIERUNEK III: Przystosowanie warunków środowiskowych do potrzeb osób niepełnosprawnych.	60
I.4. KIERUNEK IV: Pomoc rodzinom, w których są osoby niepełnosprawne.	60
I.5. KIERUNEK V: Poprawa poziomu przygotowania zawodowego i możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych (w szczególności osób zaliczonych do znacznego i umiarkowanego stopnia niepełnosprawności) oraz tworzenie nowych i doskonalenie dotychczasowych instrumentów zwiększających możliwości osób niepełnosprawnych na rynku pracy.	61
I.6. KIERUNEK VI: Ograniczenie zjawiska marginalizacji społecznej i przygotowanie osób narażonych na wykluczenie społeczne do wejścia na rynek pracy, utrzymania zatrudnienia lub powrotu do czynnego życia zawodowego.	63
II. Harmonogram	63
I.1. KIERUNEK I:	63
I.2. KIERUNEK II:	64

I.3. KIERUNEK III:	65
I.4. KIERUNEK IV:	65
I.5. KIERUNEK V:	66
I.6. KIERUNEK VI:	68
III. Przewidywane skutki finansowe	69
I.1. KIERUNEK I:	69
I.2. KIERUNEK II:	70
I.3. KIERUNEK III:	71
I.4. KIERUNEK IV:	72
I.5. KIERUNEK V:	73
I.6. KIERUNEK VI:	75
OBSZAR D: POWIATOWY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE I OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE POWIATU SUWALSKIEGO na lata 2014-2020	
Wstęp	76
I. Podstawa prawna	79
II. Przemoc w rodzinie – podstawy teoretyczne	80
III. Dane statystyczne dotyczące występowania przemocy w rodzinie w Powiecie Suwalskim	81
IV. Charakterystyka podejmowanych działań profilaktycznych i pomocowych podejmowanych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Powiecie Suwalskim w latach 2011-2013	88
V. Wykaz miejsc pomocy	94
VI. Analiza SWOT	95
VII. Adresaci programu	96
VIII. Koordynator i partnerzy programu	96
IX. Cel główny, obszary działania i cele operacyjne programu	97
Cel główny: Zwiększenie skuteczności działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Powiecie Suwalskim	
OBSZAR 1: Profilaktyka i edukacja społeczna	99
OBSZAR 2: Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	101
OBSZAR 3: Oddziaływania na osoby stosujące przemoc w rodzinie	103
OBSZAR 4: Podnoszenie kompetencji służb i podmiotów realizujących zadania oraz procedur współpracy	104
X. Przewidywane efekty realizacji programu	106

XI. Źródła finansowania programu	106
XII. Ewaluacja i monitoring programu	106

Wprowadzenie

Artykuł 19 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, w punkcie pierwszym, formułuje konieczność opracowania i realizacji powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych. Zgodnie z zapisami ustawy strategia powinna uwzględniać programy pomocy społecznej, w tym program działań na rzecz osób niepełnosprawnych i osób oraz rodzin z grup szczególnego ryzyka. Koniecznym elementem strategii winien być również program promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy. Wymóg ten formułuje ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w artykule dziewiątym.

Mając na uwadze przywołane zapisy ustaw, strategia przejęta przez Powiat Suwalski formułuje zasadnicze cztery obszary oddziaływań tożsame z czterema zasadniczymi programami. Dla porządku oznaczono je jako obszary A, B, C i D. Uważniejsza lektura zawartości tekstu odkrywa bardzo szeroki zakres rzeczowy podejmowanej tematyki. Struktura każdego obszaru opracowana została w podobnym schemacie. Poszczególne części sformułują cel strategiczny, priorytetowe kierunki działań i cele, jakie winny zostać osiągnięte na skutek realizacji działań. Wychodząc naprzeciw wymogom ukonkretnienia zarysowanych w strategii planów, wskazano również podmioty odpowiedzialne za realizację oraz zakreślono harmonogramy projektowanych oddziaływań. Tam gdzie było to możliwe podane zostały wielkości środków finansowych, w oparciu o które następować ma realizacja strategii. Poszczególne elementy umożliwią więc monitoring procesu realizacji strategii, dzięki czemu możliwe będzie wprowadzenie ewentualnych korekt. Prezentowany dokument musi być otwarty na zmiany. Są one naturalnym wymogiem zmieniającej się dynamicznie rzeczywistości.

OBSZAR A: POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE SUWALSKIM NA LATA 2014 - 2016

I. WPROWADZENIE DO PROGRAMU

W dniu 1 stycznia 2012 r. weszła w życie ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013 r., poz. 135 j.t. ze zm.). W art. 180 pkt 1 ustawa stwierdza, że do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja trzyletnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych. Stąd też wynika konieczność opracowania wskazanego w ustawie programu rozwoju pieczy zastępczej dla Powiatu Suwalskiego. Obejmuje on okres lat 2014 – 2016 a ma na celu zapewnienie każdemu dziecku całkowicie lub częściowo pozbawionemu opieki rodziców, na ile będzie to możliwe w danej sytuacji, stabilnego i trwałego rodzinnego środowiska wychowawczego. Ustawa wyznacza perspektywę, zgodnie z którą ograniczeniu winna podlegać opieka instytucjonalna w formie dużych 30 osobowych

domów dziecka na rzecz placówek małych, z liczbą dzieci nieprzekraczającą 14 osób. Preferowanym kierunkiem rozwoju jest rodzicielstwo zastępcze w postaci przewidzianych ustawą rodzin zawodowych, niezawodowych i rodzin spokrewnionych.

Dotychczas podstawy prawne oraz podstawowe zasady funkcjonowania polskiego systemu pieczy nad dzieckiem regulowały m.in. następujące akty prawne:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483, ze zm.),
 - Konwencja o Prawach Dziecka (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526, ze zm.),
 - ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2012 r., poz. 788 j.t. ze zm.),
 - ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r., Nr 175, poz. 1362 ze zm.),
- oraz akty wykonawcze.

Ustawa o pomocy społecznej zawierała wprawdzie przepisy regulujące podstawowe kwestie związane z organizacją opieki nad dzieckiem i rodziną oraz wskazywała na potrzebę pracy z rodziną biologiczną i rozwój rodzinnych form opieki. Wymagała jednakże kolejnych nowelizacji dla wytworzenia mechanizmów, które pozwoliłyby zbudować w miarę spójny system wspierania rodziny i opieki na dzieckiem i rodziną.

Dane statystyczne jak i prowadzone badania na temat dotychczas funkcjonujących rozwiązań w obszarze opieki nad dzieckiem i rodziną wskazują, że model ten obciążony był pewnymi wadami. Negatywnie ocenia się takie zjawiska jak:

1. Wzrost wskaźnika liczby dzieci umieszczonych poza rodziną naturalną;
2. Ukierunkowanie działań wyłącznie na dziecko, pomija się rodzinę – brak odpowiedniego wsparcia dla rodziny dziecka, a także rodziny zastępczej;
3. Zubożała oferta pomocy środowiskowej dla rodziny zagrożonej lub będącej w kryzysie;
4. Brak motywatorów skłaniających gminy do działań na rzecz pozostawienia dziecka w lokalnym środowisku rodzinnym;
5. Nadmierna łatwość umieszczenia dziecka poza rodziną i niejednokrotnie zbyt powolny proces decyzyjny dotyczący dalszych losów dziecka;
6. Zbyt ograniczony wachlarz dostępnych form pieczy zastępczej, który w praktyce – w zdecydowanej większości przypadków – prowadzi do umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej;
7. Zbyt mała liczba należycie przygotowanych niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych zawodowych;
8. Pozorność rodzicielstwa zastępczego w odniesieniu do rodzin spokrewnionych z dzieckiem, dotyczy to sytuacji, w której na liczbę rodzin tego typu wpływa atrakcyjność świadczeń pieniężnych na dziecko powierzone spokrewnionej rodzinie zastępczej w porównaniu do wartości świadczeń rodzinnych kierowanych do rodzin biologicznych (zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych uzależnione od kryterium dochodowego);
9. Dotychczasowe organizowanie i finansowanie polityki społecznej w obszarze opieki nad dzieckiem i rodziną w perspektywie jedynie uzyskania doraźnego efektu, bez mechanizmów strategicznych, które pozwalałyby na ewaluację skutków działań i ocenę skali przewidywanych oszczędności w kolejnych latach.

Opisane powyżej zjawiska, występujące w praktyce realizacji pieczy nad dzieckiem i rodziną, wskazują, że model ten i jego instrumenty wymagały zmiany. Nowy system, w zamiarze ustawodawcy, ma być odrębnym elementem polityki rodzinnej państwa,

uregulowanym nowym, systemowym aktem prawnym, a nie tylko częścią ustawy o pomocy społecznej.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej na nowo reguluje tę problematykę. Korzysta przy tym z rozwiązań, które sprawdziły się poprzednio. Kładzie też dodatkowe akcenty na działania profilaktyczne ukierunkowane na rodziny zagrożone lub przeżywające trudności, budowanie mechanizmów pracy z rodziną biologiczną dziecka. Doprecyzowuje organizację systemu pieczy zastępczej oraz problematykę usamodzielnień pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.

Ustawa rozdziela funkcje gminy i powiatu w ten sposób, że w kompetencji gmin pozostaje praca z rodziną biologiczną dzieci umieszczonych w pieczy a funkcja powiatu polega na pracy z rodzinami zastępczymi. Zadaniem pieczy zastępczej realizowanej na szczeblu powiatu jest praca w ramach posiadanych kompetencji z dzieckiem umieszczonym w rodzinie lub pieczy instytucjonalnej.

Jak wcześniej wspomniano, ustawa wymusza opracowanie i realizację trzyletnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

Program rozwoju pieczy zastępczej służy usystematyzowaniu i ukierunkowaniu działań, ustaleniu priorytetów i zakresu prowadzonej działalności na rzecz rozwoju pieczy w Powiecie Suwalskim. Harmonogram działań, zgodnie z wymogiem ustawy, określony jest na najbliższe 3 lata.

Dużą rolę ustawa przypisuje organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej. Organizatorem zostaje wyznaczona przez starostę jednostka organizacyjna powiatu. W Powiecie Suwalskim, zgodnie z Zarządzeniem Starosty Suwalskiego, jednostką organizacyjną realizującą zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR) z siedzibą w Suwałkach. W związku z tym w PCPR, od 1 lutego 2012 r. działa Zespół do spraw pieczy zastępczej realizujący zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz Samodzielne stanowisko do spraw świadczeń pieczy zastępczej – rodzinnych i instytucjonalnych.

W niniejszym programie na wstępie została przedstawiona diagnoza/ocena systemu pieczy zastępczej w Powiecie Suwalskim. Ilustruje ona funkcjonowanie pieczy zastępczej typu rodzinnego jak i instytucjonalnego. Poza tym w diagnozie zwrócono uwagę na problematykę usamodzielnianych wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych oraz wskazano instytucjonalne zasoby wsparcia i pomocy dla dzieci i rodzin zamieszkujących Powiat Suwalski.

W kolejnych rozdziałach zostały określone kierunki działań, które mają przyczynić się do sprawnego funkcjonowania systemu w Powiecie Suwalskim wraz z harmonogramem realizacji zaplanowanych działań.

Program zawiera również zagadnienia dotyczące ewaluacji i monitoringu. Pozwola one na dokonanie oceny całości prowadzonych działań.

II. DIAGNOZA SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE SUWALSKIM

1. Charakterystyka Powiatu Suwalskiego

Powiat Suwalski położony jest w północno – wschodniej części Polski w województwie podlaskim. Został on utworzony w 1999 roku w ramach reformy administracyjnej. Siedzibą powiatu jest miasto Suwałki. Terytorialnie obejmuje on dziewięć gmin wiejskich: Bakalarzewo, Filipów, Jeleniewo, Przerośl, Raczki, Rutka - Tartak, Suwałki, Szypliszki i Wiżajny o łącznej powierzchni 1307,31 km², zaś liczba ludności wynosi 36120 mieszkańców – wg stanu na koniec grudnia 2012 roku.

W tabeli nr 1 przedstawiono zestawienie danych obrazujących powierzchnie poszczególnych gmin i ich ludności, wg stanu na 31 grudnia 2012 r. Wszystkie gminy na terenie powiatu mają charakter wiejski. Większość miejscowości znajdujących się na terenie Powiatu Suwalskiego zamieszkuje więcej mężczyzn niż kobiet. Najwięcej osób na 1 km² odnotowano w gminie Raczki. Natomiast najmniej w gminach: Wiżajny i Jeleniewo.

Tabela 1. Powierzchnia i ludność Powiatu Suwalskiego na dzień 31 grudnia 2012 r.

Powiat Suwalski	Powierzchnia w km ²	Ludność				Kobiety na 100 mężczyzn
		Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Na 1 km ²	
Bakalarzewo (gmina wiejska)	123,01	3077	1591	1486	25	93
Filipów (gmina wiejska)	150,35	4524	2339	2185	30	93
Jeleniewo (gmina wiejska)	131,84	3162	1634	1528	24	93
Przerośl (gmina wiejska)	123,84	3059	1560	1499	25	96
Raczki (gmina wiejska)	142,25	6071	3068	3003	43	98
Rutka Tartak (gmina wiejska)	92,32	2470	1266	1204	27	95
Suwałki (gmina wiejska)	264,82	7252	3645	3607	28	99
Szypliszki (gmina wiejska)	156,55	3946	2008	1938	26	97
Wiżajny (gmina wiejska)	122,59	2463	1260	1203	20	96

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych opublikowanych przez Urząd Statystyczny, stan na 31 grudnia 2012 roku.

Na terenie Powiatu Suwalskiego, od stycznia 1999 r. funkcjonuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie z siedzibą w Suwałkach przy ulicy Świerkowej 60. PCPR realizuje od początku powołania realizował zadania z zakresu opieki nad dzieckiem i rodziną. Wraz ze zmianą regulacji prawnych od stycznia 2012 r. PCPR realizuje te zadania już w ramach ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013 r., poz. 135 j.t. ze zm.).

Realizując zadania wynikające z w/w ustawy PCPR współpracuje z ośrodkami pomocy społecznej na terenie powiatu oraz innymi instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny.

Na terenie Powiatu Suwalskiego funkcjonuje jedna placówka opiekuńczo – wychowawcza typu socjalizacyjnego (Nowa Pawłówka 1, 16-427 Przerośl), Warsztat Terapii Zajęciowej w Filipowie (Pl. Stefana Batorego 25, 16-424 Filipów), Ośrodek Interwencji Kryzysowej z siedzibą w Suwałkach, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doświadczających Przemocy w Rodzinie z siedzibą w Suwałkach, Hostel przy Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Osób Doświadczających Przemocy w Rodzinie z

siedzibą w Dowspudzie, Ośrodek Wsparcia w Lipniaku (Lipniak 3; 16 – 402 Suwałki) oraz utworzony ostatnio Zakład Aktywności Zawodowej SOWA (Lipniak 3; 16 – 402 Suwałki)..

W powiecie utworzonych jest 53 rodziny zastępcze w tym 33 rodziny spokrewnione, 19 niezawodowych oraz 1 zawodowa.

2. Zasoby instytucjonalne i ludzkie.

Art. 18 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej brzmi: ***Małżeństwo, jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej.***

Zapis ten, obok innych zawartych w akcie podstawowym, jakim jest konstytucja, wyznacza naturalny porządek prawny w Polsce. Za podstawową komórkę społeczną uznaje się rodzinę, która jest fundamentem dla osiągania ładu społecznego i harmonijnego rozwoju. To właśnie w niej kształtują się emocje, współdziałanie, odpowiedzialność, interakcje czy role, które wpływają na dorosłe życie jednostek. Różnego typu problemy pojawiające się w rodzinie mogą być podstawą do powstawania negatywnych zjawisk jak: wykluczenie społeczne, dysfunkcje w postaci alkoholizmu, bezrobocia, chorób, zaniedbań w sprawach opiekuńczo wychowawczych, na skutek których zagrożone bywa nie tylko bezpieczeństwo dziecka, jego dobro czy możliwości rozwoju ale wręcz życie.

Współczesne rodziny są bardzo zróżnicowane. Obok tych, które zapewniają potomstwu komfort psychiczny i bytowy, istnieją także rodziny, jak się okazuje, niezdolne do samodzielnego stworzenia dzieciom elementarnych warunków bytowych czy zapewnienia bezpieczeństwa.

W rodzinach tych, jak uczy doświadczenie, z reguły występują poważne zaburzenia kontaktów emocjonalnych. Więzy jej członków najczęściej są osłabione a dzieci boleśnie przeżywają wyobcowanie związane niejednokrotnie z poczuciem odrzucenia. Niestety sytuacje takie nie należą do rzadkości. Dodatkową trudnością jest fakt, że rodzice biologiczni nie widzą własnych zaniedbań, nie chcą korzystać z oferowanych form instytucjonalnego wsparcia, co w efekcie prowadzić może do pogłębienia występujących dysfunkcji.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie z siedzibą w Suwałkach, jak wcześniej wspomniano, pełni zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Suwalskim. Centrum dysponuje bazą lokalową oraz kadrową. Są to zatrudnieni specjaliści z wieloletnim doświadczeniem. Ponadto Centrum, w zależności od występujących potrzeb, prowadzi systematyczną współpracę z wieloma instytucjami. PCPR jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej oraz wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Realizuje zadania z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013, poz. 182 j.t., ze. zm.), ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013 r., poz. 135 j.t. ze. zm.), ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr. 180, poz. 1493, ze zm.) oraz ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776 ze. zm.).

Przy PCPR z funkcjonują również Ośrodek Interwencji Kryzysowej z siedzibą w Suwałkach, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy wraz z Hostelem realizujący zadania z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

2. 1. Struktura systemu pieczy zastępczej

W oparciu o Ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wyodrębnić można następujący schemat działań w stosunku do dziecka i rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji życiowej:

I. Wspieranie rodziny

A. Zaangażowane podmioty:

1. Instytucje i podmioty w tym asystent rodziny;
2. Placówki wsparcia dziennego;
3. Rodziny wspierające.

B. Formy:

1. Praca z rodziną (konsultacje i poradnictwo specjalistyczne, terapia i mediacje, usługi dla rodzin z dziećmi, pomoc prawna, grupy wsparcia, specjalistyczne warsztaty);
2. Pomoc w opiece i wychowaniu (placówki wsparcia dziennego: opiekuńcze, specjalistyczne, pracy podwórkowej).

II. System pieczy zastępczej (organizuje powiat)

A. Rodzinna:

Formy:

- rodzina zastępcza (spokrewniona, niezawodowa, zawodowa w tym: zawodowa pełniącą funkcje pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna);
- rodzinny dom dziecka.

B. Instytucjonalna

Formy:

- placówki opiekuńczo – wychowawcze (socjalizacyjne, interwencyjne, specjalistyczno – terapeutyczne, rodzinne);
- regionalne placówki opiekuńczo – terapeutyczne;
- interwencyjne ośrodki preadopcyjne.

Do głównych zadań własnych realizowanych przez powiat w zakresie systemu pieczy zastępczej należy zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, a także organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia.

2. 2. Piecza zastępcza w Powiecie Suwalskim

Poniżej dokonano analizy dotyczącej funkcjonowania w Powiecie Suwalskim rodzin zastępczych, placówki opiekuńczo – wychowawczej oraz usamodzielniania wychowanków z rodzin zastępczych w latach 2011 – 2013.

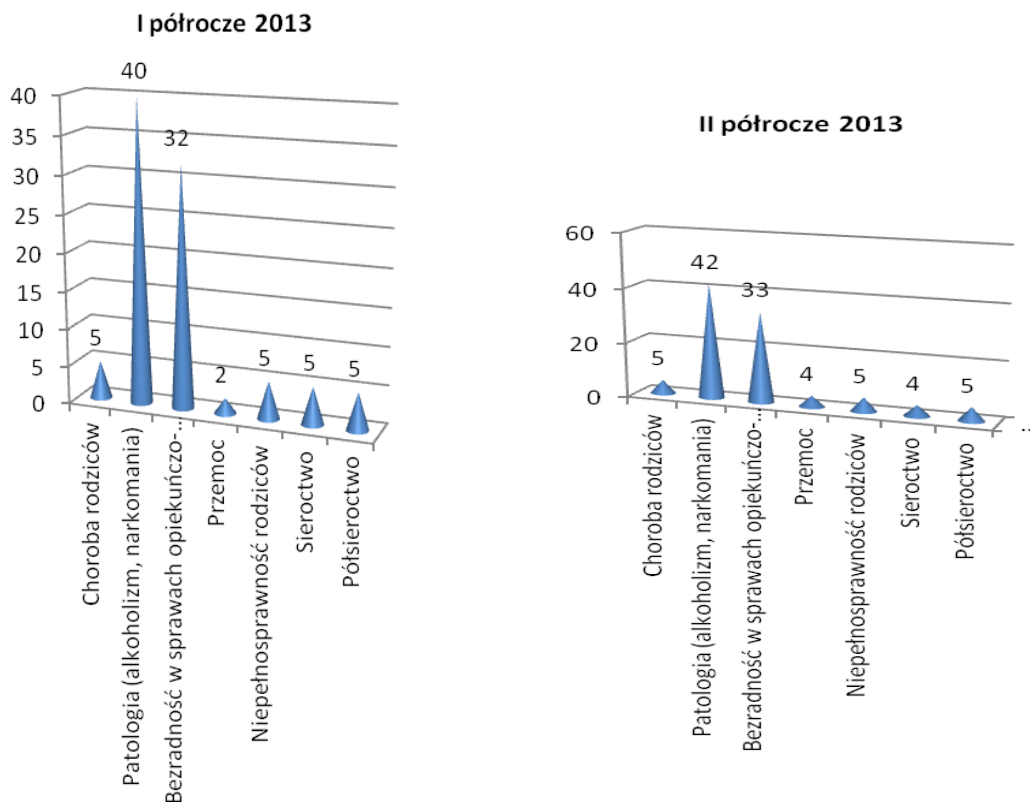
2. 2. 1. Przyczyny umieszczania dzieci w pieczy zastępczej

Na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za 2013 rok sporządzonego przez PCPR z siedzibą w Suwałkach wywnioskować można, iż najczęstszymi przyczynami umieszczania dzieci w systemie pieczy zastępczej na terenie Powiatu Suwalskiego są:

- patologia (alkoholizm, narkomania),
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,

- sieroctwo,
- pólsieroctwo,
- choroba rodziców,
- przemoc,
- niepełnosprawność rodziców.

Wykres 1. Przyczyny umieszczenia i liczba dzieci w pieczy zastępczej w Powiecie Suwalskim w roku 2013.

Źródło: Dane ze sprawozdania rzeczowo-finansowego z wykonania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za 2013 rok.

Poniższa tabela przedstawia zestawienie liczby rodzin zastępczych oraz dzieci w nich umieszczonych w Powiecie Suwalskim.

2. 2. 2. Liczba rodzin zastępczych

Tabela 2. Liczba rodzin zastępczych oraz dzieci w nich umieszczonych w Powiecie Suwalskim w latach 2011 – 2013.

Lata	Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych i umieszczonych w nich dzieci	Liczba rodzin niespokrewnionych	Liczba rodzin niezawodowych	Liczba rodzin zawodowych	POW
2011	48 (94 dzieci)	6 (11 dzieci)		1 (5 dzieci)	33 dzieci 15 z terenu powiat
2012	34 (66 dzieci)		17 (28 dzieci)	1 (5 dzieci)	39 dzieci 11 z terenu powiatu
2013	33 (59 dzieci)		19 (38 dzieci)	1 (5 dzieci)	42 dzieci 14 z terenu powiatu

Źródło: Dane PCPR w Suwałkach – opracowano dla potrzeb niniejszego dokumentu.

Jak wynika z powyższej tabeli w Powiecie Suwalskim w ostatnich latach liczba rodzin utrzymuje się na stałym poziomie. Występują tylko niewielkie zmiany, co do ich liczby. Przeważająca większość rodzin zastępczych to rodziny spokrewnione z dzieckiem zazwyczaj w osobach dziadków (ponad 49,06%). W drugiej kolejności są to krewni w linii bocznej np. ciocia lub wujek (22,64%) następnie osoby niespokrewnione (15,09%) dopiero na czwartym miejscu starsze rodzeństwo (13,21%).

Tabela 3. Stopień pokrewieństwa pomiędzy dzieckiem a rodziną zastępczą w roku 2013.

Stopień pokrewieństwa pomiędzy dzieckiem a rodziną zastępczą	
Rodzice zastępczy	Liczba rodzin
Rodzeństwo	7
Krewni w linii bocznej np. ciotka lub wuj	12
Dziadkowie	26
Osoby niespokrewnione	8
Razem	53

Źródło: Dane PCPR w Suwałkach – opracowano dla potrzeb niniejszego dokumentu.

W roku 2013 liczba dziadków zajmujących się dziećmi pozbawionymi opieki wynosiła 26. Kolejną grupę opiekunów stanowili krewni w linii bocznej (12), rodziny niespokrewnione (8) oraz rodzeństwo (7).

2. 2. 3. Dzieci przyjmowane przez rodziny zastępcze

Rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem

Tabela 4. Dzieci przyjmowane przez rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem w latach 2011 – 2013.

Rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem		2011	2012	2013
- ogółem		48	34	33
Rodziny z przyjętymi dziećmi	1 dziecko	19	13	16
	2 dzieci	17	13	12
	3 dzieci	6	5	2
	4 dzieci	3	2	2
	5 dzieci	2	1	1
	6 dzieci	1	0	0

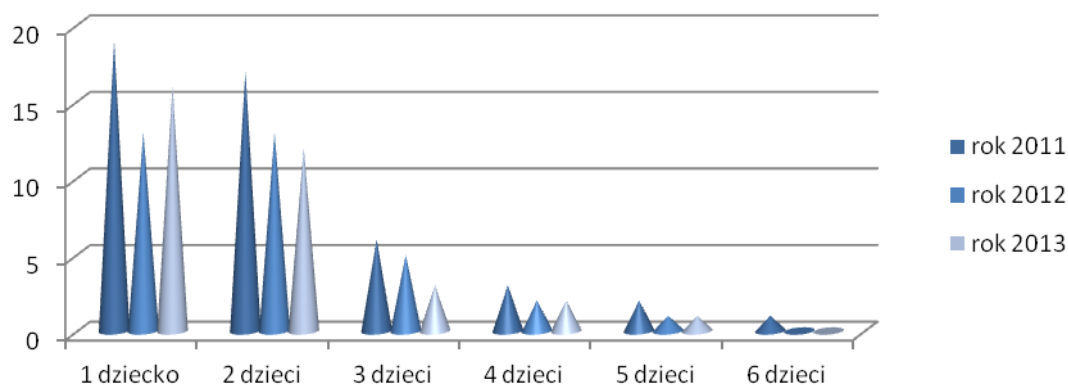
Źródło: PS – 02 sprawozdanie rodzin zastępczych Główny Urząd Statystyczny (www.stat.gov.pl).

W roku 2013 na terenie Powiatu Suwalskiego funkcjonowały 33 rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem. Liczba dzieci przyjmowanych przez tego typu rodziny na przełomie 2011 – 2013 utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Analizując dane z tabeli 4 należy pamiętać, iż od stycznia roku 2012 część rodzin, która jeszcze w roku 2011 miała status rodziny spokrewnionej (odnosi się to do krewnych: wujkowie i ciocie) uzyskała

status rodzin niezawodowych. Zatem obserwowane w tabeli dosyć znaczące różnice, co do liczby rodzin wynikają jedynie ze zmiany prawnej kwalifikacji rodzin wprowadzonych ustawą o pieczy zastępczej.

Dane statystyczne wskazują, że najczęściej do rodzin zastępczych trafiają dzieci pojedyncze bądź też dwójka rodzeństwa. Dużo mniej jest rodzin zastępczych z trojgiem dzieci. Natomiast do wyjątków należą sytuacje, gdzie do pieczy rodzinnej trafia pięcioro lub więcej rodzeństwa.

Wykres 2. Dzieci przyjmowane przez rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem w latach 2011 – 2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: PS – 02 sprawozdanie rodzin zastępczych Główny Urząd Statystyczny (www.stat.gov.pl)

Rodziny zastępcze niezawodowe

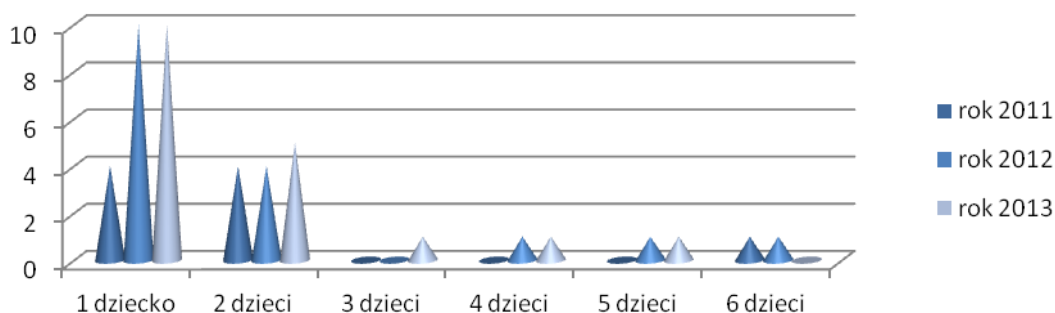
Zastosowanie tej samej, co wyżej, analizy do rodzin zastępczych niezawodowych, z uwzględnieniem zmiany ustawowej wprowadzonej od stycznia 2012 roku, wskazuje na podobną tendencję, jaką obserwowaliśmy w odniesieniu do rodzin spokrewnionych z dzieckiem. Ogólna liczba tych rodzin pozostaje na zbliżonym poziomie z lekką tendencją wzrostową. Podobnie rzecz ma się z liczbą dzieci, które w tych rodzinach pozostają.

Tabela 5. Dzieci przyjmowane przez rodziny zastępcze niespokrewnione z dzieckiem, niezawodowe i zawodowe w latach 2011 – 2013.

Rodziny zastępcze niespokrewnione z dzieckiem – ogółem (zawodowe i niezawodowe)		2011	2012	2013
		6	17	19
Rodziny z przyjętymi dziećmi	1 dziecko	4	10	10
	2 dzieci	1	4	5
	3 dzieci	0	0	1
	4 dzieci	0	1	1
	5 dzieci	0	1	2
	6 dzieci	1	1	0

Źródło: PS – 02 sprawozdanie rodzin zastępczych Główny Urząd Statystyczny (www.stat.gov.pl).

Wykres 3. Dzieci przyjmowane przez rodziny zastępcze niespokrewnione z dzieckiem, niezawodowe i zawodowe w latach 2011 – 2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: PS – 02 sprawozdanie rodzin zastępczych Główny Urząd Statystyczny (www.stat.gov.pl).

Jak widzimy z wykresu w przypadku rodzin niezawodowych i zawodowych również dominują rodziny z jednym dzieckiem bądź rodzeństwem dwojga. Rodziny z większą liczbą dzieci stanowią niewielki odsetek w odniesieniu do całkowitej ich liczby.

2. 2. 4. Wiek osób pełniących funkcje rodziny zastępczej

Funkcje rodziny zastępczej, po uprzednim spełnieniu określonych w ustawie „O wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej” wymogów kwalifikacyjnych, pełnić mogą zarówno osoby samotne jak i małżeństwa. Na przełomie lat 2011 – 2013 w pełnieniu tej funkcji przeważały małżeństwa. Przedziałem wiekowym, wśród małżeństw pełniących funkcje rodziny zastępczej, w którym była największa liczba osób, był przedział powyżej 60 roku życia. Nieco mniejsza liczba rodziców zastępczych mieściła się w przedziale wiekowym od 51 do 60 roku życia. Z kolei najmniej osób pełniących funkcję rodziny zastępczej spokrewnionej zaliczało się do grupy wiekowej do 21 lat.

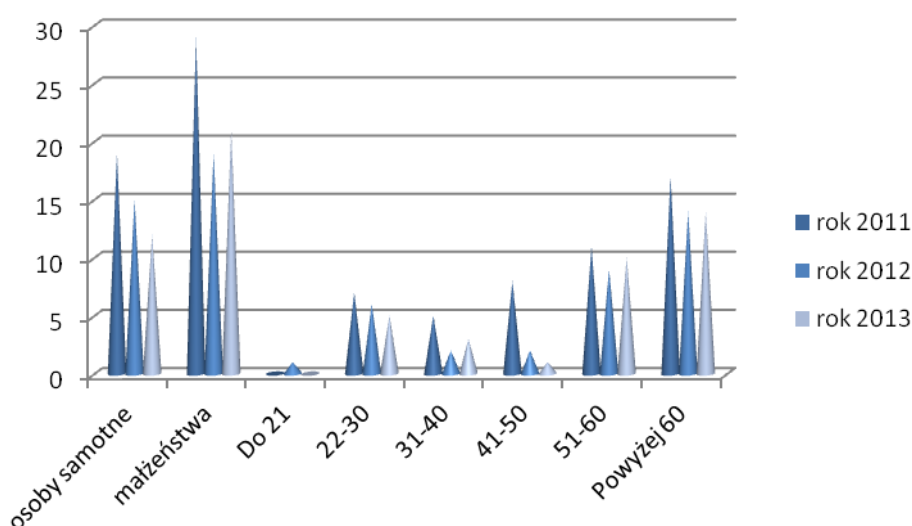
Stan ten wydaje się być zrozumiały zwłaszcza w kontekście analizy przyczyn orzekania o pieczy zastępczej przez sądy. Dzieje się tak, że najczęściej dziadkowie przejmują opiekę nad wnukami w sytuacji, gdy małżeństwa ich dzieci rozpadają się z racji na dysfunkcje lub niewydolność w sprawach opiekuńczo wychowawczych. Z kolei rodziną zastępczą dla młodszego rodzeństwa zostaje rodzeństwo starsze w wieku do 21 lat tylko w wyjątkowych sytuacjach, gdy nie sposób wskazać innych kandydatów na rodzinę zastępczą.

Tabela 6. Wiek osób pełniących funkcje rodziny zastępczej spokrewnionej z dzieckiem w latach 2011 – 2013.

		2011	2012	2013
Osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej	osoby samotne	19	15	12
	małżeństwa	29	19	21
	Do 21	0	1	0
	22-30	7	6	5
	31-40	5	2	3
	41-50	8	2	1
	51-60	11	9	10
	Powyżej 60	17	14	14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: PS – 02 sprawozdanie rodzin zastępczych Główny Urząd Statystyczny (www.stat.gov.pl).

Wykres 4. Wiek osób pełniących funkcje rodziny zastępczej spokrewnionej z dzieckiem w latach 2011 – 2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: PS – 02 sprawozdanie rodzin zastępczych Główny Urząd Statystyczny (www.stat.gov.pl).

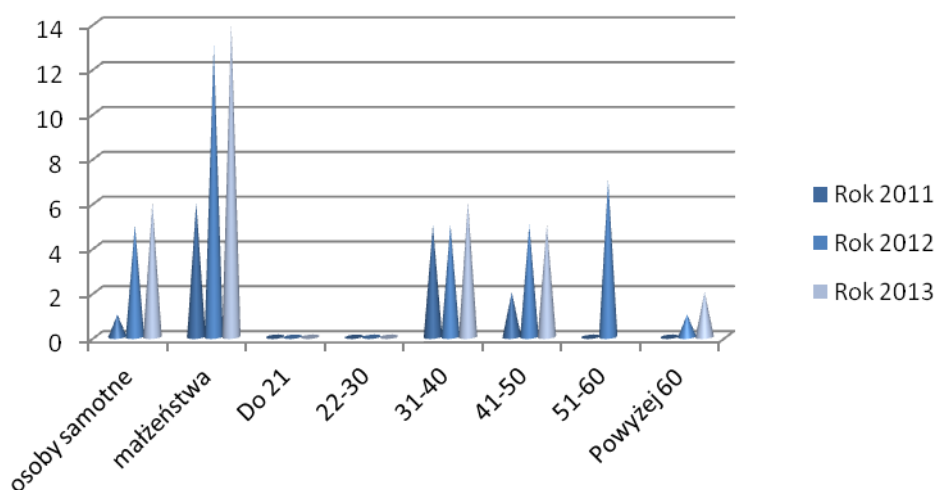
W grupie osób, które pełniły funkcję rodziny zastępczej niespokrewnionej z dzieckiem, niezawodowej i zawodowej, na przełomie lat 2011 – 2013, przeważały również małżeństwa. Do pełnienia funkcji rodziny niespokrewnionej, niezawodowej i zawodowej, najczęściej skłaniały się osoby z 3 przedziałów wiekowych: 31 – 40 lat, 41 – 50 lat, 51 – 60 lat. Dominujący był udział osób w przedziale wiekowym 51 – 60 lat.

Tabela 7. Wiek osób pełniących funkcje rodziny zastępczej niespokrewnionej z dzieckiem, niezawodowej i zawodowej w latach 2011 – 2013.

		2011	2012	2013
Osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej	osoby samotne	1	5	6
	małżeństwa	6	13	14
	Do 21	0	0	0
	22-30	0	0	0
	31-40	5	5	6
	41-50	2	5	5
	51-60	0	7	7
	Powyżej 60	0	1	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: PS – 02 sprawozdanie rodzin zastępczych Główny Urząd Statystyczny (www.stat.gov.pl).

Wykres 5. Wiek osób pełniących funkcje rodziny zastępczej niespokrewnionej z dzieckiem, niezawodowej i zawodowej w latach 2011 – 2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: PS – 02 sprawozdanie rodzin zastępczych Główny Urząd Statystyczny (www.stat.gov.pl).

2. 2. 5. Wiek dzieci umieszczanych w rodzinach zastępczych.

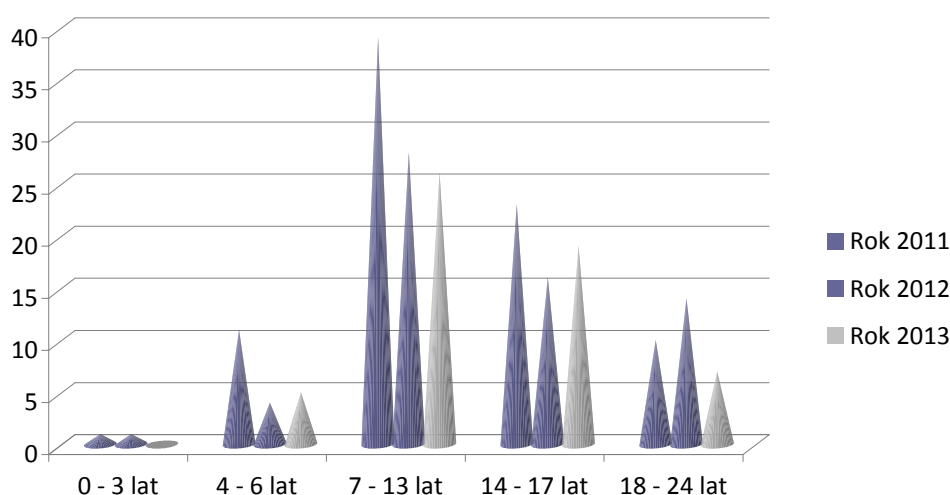
Kolejną kategorią, na jaką należy zwrócić uwagę, jest wiek dzieci umieszczanych w rodzinach zastępczych. W przypadku rodzin zastępczych spokrewnionych dominującymi przedziałami wiekowymi są: 7 – 13 lat, 14 – 17 lat. Liczba dzieci umieszczona w rodzinach spokrewnionych, a posiadająca orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, była w miarę stabilna i utrzymywała się na poziomie 5 – 9 dzieci posiadających orzeczenie w danym roku. Rok 2011 okazał się rekordowym rokiem pod względem liczby dzieci, które zostały umieszczone w rodzinie zastępczej po raz pierwszy. W roku tym umieszczono po raz pierwszy w rodzinnej pieczy zastępczej 8 dzieci, czyli niemalże o połowę więcej dzieci niż w latach następnych.

Tabela 8. Informacje na temat dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych spokrewnionych z dzieckiem na przełomie lat 2011 – 2013.

Dzieci w rodzinach zastępczych spokrewnionych z dzieckiem (od 0 do 24 lat)		2011	2012	2013
W wieku lat	0-3	1	1	0
	4-6	11	4	5
	7-13	39	28	26
	14-17	23	16	19
	18-24	10	14	7
	Sieroty	5	13	8
Posiadające orzeczenie o niepełnosprawności albo o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności (wydane przez zespół ds. orzekania o niepełnosprawności)		9	9	5
Dzieci, które po raz pierwszy zostały umieszczone w rodzinie zastępczej w ciągu roku sprawozdawczego		8	4	4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: PS – 02 sprawozdanie rodzin zastępczych Główny Urząd Statystyczny (www.stat.gov.pl).

Wykres 6. Wiek dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych spokrewnionych z dzieckiem na przełomie lat 2011 – 2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: PS – 02 sprawozdanie rodzin zastępczych Główny Urząd Statystyczny (www.stat.gov.pl).

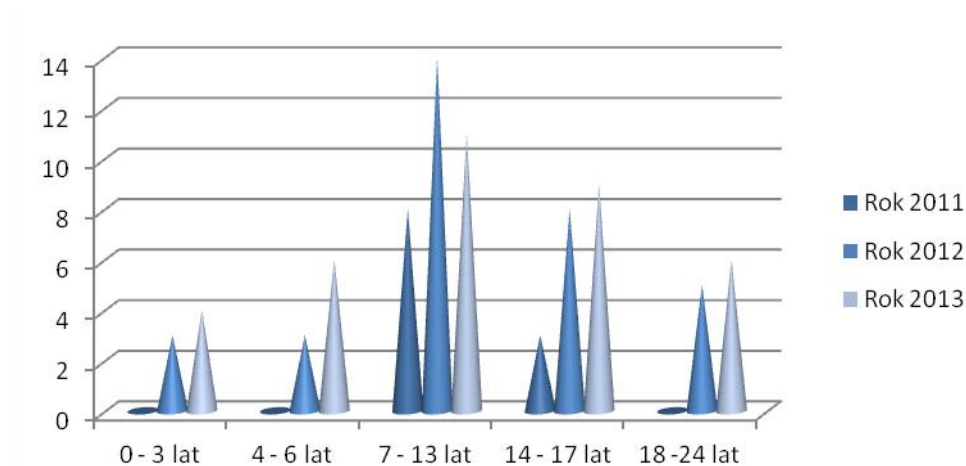
Z kolei w rodzinach niespokrewnionych z dzieckiem, niezawodowych i zawodowych w porównaniu do rodzin spokrewnionych liczba dzieci była znacznie mniejsza i wahała się w granicach 6 – 19. W tej formie pieczy zastępczej przeważały dzieci w wieku 7 – 13 lat. Liczba dzieci umieszczona w rodzinach niezawodowych i zawodowych, a posiadająca orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, była niezmienna i utrzymywała się na poziomie 3 dzieci posiadających orzeczenie w danym roku. Rok 2013 był też rokiem, w którym została umieszczona największa liczba dzieci, które trafiły do rodziny zastępczej po raz pierwszy. W 2011 roku nie umieszczono dzieci we wskazanych typach rodzin, w 2012 roku takich dzieci było 6 natomiast w roku 2013 liczba ta wzrosła do 7.

Tabela 9. Informacje o wieku dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych niespokrewnionych z dzieckiem, niezawodowych i zawodowych na przełomie lat 2011 – 2013.

Dzieci w rodzinach zastępczych niespokrewnionych z dzieckiem, niezawodowych i zawodowych (od 0 do 24 lat)		2011	2012	2013
W wieku lat	0-3	0	3	4
	4-6	0	3	6
	7-13	8	14	11
	14-17	3	8	9
	18-24	0	5	6
	Sieroty	5	2	1
Posiadające orzeczenie o niepełnosprawności albo o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności (wydane przez zespół ds. orzekania o niepełnosprawności)		3	3	3
Dzieci, które po raz pierwszy zostały umieszczone w rodzinie zastępczej w ciągu roku sprawozdawczego		0	6	7

Źródło: PS – 02 sprawozdanie rodzin zastępczych Główny Urząd Statystyczny (www.stat.gov.pl).

Wykres 7. Wiek dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych niespokrewnionych z dzieckiem niezawodowych i zawodowych na przełomie lat 2011 – 2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: PS – 02 sprawozdanie rodzin zastępczych Główny Urząd Statystyczny (www.stat.gov.pl).

2. 2. 6. Struktura rodzin zastępczych

Dane odnoszące się do Powiatu Suwalskiego wskazują, że funkcje rodziców zastępczych w dużej mierze sprawowane są przez rodziny pełne. Zarówno wśród rodzin spokrewnionych z dzieckiem jak i rodzin niezawodowych i zawodowych stanowią one ponad 60% wszystkich rodzin.

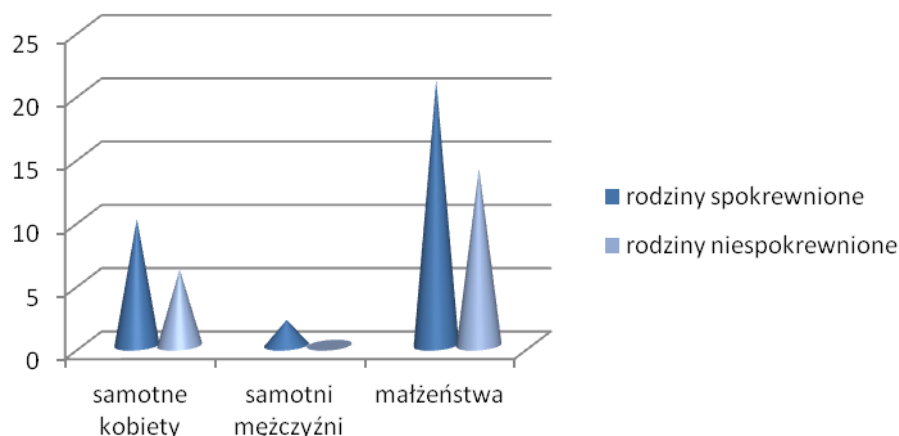
W przypadku, gdy sąd ustanawiał rodziną zastępczą pojedynczą, w niemal 90% przypadków orzeczenia te odnosiły się do kobiet. W roku 2013 w Powiecie Suwalskim jedynie 2 mężczyzn samotnie pełniło funkcję rodziny zastępczej. Omawiane dane zawarte są w tabeli 10.

Tabela 10. Rodzice zastępczy w 2013 roku.

Rodzice zastępczy					
Rodziny spokrewnione			Rodziny niezawodowe i zawodowe		
Osoby samotne		Rodziny pełne	Osoby samotne		Rodziny pełne
Kobiety	Mężczyźni		Kobiety	Mężczyźni	
10	2	21	6	0	14

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 8. Osoby pełniące funkcje rodzin zastępczych w 2013 roku.

Źródło: Opracowanie własne.

Dzieci z Powiatu Suwalskiego umieszczane są również w rodzinach zastępczych mieszkających na terenie innych powiatów. Poniższa tabela obrazuje liczbę dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych znajdujących się poza Powiatem Suwalskim. Decydujące zdanie o miejscu umieszczenia dziecka należy ostatecznie do sądu rodzinnego. Rodziny zastępcze znajdujące się poza Powiatem Suwalskim najczęściej okazują się być spokrewnione z dzieckiem trafiającym do pieczy zastępczej.

Tabela 11. Liczba umieszczonych dzieci w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów w 2013 rok.

Powiat	Liczba umieszczonych dzieci w placówkach na terenie innych powiatów
Miasto Suwałki	17 dzieci
Gołdapski	6
Miast Koszalin	4
Mrągowski	4
Sejneński	2

Źródło: Opracowanie własne.

2. 3. Instytucjonalna piecza zastępcza

Po wyczerpaniu możliwości udzielenia pomocy w rodzinie naturalnej lub umieszczenia w rodzinie zastępczej, dziecko pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej jest kierowane do placówki opiekuńczo-wychowawczej.

Na terenie Powiatu Suwalskiego istnieje 1 placówka opiekuńczo – wychowawcza typu socjalizacyjnego: Dom Dziecka, Nowa Pawłówka 1; 16 – 427 Przerośl. Placówka ta funkcjonuje od 1997 r. Jej zadaniem jest zapewnienie całodobowej, ciągłej opieki nad dziećmi pozbawionymi trwale lub okresowo opieki własnej rodziny. Placówka prowadzi działania terapeutyczne, interwencyjne skierowane na dziecko i rodzinę naturalną. Placówka położona jest na obrzeżach Suwalskiego Parku Krajobrazowego w małej wsi Nowa Pawłówka, w odległości 20 km od Suwałk. Dom Dziecka dysponuje 30 miejscami.

Trafiające do placówki dzieci nie są rozdzielane na grupy wiekowe. Rodzeństwo zamieszkuje razem. W zależności od liczebności, rodzeństwa otrzymują do swojej

dyspozycji pokój lub dwa. Dzięki temu podtrzymywane są więzi rodzinne, a rodzeństwo uczy się wzajemnej odpowiedzialności względem siebie.

Przebywające w placówce dzieci uczą się samodzielności i samoobsługi w zakresie utrzymywania porządku w pokojach, aneksach kuchennych i świetlicach. W czasie wolnym wychowankowie wraz z wychowawcami przygotowują proste posiłki, desery, pieką ciasta w aneksach kuchennych, które mają do swojej dyspozycji. Starsi wychowankowie przed usamodzielnieniem się z placówki uczą się pisania podań, załatwiania różnych spraw w urzędach, obsługi kont bankowych i umiejętności korzystania z bankomatów, wypełniania przekazów pocztowych i opłacania rachunków.

Potrzeby dzieci przebywających w placówce są bardzo duże. Na podstawowe funkcjonowanie placówki środki finansowe zabezpiecza organ prowadzący, czyli Powiat Suwalski. Jednakże brakuje środków finansowych na wypoczynek letni, czy też udział wychowanków w zajęciach zorganizowanych poza placówką. Środki te są niejednokrotnie organizowane przez dyrekcję placówki dzięki współpracy ze sponsorami, sądem lub fundacjami w Polsce i spoza granic kraju.

W 2013 roku w placówce przebywało, w ujęciu całorocznym, 42 wychowanków.

Tabela 12. Liczba dzieci przebywających w Domu Dziecka w Pawłówce Nowej latach 2011-2013.

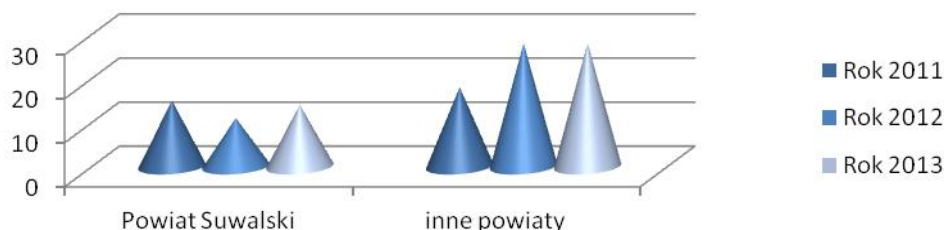
Rok	2011	2012	2013
Dom Dziecka w Pawłówce Nowej	33	39	42

Źródło: Opracowanie własne.

W pierwszej kolejności do placówki przyjmowane są dzieci zamieszkujące teren Powiatu Suwalskiego. W dalszej z innych powiatów.

W ostatnich trzech latach większość umieszczonych w placówce dzieci pochodzi spoza terenu Powiatu Suwalskiego. Pochodzą one m. in. z powiatów: augustowskiego, kolneńskiego, gorzowskiego, węgorzewskiego, tarnogórskiego, piskiego, grajewskiego, kętrzyńskiego, bartoszyckiego, miasta Piła i Zielonej Góry. Poniżej (wykres 10) przedstawiono pochodzenie (uwzględniono miejsce stałego zamieszkania) wychowanków przebywających w placówce w latach 2011-2013.

Wykres 9. Liczba dzieci przebywających w placówce ze względu na pochodzenie.

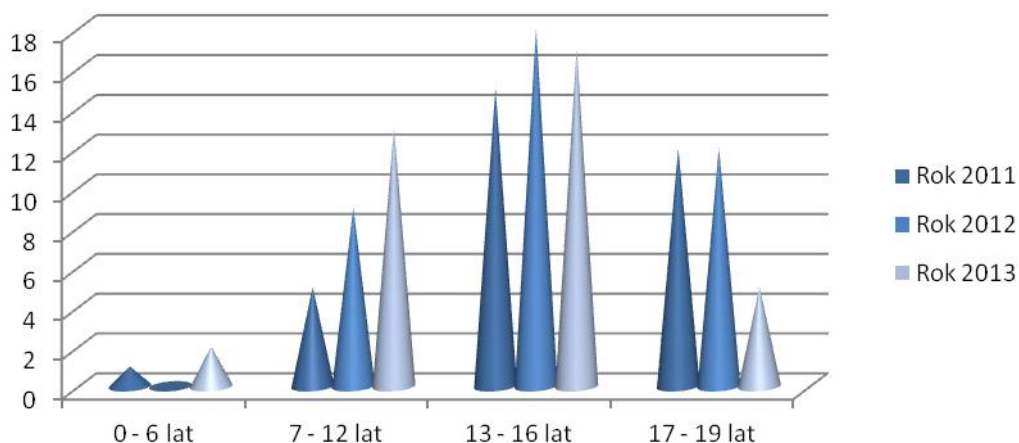

Źródło: Opracowanie własne.

Jak wynika z powyższego wykresu od 2011 roku liczba dzieci z Powiatu Suwalskiego jest niższa niż łączna liczba dzieci z innych powiatów. Od 2011 roku dzieci pochodzących z Powiatu Suwalskiego jest prawie dwa razy mniej niż dzieci pochodzących z pozostałych powiatów. Placówka, zgodnie z przepisami ustawy o pieczy zastępczej, obejmuje opieką dzieci od 10 do 18 roku życia. Spośród wszystkich dzieci przebywających w placówce

sojalizacyjnej od 2011 roku większość stanowią dzieci w wieku od 7 do 16 lat. Niższy wiek dzieci trafiających do placówki, niż to przewiduje ustawa, wynika z zasady nie rozdzielania rodzeństwa. Dane te przedstawia poniższy wykres:

Wykres 10. Podział wychowanków placówki ze względu na wiek.

Źródło: Opracowanie własne.

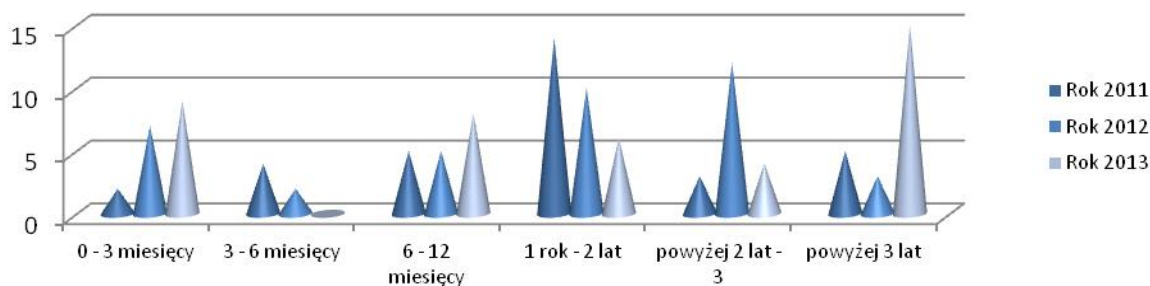
Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza (POW) z siedzibą w Pawłówe Nowej charakteryzuje się stosunkowo małą rotacją dzieci. Okres pobytu dzieci w POW przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Czas pobytu dzieci w POW w latach 2011 – 2013.

	2011	2012	2013
Do 3 miesięcy	2	7	9
powyżej 3 – 6 miesięcy	4	2	0
powyżej 6 – 12 miesięcy	5	5	8
powyżej 1 roku do 2 lat	14	10	6
powyżej 2 lat do 3 lat	3	12	4
Powyżej 3 lat	5	3	15

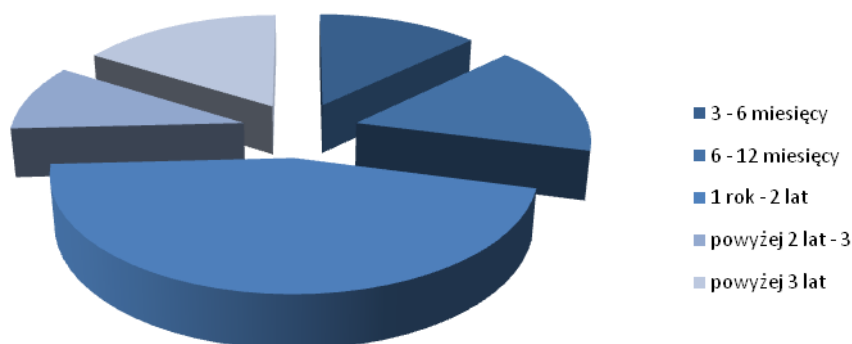
Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 11. Wychowankowie POW ze względu na czas pobytu w placówce w latach 2011 – 2013.

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 12. Wychowankowie POW ze względu na czas pobytu w placówce w 2013 roku.

Źródło: Opracowanie własne.

Analizując sytuację poszczególnych wychowanków placówki i czas ich pobytu w placówce w 2013 roku można zauważyć, że najwięcej z nich, bo aż 35,71 % wychowanków przebywało w placówce powyżej 3 lat. Wynika to z faktu, że istnieją bardzo małe szanse na znalezienie rodziny zastępczej albo też adopcyjnej, która zdecyduje się przyjąć dzieci, najczęściej rodzeństwo. Należy też zauważyć, że dosyć znaczna liczba dzieci w poszczególnych latach przebywała w placówce do 3 miesięcy. Przyczyny odejścia wychowanków z placówki w tym czasie były następujące:

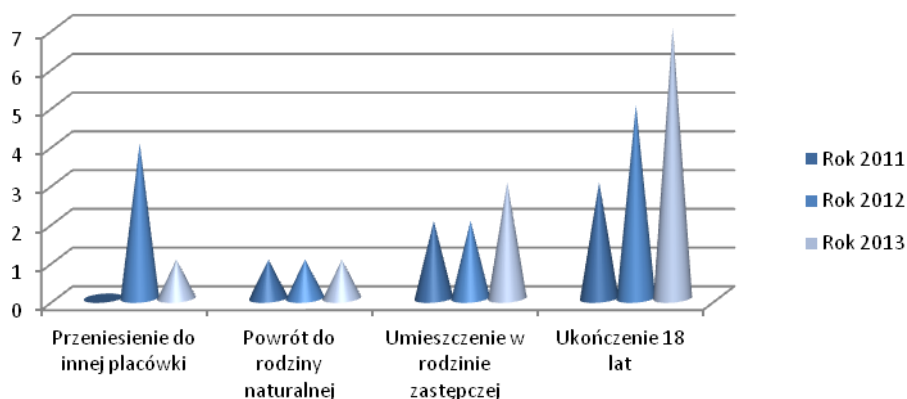
- w 2011 roku: przeniesienie do innej placówki - 0 wychowanków, 1 wychowanek powrócił do rodziny naturalnej, 2 dzieci umieszczono w rodzinie zastępczej, 3 wychowanków ukończyło 18 lat;

- w 2012 roku: powrót do rodziny naturalnej - 1 wychowanek, 2 dzieci trafiła do rodziny zastępczej, 4 wychowanków przeniesiono do innych placówek, 5 wychowanków ukończyło 18 lat;

- w 2013 roku: 1 wychowanek został przeniesiony do innej placówki, 1 wychowanek wrócił do rodziny naturalnej, 7 wychowanków ukończyło 18 lat;

W POW, co pół roku, w ramach pracy stałego zespołu ds. okresowej oceny dzieci, dokonuje się oceny sytuacji wychowanków przebywających w placówce. Niestety odsetek dzieci kierowanych do opieki zastępczej jest niewielki. Wynika to ze zbyt małej liczby rodzin zastępczych gotowych na przyjęcie dzieci. Mimo trudności związanych ze skierowaniem dzieci do rodzinnej opieki zastępczej a także adopcji, trwają ustawiczne wysiłki, zarówno POW jak i PCPR, by pozyskiwać kandydatów na rodziny zastępcze i prowadzić proces ich szkolenia. Należy jednakże zauważyć jak trudny jest to proces i jak dużym ryzykiem emocjonalnym obciążony ze strony ewentualnych rodzin, które podejmują się pełnienia tej funkcji. Przyczyny odejścia wychowanków z Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej przedstawia wykres nr 13.

Wykres 13. Przyczyny odejścia wychowanków z POW.

Źródło: Opracowanie własne.

2. 4. Usamodzielnienie wychowanków

Kolejnym ważnym elementem systemu pieczy zastępczej jest usamodzielnienie wychowanków instytucjonalnych oraz rodzinnych form opieki. Usamodzielnienie jest celem każdego systemu wsparcia i stanowi najlepsze kryterium oceny skuteczności podejmowanych działań. Usamodzielnienie jest przeciwnością wyuczenia bezradności i dostarczania nowego pokolenia klientów pomocy społecznej.

W ramach wsparcia dla osób opuszczających placówki istnieje możliwość udzielenia pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych - skierowania byłego wychowanka do tzw. mieszkania chronionego/usamodzielnienia. Prowadzenie mieszkań usamodzielnienia dla osób z terenu więcej niż jednej gminy jest zadaniem własnym powiatu. W Powiecie Suwalskim obecnie nie ma tego typu mieszkań. Byli wychowankowie najczęściej wracają do swoich rodzin naturalnych lub wynajmują mieszkania na terenie miasta Suwałk.

Wychowankowie mogą otrzymać również pomoc:

- na kontynuowanie nauki;
- finansową na usamodzielnienie;
- na zagospodarowanie w formie pomocy rzeczowej.

W 2013 roku z pomocy na kontynuowanie nauki korzystało 29 wychowanków z rodzin zastępczych i 10 wychowanków z placówek opiekuńczo-wychowawczych. Na chwilę obecną 8 wychowanków kontynuuje naukę na uczelniach wyższych. Na ten cel wydatkowano łącznie kwotę 174.095,32 zł. Z pomocy finansowej na usamodzielnienie skorzystało w 2013 roku 6 wychowanków z rodzin zastępczych i 3 wychowanków z placówek opiekuńczo-wychowawczych. Na ten cel wydatkowano łącznie kwotę 42.852,00 zł.

Ostatnią formą pomocy w procesie usamodzielnienia jest pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej. W 2013 roku Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie udzieliło pomocy na zagospodarowanie 4 osobom z rodzin zastępczych. Na ten cel wydatkowano łącznie kwotę 9179,54 zł.

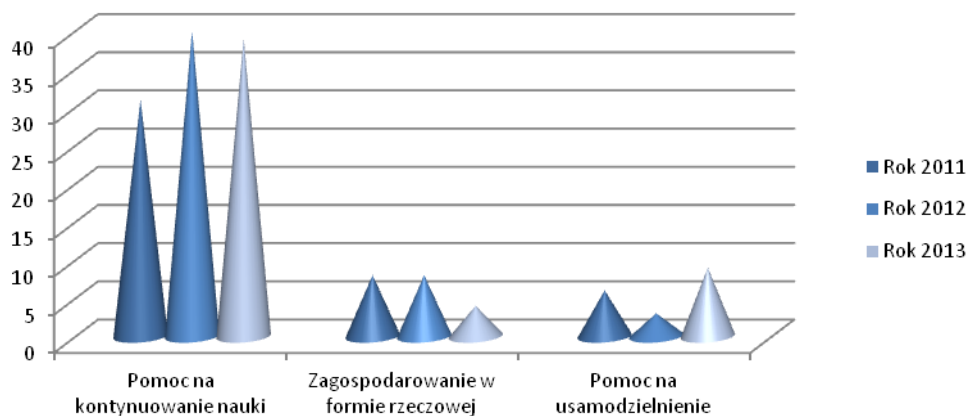
Tabela 14. Pomoc dla wychowanków rodzin zastępczych i placówki opiekuńczo-wychowawczej w latach 2011 – 2013.

Lata	Pomoc na kontynuowanie nauki		Zagospodarowanie w formie rzeczowej		Pomoc na usamodzielnienie	
	liczba wychowanków rodziny zastępcze	liczba wychowanków-POW	liczba wychowanków-rodziny zastępcze	liczba wychowanków-POW	liczba wychowanków-rodziny zastępcze	liczba wychowanków-POW

2011	21	10	5	3	4	2
2012	29	11	6	2	0	3
2013	29	10	4	0	6	3

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 14. Pomoc dla wychowanków rodzin zastępczych i POW w latach 2011 – 2013.

Źródło: Opracowanie własne.

3. Podsumowanie danych odnoszących się do systemu pieczy zastępczej w Powiecie Suwalskim i jego ocena za lata 2011 – 2013:

Analiza dotychczasowego sposobu funkcjonowania systemu pieczy zastępczej w powiecie pozwala na dokonanie następujących stwierdzeń.

1. Do głównych przyczyn umieszczania dzieci w pieczy zastępczej zaliczyć należy dysfunkcyjność rodzin, w tym wynikająca z uzależnień (40 dzieci) oraz bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (32 dzieci);
2. W Powiecie Suwalskim w 2013 roku funkcjonowały 33 rodziny zastępcze spokrewnione, 19 rodzin zastępczych niezawodowych oraz 1 zawodowa. Wśród rodzin spokrewnionych funkcję tę sprawowali dziadkowie (26 rodzin) i rodzeństwo (7 rodzin). Wśród rodzin niezawodowych krewni w linii bocznej (12 rodzin) stanowili większość. Łącznie w rodzinach umieszczonych było 102 dzieci.
3. Funkcje rodziny zastępczej, zarówno spokrewnionej jak i niezawodowej oraz zawodowej, na terenie Powiatu Suwalskiego w większości pełnią małżeństwa. W roku 2013 było to 35 małżeństw i 18 osób samotnych.
4. Należy zauważyć, że w ostatnich dwóch latach (2012-2013) ponad 70% wszystkich osób, które sprawowały pieczę zastępczą w stosunku do dzieci, miało ukończony 41. rok życia. Oznacza to, że funkcję tę podejmują przede wszystkim osoby dojrzałe, posiadające już wystarczające doświadczenie życiowe.
5. Na terenie Powiatu Suwalskiego funkcjonuje jedna placówka opiekuńczo – wychowawcza, Dom Dziecka z siedzibą w Pawłówce Nowej 1; 16 – 427 Przerośl, przewidziany na 30 miejsc dla wychowanków w wieku od 10 do 18 lat. W roku 2013 w placówce średniorocznie przebywało 42 dzieci. Placówka spełnia w chwili obecnej wymogi standaryzacyjne dla tego typu placówek, tym nie mniej już teraz należy czynić

przygotowania do transformacji obecnej placówki pod kątem nowych wymagań standaryzacyjnych zapisanych w ustawie o pieczy zastępczej.

6. Analiza procesu usamodzielnienia wychowanków rodzin zastępczych i POW wskazuje, iż dużym wsparciem w procesie usamodzielnienia dla części z nich byłaby możliwość skorzystania z mieszkania przejściowego, dzięki któremu start w dorosłe samodzielne życie byłby znacząco ułatwiony. Należy zauważyć, że powiat jak dotąd nie dysponuje tego typu mieszkaniem.

4. Potrzeby powiatu w zakresie pieczy zastępczej:

Powiat Suwalski, jak każdy powiat w kraju, zobligowany jest do wypełnienia zadań własnych wynikających z regulacji ustawowych. Wprowadzona od stycznia 2012 roku ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w sposób systemowy reguluje działania samorządów w tym obszarze. Niestety nowe regulacje ustawowe nie pociągnęły za sobą wystarczających środków finansowych na ich wprowadzenie przerzucając ciężar z tym związany na samorządy powiatowe i częściowo gminne. Potrzeba, zatem czasu, by samorządy mogły dostosować infrastrukturę oraz funkcjonujące instytucje do realnych potrzeb społecznych, wobec których stają. Wprowadzenie, bowiem optymalnych rozwiązań, dla sprawnego funkcjonowania pieczy zastępczej, z konieczności musi być związane z określonymi nakładami finansowymi. A tych samorządom odmówiono. Ta sama rzeczywistość dotyka również Powiat Suwalski. Zatem omawiając potrzeby powiatu musimy mieć na względzie powyższe stwierdzenia. Tym nie mniej ich sformułowanie w stopniu możliwie optymalnym winno być zawarte w niniejszym dokumencie.

Zatem występujące potrzeby można określić w kilku obszarach.

- A. Działalność profilaktyczna
- B. Infrastruktura
- C. Rodzinna piecza zastępcza
- D. Instytucjonalna piecza zastępcza
- E. Organizator pieczy zastępczej w powiecie.

A. Działalność profilaktyczna

Jest ona podstawowym narzędziem, by ograniczyć zjawisko rozpadu rodzin naturalnych na tyle, na ile jest to w ogóle możliwe. Dzięki temu można będzie ograniczyć również koszty, jakie samorządy muszą w chwili obecnej ponosić na funkcjonowanie systemu pieczy zastępczej. Profilaktyka winna, zatem obejmować działania na rzecz rodzin, w których widoczne są symptomy dysfunkcji, by odpowiednio wcześniej oferować takim rodzinom niezbędne wsparcie specjalistyczne. Należy mieć nadzieję, że właściwie adresowane wsparcie pozwoli na uchronienie rodziny przed jej rozpadem a dzieci przed traumatyczną wizją oderwania od naturalnego środowiska domowego. Konieczne jest, zatem tworzenie wewnętrznego systemu wspierania rodziny, w oparciu o działania profilaktyczne podejmowane we współpracy ze środowiskiem lokalnym, a w szczególności z właściwym ze względu na miejsce zamieszkania rodziny i dziecka, ośrodkiem pomocy społecznej i szkołą. Można i należy wykorzystywać w tym celu również asystentów rodzinnych.

B. Infrastruktura

1) Dom Dziecka w Pawłówce

Jak wcześniej wspomniano placówka w chwili obecnej spełnia wymogi standaryzacyjne. Jednakże ustawa o pieczy zastępczej określa czas funkcjonowania placówek opiekuńczo wychowawczych w dotychczasowych standardach do końca roku

2020. Po tej dacie będą mogły działać jedynie domy maksymalnie 14 osobowe. Oznacza to konieczność przekształcenia obecnej placówki na dwie o nowym standardzie. Prace przygotowawcze do tego procesu winny rozpocząć się niezwłocznie.

2) Mieszkanie chronione dla wychowanków

W dłuższej perspektywie jest ono niezbędnym elementem właściwego funkcjonowania procesu usamodzielnienia wychowanków, szczególnie tych, którzy osiągając pełnoletność w placówce opiekuńczo – wychowawczej nie mają możliwości powrotu do rodzin biologicznych. Mieszkanie daje szansę na bezpieczne warunki zamieszkania na etapie wchodzenia wychowanka w życie zawodowe. Wskazane jest, by jedno mieszkanie przeznaczone było dla dziewcząt a drugie dla chłopców.

C. Rodzinna piecza zastępcza

Właściwy rozwój rodzinnej pieczy zastępczej wymaga ustawicznej wrażliwości i monitoringu ze strony służb powiatu. Należy zrobić wszystko, by uniknąć sytuacji krzywdzenia dzieci. Właściwie pojęta troska oznacza umożliwienie dzieciom, w stopniu optymalnym, rozwoju osobistego i rozwoju relacji społecznych, dzięki którym młody człowiek wyrośnie na uczciwego i prawego członka społeczności, który zdolny będzie do przekazywania dobra dalej. Proces ten opatrzony być musi mechanizmami wspomagającymi, zarówno samych młodych, którzy trafiają do pieczy zastępczej jak i rodziny podejmujące się opieki. Dlatego konieczne są:

- 1) Szkolenia kandydatów na rodziny zastępcze.
- 2) Podnoszenie kwalifikacji przez rodziny już funkcjonujące.
- 3) Rozwój rodzin zawodowych, w tym specjalistycznych i pogotowia rodzinnego.
- 4) Rozwój mechanizmów wspierania i integracji rodzin poprzez grupy wsparcia i warsztaty intergracyjno - wychowawcze. Udostępnianie rodzinom zastępczym specjalistycznej pomocy i wsparcia pedagogicznego, psychologicznego lub uzależnionego od indywidualnych potrzeb rodziny i dziecka, a także poradnictwa prawnego. O ile warunki na to pozwolą należy mieć na uwadze tworzenie rodzin pomocowych.
- 5) Realizacja procesu usamodzielniania pełnoletnich wychowanków przebywających w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz organizowanie szkoleń dostosowanych do indywidualnych potrzeb usamodzielnianych.
- 6) Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego, celem pozyskiwania kandydatów do tworzenia i realizacji zadań rodzinnej pieczy zastępczej. Ważne jest by procesowi temu towarzyszyła perspektywa zamiany instytucjonalnej pieczy zastępczej poprzez rozwój form pieczy rodzinnej. Należy jednak mieć świadomość wynikającą z doświadczeń, że jest to proces długofalowy a jego ewentualny sukces zależy przede wszystkim od transformacji społecznej świadomości.

Na terenie Powiatu Suwalskiego, kilka razy w roku zdarzają się sytuacje, w których sąd żąda od PCPR wskazania w ciągu kilku godzin kandydatów do pełnienia pieczy zastępczej dla dzieci wskazanych przez sąd. Z reguły mamy wówczas do czynienia z sytuacjami bezpośredniego zagrożenia zdrowia lub nawet życia dzieci. Powtarzalność tego typu sytuacji nakazuje, by rozważyć możliwość powołania pogotowia rodzinnego, do którego mogłyby trafić dzieci w trybie natychmiastowym. Dzięki temu dzieci byłyby bezpieczne a sąd miałby wystarczający czas na dokonanie właściwego docelowego rozstrzygnięcia w sprawie dzieci.

D. Instytucjonalna piecza zastępcza

Jak to już wcześniej zostało wspomniane, funkcjonowanie instytucjonalnej pieczy zastępczej w obecnej formie możliwe jest do końca roku 2020. Po tej dacie będą mogły działać jedynie domy, w których będzie przebywało do 14 dzieci. Należy przygotować koncepcję rozwiązań dla powiatu, co do sposobu prowadzenia pieczy instytucjonalnej. Biorąc pod uwagę obecne uwarunkowania wydaje się mało prawdopodobne, by możliwym była rezygnacja z tej formy pieczy.

Otwartym natomiast pozostaje zagadnienie powstawania w Powiecie Suwalskim rodzinnych domów dziecka. Zgodnie z nowymi regulacjami, wynikającymi z ustawy o pieczy zastępczej, dom taki nie musi już być jednostką organizacyjną jst. Może on działać na podstawie umowy prowadzących ze starostą. Być może współistnienie wspomnianych tu form pieczy instytucjonalnej da szansę na zoptymalizowanie sytuacji dzieci szczególnie w kontekście ich usamodzielnienia.

E. Organizator pieczy zastępczej w powiecie.

Zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej (rpz) w powiecie pełni Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Suwałkach. Standardy wprowadzone ustawą od stycznia 2012 roku nakazują, by organizator zapewnił funkcjonowanie koordynatorów rpz oraz zespołu ds. rpz. Ustawa wprowadza liczbowe ograniczenia rodzin, jakie mogą być objęte opieką jednego koordynatora (30). Oznacza to, że w Powiecie Suwalskim winno funkcjonować dwóch koordynatorów. Spoczywa na nich dbałość o sytuację dzieci i rodzin, współpraca z sądem rodzinnym, z instytucjami edukacyjnymi i pomocowymi, obowiązek sporządzania kwartalnych ocen sytuacji dzieci najmłodszych włączonych w rpz oraz opiniowania rodzin. Ponadto koordynatorzy czuwają nad systemem szkoleń kandydatów na rodziny zastępcze oraz rodzin już działających. W praktyce koordynatorzy znaczną część swoich obowiązków realizują poprzez wizyty domowe i pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania.

Organizator rpz na chwilę obecną dysponuje zapleczem niezbędnym do realizowania systemu pieczy zastępczej. Jakość świadczonych usług na rzecz rodzin byłaby większa, gdyby organizator dysponował przynajmniej jednym dodatkowym wyodrębnionym pomieszczeniem na działalność rpz. Należałoby również rozważyć możliwość zakupienia środka transportu dostosowanego do przewozu dzieci, co usprawniłoby działalność organizatora.

III. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE SUWALSKIM

Warto by w tym miejscu przywołać katalog zadań własnych powiatu w kształcie określonym ustawą. Zgodnie z art. 180. ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych powiatu należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych;
- 2) zapewnienie dzieciom opieki w pieczy zastępczej;
- 3) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym formy pieczy zastępczej;
- 4) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;

- 5) prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
- 6) organizowanie szkoleń;
- 7) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej tj. grupy wsparcia, specjalistyczne poradnictwo;
- 8) powoływanie centrów administracyjnych do obsługi placówek opiekuńczo-wychowawczych;
- 9) wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej;
- 10) zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich;
- 11) prowadzenie rejestru danych, o kandydatach i rodzinach zastępczych;
- 12) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;
- 13) finansowanie:
 - świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w pieczy zastępczej;
 - pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym;
 - szkoleń dla kandydatów;
- 14) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie.

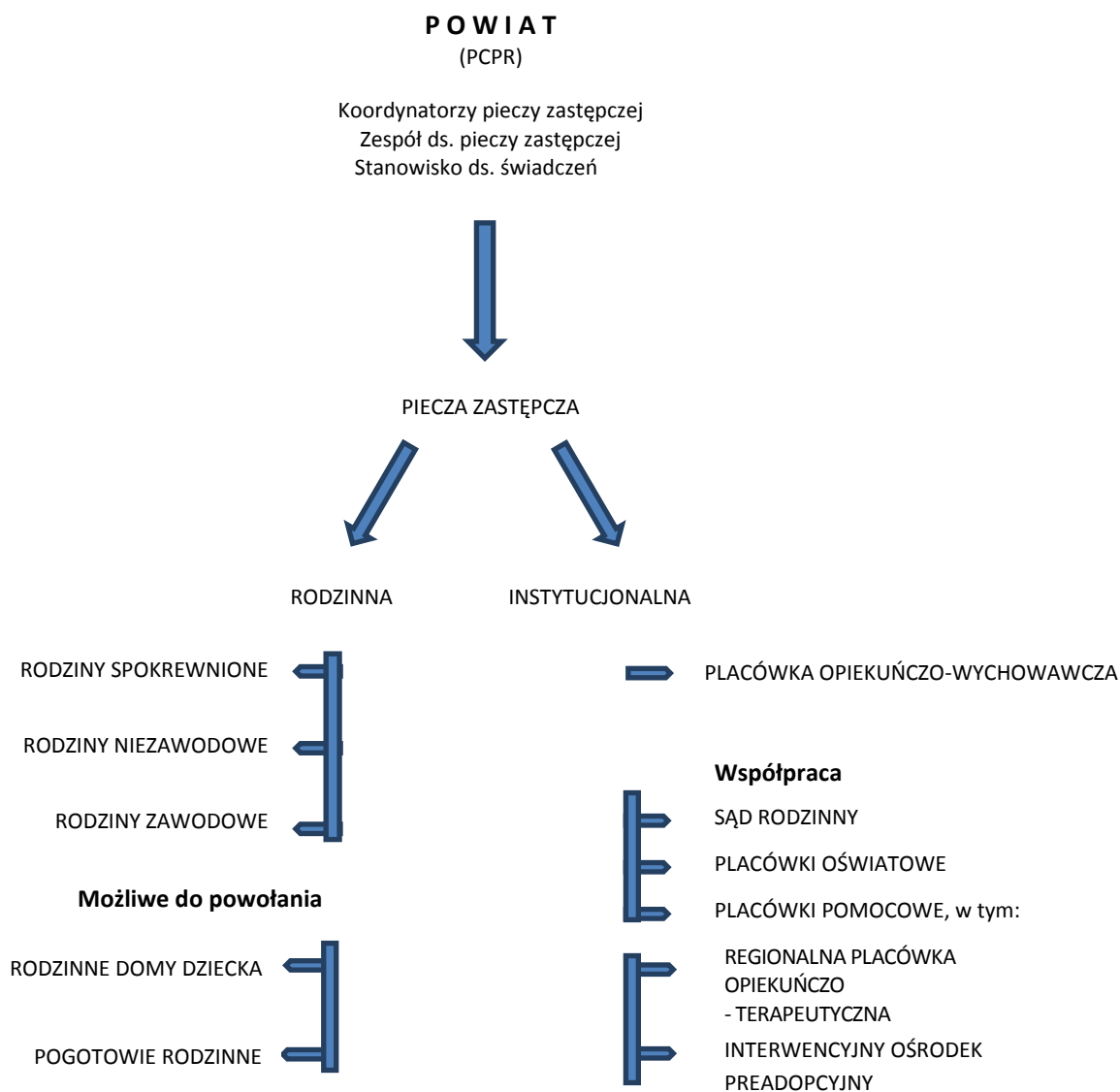
Z kolei do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy:

- 1) realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- 2) finansowanie pobytu w pieczy zastępczej cudzoziemców mających miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Program rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Suwalskim na lata 2014 – 2016, poza elementami podsumowania obecnie funkcjonującego systemu, wyznacza kierunki działań, które pozwolą na rozwój pieczy zastępczej i efektywniejsze zaplanowanie środków na realizację zadań w zakresie systemu pieczy zastępczej. Realizacja programu będzie dokonywana w trzyletnich cyklach, dlatego program powinien być elastyczny, mieć otwarty charakter. Pozwoli to na dokonywanie adaptacji programu do zmieniających warunków społecznych i gospodarczych.

Niżej zamieszczamy schemat systemu pieczy zastępczej. Obok istniejących zawarte są w nim również elementy, których powołanie może okazać się konieczne dla zapewnienia optymalnych warunków bezpieczeństwa i rozwoju dzieciom i młodym pozbawionym opieki rodziców biologicznych.

Rysunek 1. Piecza zastępcza w Powiecie Suwalskim.

Źródło: Opracowanie własne.

W świetle zadań ustawowych oraz przeglądu prowadzonych już działań i stwierdzonych potrzeb wynika, że działania podejmowane przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej rozciągnięte są na niemal wszystkie obszary funkcjonowania pieczy zastępczej i dotyczą różnorodnej tematyki – począwszy od pozyskiwania i przygotowywania kandydatów, poprzez wspieranie istniejących już rodzin zastępczych, do współpracy z instytucjami wspierającymi rozwój dziecka i rodziny, szczególnie działającymi w środowisku lokalnym. Niezwykle duże znaczenie winna mieć systematyczna współpraca organizatora pieczy z ośrodkami pomocy społecznej w powiecie. Współpraca ta ma celu wspieranie rodzin biologicznych, by poprzez prawidłowe ich funkcjonowanie ograniczyć w stopniu maksymalnym konieczność przechodzenia dzieci do pieczy zastępczej. Ponadto celem współpracy jest również umożliwienie powrotu dzieci do rodzin naturalnych w sytuacji, gdy zaistnieją przesłanki, na podstawie których piecza, w odniesieniu do konkretnych dzieci, może być wygaszona. Nie sposób przecenić współpracy koordynatorów pieczy z asystentami rodzin.

Spośród wyszczególnionych potrzeb, jako priorytetowe potraktować należy:

- 1) pozyskiwanie i szkolenie kandydatów oraz osób pełniących funkcje rodziny zastępczej,
- 2) zapewnienie takiej liczby rodzin zastępczych, która zabezpieczy dobro dzieci pozbawionych opieki w powiecie,
- 3) zwiększenie liczby rodzin zastępczych zawodowych, konieczne w sytuacjach sprawowania długoletniej opieki przez rodzinę nad trójką dzieci **lub więcej dzieci w przypadku rodzeństwa,**
- 4) usprawnienie procesu usamodzielniania pełnoletnich wychowanków przebywających w instytucjonalnej i rodzinnej pieczy zastępczej poprzez mieszkania chronione,
- 5) przygotowanie koncepcji rozwoju pieczy instytucjonalnej.

1. Cele i priorytety programu

Cel główny programu

TWORZENIE WARUNKÓW BEZPIECZNEGO ŻYCIA I ROZWOJU DZIECIOM I MŁODZIEŻY POZBAWIONYM OPIEKI RODZICÓW BIOLOGICZNYCH POPRZEC ROZWÓJ RODZINNYCH I INSTYTUCJONALNYCH FORM PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE SUWALSKIM.

Cele szczegółowe programu, kierunki i sposoby ich realizacji

1. Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego;
2. Wspieranie rozwoju różnych form rodzicielstwa zastępczego;
3. Organizowanie pomocy i wsparcia w procesie usamodzielniania się i integracji ze środowiskiem wychowanków opuszczających rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo - wychowawcze;
4. Dostosowanie systemu instytucjonalnych form pomocy dziecku i rodzinie do potrzeb powiatu.

Tabela 15. Cele szczegółowe, kierunki i sposoby ich realizacji

1. Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego.	
Kierunki działań	Sposoby realizacji działań
Pozyskiwanie kandydatów do tworzenia i realizacji zadań rodzinnej pieczy zastępczej;	–prowadzenie kampanii społecznych, akcji i inicjatyw promujących idee rodzicielstwa zastępczego; –tworzenie ulotek, broszur, plakatów informacyjnych celem zachęcenia potencjalnych kandydatów; –indywidualne spotkania i rozmowy z osobami zainteresowanymi; –prowadzenie strony internetowej;
Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej w zakresie wynikającym z przyszłych zadań.	–organizowanie szkoleń; –udzielanie wsparcia i poradnictwa zależnie od indywidualnych potrzeb. –formy warsztatowe wsparcia i wymiany doświadczeń
2. Wspieranie rozwoju różnych form rodzicielstwa zastępczego.	
Kierunki działań	Sposoby realizacji działań
Zapewnienie takiej liczby rodzin zastępczych, która zabezpieczy dobro dzieci pozbawionych opieki w powiecie	–poszukiwanie rodziców zastępczych wśród członków dalszej rodziny dziecka; –poszerzanie wiedzy o możliwościach realizacji pieczy

	zastępczej;
Zwiększenie liczby rodzin zastępczych zawodowych;	<ul style="list-style-type: none"> –kwalifikowanie, w sytuacjach przewidzianych ustawą, kandydatów spośród istniejących rodzin zastępczych rodzin mogących pełnić funkcje rodziny zastępczej zawodowej; –informowanie rodzin spełniających określone warunki o możliwości zmiany funkcji na rodzinę zastępczą zawodową; –podnoszenie umiejętności i kwalifikacji rodzin zastępczych;
Utworzenie wśród istniejących rodzin zastępczych rodzin pełniących funkcje rodzin pomocowych;	<ul style="list-style-type: none"> –informowanie w czasie indywidualnych spotkań i rozmów o możliwościach i korzyściach tworzenia rodzin zastępczych pomocowych; –poszukiwanie, pozyskiwanie wśród rodzin zastępczych zawodowych;
Utworzenie wśród istniejących rodzin zastępczych zawodowych rodzin pełniących funkcje pogotowia rodzinnego;	<ul style="list-style-type: none"> –kwalifikowanie, spośród istniejących rodzin zastępczych zawodowych, rodzin mogących pełnić funkcje pogotowia rodzinnego; –podnoszenie umiejętności i kwalifikacji rodzin zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego;
Organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych w zakresie niezbędnym do realizacji zadań wynikających z pełnionych funkcji zabezpieczenia potrzeb dzieci przebywających w pieczy zastępczej oraz przeciwdziałających zjawisku wypalenia zawodowego;	<ul style="list-style-type: none"> –współpraca z podmiotami zewnętrznymi; –opracowanie indywidualnego programu szkoleń; –wykorzystanie zasobów własnych; –formy warsztatowe wsparcia i wymiany doświadczeń
Organizowanie i wspieranie rozwoju grup wsparcia dla rodzin zastępczych;	<ul style="list-style-type: none"> –opracowanie harmonogramu i tematyki spotkań; –analiza oczekiwań i potrzeb rodzin zastępczych; –cykliczne spotkania z rodzinami zaangażowanymi w funkcjonowanie grupy wsparcia; –opracowanie i przeprowadzenie ankiety, jako narzędzia do zbadania potrzeb pieczy zastępczej;
Nawiązanie i utrzymywanie współpracy z osobami i instytucjami wspierającymi, celem pozyskiwania wolontariuszy współpracujących z organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej na rzecz rodzin zastępczych;	<ul style="list-style-type: none"> –zgłoszenie chęci nawiązania współpracy do właściwych instytucji; –kontakt telefoniczny i osobisty z przedstawicielami właściwych instytucji;
Organizowanie i udostępnianie rodzinom zastępczym specjalistycznej pomocy, terapii i wsparcia pedagogicznego, psychologicznego lub uzależnionego od indywidualnych potrzeb rodziny i dziecka, a także poradnictwa prawnego;	<ul style="list-style-type: none"> –monitorowanie potrzeb rodzin zastępczych w trakcie bieżącej działalności organizatora rodzinnej pieczy zastępczej; –korzystanie z zasobów własnych organizatora rodzinnej pieczy zastępczej (pracownicy stali oraz zatrudni w ramach umowy zlecenie); –kierowanie do właściwej poradni specjalistycznej;
Tworzenie wewnętrznego systemu wspierania rodziny podejmowane we współpracy ze środowiskiem lokalnym, a w szczególności z ośrodkiem pomocy społecznej i asystentem rodziny.	<ul style="list-style-type: none"> –okresowe spotkania z ośrodkami pomocy społecznej oraz asystentami rodziny; –stała współpraca i monitoring działań w rodzinach zastępczych w środowisku lokalnym.
3. Organizowanie pomocy i wsparcia w procesie usamodzielniania się i integracji ze środowiskiem wychowanków opuszczających pieczę zastępczą.	
Kierunki działań	Sposoby realizacji działań
Tworzenie i realizacja programów usamodzielniania pełnoletnich wychowanków przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej.	<ul style="list-style-type: none"> –pomoc w opracowaniu programu usamodzielniania; –monitoring wychowanków w środowisku lokalnym.
Usprawnienie procesu usamodzielniania poprzez mieszkanie chronione.	<ul style="list-style-type: none"> –kupno mieszkań chronionych na potrzeby wychowanków; –ustalenie regulaminów funkcjonowania mieszkań i zasad przebywania w nich wychowanków.
Organizowanie szkoleń dostosowanych do indywidualnych potrzeb usamodzielnianych wychowanków rodzin zastępczych.	<ul style="list-style-type: none"> –rozpoznanie potrzeb i opracowanie planu i harmonogramu szkoleń; –wykorzystanie zasobów własnych (pracownicy PCPR

	Suwałki lub osoby zatrudnione na umowę zlecenie) organizatora rodzinnej pieczy zastępczej; –włączenie usamodzielnianych wychowanków w programy realizowane w ramach środków UE i FP umożliwiające nabycie kwalifikacji zawodowych
4. Dostosowanie systemu instytucjonalnych form pomocy dziecku i rodzinie do zmieniających się warunków.	
Kierunki działań	Sposoby realizacji działań
Przygotowanie koncepcji rozwoju pieczy instytucjonalnej.	–współpraca z istniejącą placówką opiekuńczo – wychowawczą na terenie Powiatu Suwalskiego celem dostosowania instytucjonalnych form pieczy zastępczej do obowiązującej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i przepisów wykonawczych.

Źródło: Opracowanie własne.

IV. HARMONOGRAM I LIMITY NA LATA 2014 – 2016.

Jako główny cel realizacji Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Suwalskim przyjmuje się **tworzenie warunków bezpiecznego życia i rozwoju dzieciom i młodzieży pozbawionym opieki rodziców biologicznych poprzez Rozwój rodzinnych i instytucjonalnych form pieczy zastępczej**. Cel ten rozwinęty został o cztery cele szczegółowe, które wskazują na główne obszary działania w obrębie zadań wynikających z pieczy zastępczej. Każdy obszar (cel szczegółowy) w istocie wskazuje kierunki działania wraz ze sposobem ich realizacji. Wśród nich znajdują się i te, które w analizie potrzeb zostały wskazane, jako priorytetowe. Na tej podstawie opracowany został harmonogram i limity na lata 2014 – 2016.

Tabela 16. Harmonogram działań dotyczących rozwoju pieczy zastępczej na lata 2014 – 2016.

Lp.	Działania	Sposoby realizacji działań	Osoby/ instytucje odpowiedzialne za realizację	Termin realizacji
1.	Pozyskiwanie kandydatów do tworzenia i realizacji zadań rodzinnej pieczy zastępczej;	- prowadzenie kampanii społecznych, akcji i inicjatyw promujących idee rodzicielstwa zastępczego; - tworzenie ulotek, broszur, plakatów informacyjnych celem zachęcenia potencjalnych kandydatów; - indywidualne spotkania i rozmowy z osobami zainteresowanymi; - prowadzenie strony internetowej;	PCPR - organizator rodzinnej pieczy zastępczej/ instytucje współpracujące	Działanie ciągłe
2.	Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej w zakresie wynikającym z przyszłych zadań;	- organizowanie szkoleń; - udzielanie wsparcia i poradnictwa zależnie od indywidualnych potrzeb;	Realizacja zadania zlecona w drodze konkursu	Działanie ciągłe
3.	Dostosowanie liczby rodzin zastępczych w Powiecie Suwalskim do potrzeb opieki nad dziećmi pozbawionymi opieki rodziców biologicznych	- poszukiwanie rodziców zastępczych wśród członków dalszej rodziny dziecka; - poszerzanie wiedzy o możliwościach realizacji pieczy zastępczej;	PCPR - organizator rodzinnej pieczy zastępczej	Działalność ciągła

4.	Zwiększenie liczby rodzin zastępczych zawodowych w Powiecie Suwalskim;	<ul style="list-style-type: none"> - kwalifikowanie z pośród istniejących rodzin zastępczych rodzin mogących pełnić funkcje rodziny zastępczej zawodowej; - informowanie rodzin spełniających określone warunki o możliwości pełnienia funkcji rodziny zawodowej; - podnoszenie umiejętności i kwalifikacji rodzin zastępczych; 	PCPR - organizator rodzinnej pieczy zastępczej/ instytucje współpracujące	Zgodnie z limitem na dany rok kalendarzowy
5.	Utworzenie, wśród istniejących rodzin zastępczych, rodzin pełniących funkcje rodzin pomocowych;	<ul style="list-style-type: none"> - informowanie w czasie indywidualnych spotkań i rozmów o możliwościach i korzyściach tworzenia rodzin zastępczych pomocowych; - ustalenie zasad realizacji zadania rodziny pomocowej; 	PCPR - organizator rodzinnej pieczy zastępczej	Działanie ciągłe; Podjęcie funkcji rodz. pomocowej zależnie od potrzeb
6.	Utworzenie wśród istniejących rodzin zastępczych zawodowych rodzin pełniących funkcje pogotowia rodzinnego;	<ul style="list-style-type: none"> - kwalifikowanie, spośród istniejących rodzin zastępczych zawodowych, rodzin mogących pełnić funkcje pogotowia rodzinnego; - podnoszenie umiejętności i kwalifikacji rodzin zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego; 	PCPR - organizator rodzinnej pieczy zastępczej/	Według potrzeb
7.	Organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych w zakresie niezbędnym do realizacji zadań wynikających z pełnionych funkcji zabezpieczenia potrzeb dzieci przebywających w pieczy zastępczej oraz przeciwdziałających zjawisku wypalenia zawodowego;	<ul style="list-style-type: none"> - współpraca z podmiotami zewnętrznymi; - wykorzystanie zasobów własnych; 	PCPR - organizator rodzinnej pieczy zastępczej (pracownicy lub osoby zatrudnione na umowę zlecenie)	1 szkolenie rocznie/według potrzeb
8.	Organizowanie i wspieranie rozwoju grup wsparcia dla rodzin zastępczych;	<ul style="list-style-type: none"> - opracowanie harmonogramu i tematyki spotkań; - analiza oczekiwań i potrzeb rodzin zastępczych; - uzgodnienie programu wsparcia dostosowanego do potrzeb rodziny; - cykliczne spotkania z rodzinami zaangażowanymi w funkcjonowanie grupy wsparcia; 	PCPR - organizator rodzinnej pieczy zastępczej	Według potrzeb
9.	Nawiązanie i utrzymywanie współpracy z osobami i instytucjami wspierającymi, celem pozyskiwania wolontariuszy współpracujących z organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej na rzecz rodzin zastępczych	<ul style="list-style-type: none"> - zgłoszenie chęci nawiązania współpracy do właściwej instytucji; - kontakt telefoniczny i osobisty z przedstawicielami właściwych instytucji; 	PCPR - organizator rodzinnej pieczy zastępczej/ instytucje współpracujące	Na bieżąco W miarę potrzeb
	Organizowanie i udostępnianie	- monitorowanie potrzeb	PCPR - organizator	Na bieżąco w

10.	rodzinom zastępczym specjalistycznej pomocy, terapii i wsparcia pedagogicznego, psychologicznego lub uzależnionego od indywidualnych potrzeb rodziny i dziecka, a także poradnictwa prawnego;	rodzin zastępczych w trakcie bieżącej działalności organizatora rodzinnej pieczy zastępczej; - korzystanie z zasobów własnych organizatora rodzinnej pieczy zastępczej (pracownicy stali oraz zatrudnieni w ramach umowy zlecenie); kierowanie do właściwej poradni specjalistycznej;	rodzinnej pieczy zastępczej (pracownicy PCPR w Suwałkach i osoby zatrudnione na umowy zlecenie) / instytucje specjalistyczne	miarę potrzeb
11.	Tworzenie wewnętrznego systemu wspierania rodziny w oparciu o działania profilaktyczne podejmowane we współpracy ze środowiskiem lokalnym, a w szczególności z ośrodkiem pomocy społecznej;	- okresowe spotkania z ośrodkami pomocy społecznej (uświadamianie potrzeby uruchamiania systemu współpracy instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny w ramach działań profilaktycznych);	PCPR - organizator rodzinnej pieczy zastępczej / ośrodki pomocy społecznej w Powiecie Suwalskim/ instytucje współpracujące	Na bieżąco
12.	Tworzenie i realizacja programów usamodzielniania pełnoletnich wychowanków przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;	- pomoc w opracowaniu programu usamodzielniania; - przygotowanie mieszkań chronionych; - kupno mieszkań chronionych na potrzeby wychowanków; - ustalenie regulaminów funkcjonowania mieszkań i zasad przebywania w nich wychowanków.	PCPR w Suwałkach/ Opiekun usamodzielniania; Powiat Suwalski	W miarę potrzeb
13.	Organizowanie szkoleń dostosowanych do indywidualnych potrzeb usamodzielnianych wychowanków rodzin zastępczych;	- rozpoznanie potrzeb i opracowanie planu i harmonogramu szkoleń; - włączenie usamodzielnianych wychowanków w programy realizowane w ramach środków UE i FP umożliwiające nabycie kwalifikacji zawodowych - wykorzystanie zasobów własnych (pracownicy PCPR w Suwałkach lub osoby zatrudnione na umowę zlecenie) organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.	PCPR - organizator rodzinnej pieczy zastępczej (pracownicy PCPR w Suwałkach lub specjaliści zatrudnieni na umowy zlecenie);	W miarę potrzeb
14.	Przygotowanie koncepcji rozwoju pieczy instytucjonalnej	- współpraca z istniejącą placówką opiekuńczo – wychowawczą na terenie Powiatu Suwalskiego celem dostosowania instytucjonalnych form pieczy zastępczej do obowiązującej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i przepisów wykonawczych.	PCPR w Suwałkach Placówka opiekuńczo wychowawcza	Do VI.2015 r.

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 17. Limity dotyczące pieczy zastępczej w Powiecie Suwalskim na lata 2014 – 2016.

Kierunki działań	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
Limit rodzin zastępczych zawodowych tworzona w danym roku w Powiecie Suwalskim	1 rodzina	1 rodzina	2 rodziny

Źródło: Opracowanie własne.

V. EWALUACJA I MONITORING REALIZOWANYCH DZIAŁAŃ

Monitorowanie niniejszego programu odbywać się będzie na podstawie bieżącej oceny i analizy realizowanych celów i zadań oraz ocenie stopnia osiągniętych efektów przy pomocy opracowanych narzędzi.

Monitorowanie będzie procesem ciągłym. Do monitorowania i ewaluacji zostanie wykorzystany harmonogram działań na dany rok kalendarzowy oraz jego ocena pod kątem efektów realizacji.

Wskaźniki ewaluacji:

- 1.Liczba rozprawionych broszur celem zachęcenia potencjalnych kandydatów oraz liczba osób odwiedzających stronę internetową;
- 2.Liczba indywidualnych spotkań i rozmów z osobami zainteresowanymi;
- 3.Liczba nowopowstałych rodzin zastępczych;
- 4.Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej;
- 5.Liczba udzielonego wsparcia i poradnictwa;
- 6.Liczba wydanych opinii, ocen i wizytacji w środowisku;
- 7.Liczba wydanych skierowań na szkolenie dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej i niezawodowej;
8. Liczba rodzin zastępczych zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej;
- 9.Liczba przeprowadzonych szkoleń;
- 10.Liczba powstałych rodzin zastępczych pomocowych;
- 11.Rodzaje kontaktów z podmiotami zewnętrznymi;
- 12.Liczba spotkań z rodzinami zaangażowanymi w funkcjonowanie grupy wsparcia;
- 13.Liczba spotkań z pracownikami ops;

VI. ZAKOŃCZENIE

Rodzina jest najbardziej właściwym miejscem opieki i wychowania. To rodzina powinna w pełni zaspokoić potrzeby biologiczne i psychiczne dzieci. Rodzice, z racji pełnionej funkcji, decydują czy członkowie rodziny połączeni są silną więzią emocjonalną i czy są w niej przestrzegane wartości, zasady i normy.

Sytuacja gospodarczo-społeczna kraju powoduje wzrost problemów społecznych. Coraz więcej dzieci potrzebuje opieki, gdyż coraz więcej rodziców staje się niewydolnymi wychowawczo. Trudna sytuacja, w której znajduje się rodzina dotyka najbardziej dziecko, bo to właśnie ono najbardziej doświadcza skutków rodzinnego kryzysu. W placówkach opiekuńczo-wychowawczych i rodzinach zastępczych przebywają dzieci pozbawione rodzicielskiej troski, dzieci, wobec których w domu rodzinnym nie była sprawowana właściwa piecza.

Zaburzenia funkcjonowania rodziny mają różnorodne przyczyny. Oprócz zmian wynikających ze zmian społecznych i gospodarczych czy też kulturowych na zaburzenia w funkcjonowaniu rodziny niewątpliwym wpływ ma też poziom wykształcenia rodziców,

poziom więzi rodzinnych czy też mocno w ostatnim okresie czasu podkreślany w wielu analizach problem ubóstwa i bezrobocia. W sposób bezpośredni zaburzenia w funkcjonowaniu rodziny na terenie Powiatu Suwalskiego uwidaczniają się liczbą dzieci umieszczanych w rodzinach zastępczych, placówkach opiekuńczo – wychowawczych, placówkach resocjalizacyjnych. Odrębny obraz można wysnuć patrząc na nieletnich i małoletnich będących sprawcami przestępstw.

Najważniejszymi obecnie zadaniami wynikającymi z niniejszego programu jest kontynuowanie reformy nowego jakościowo systemu pomocy dziecku i rodzinie. Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej ma przede wszystkim służyć dzieciom i młodzieży, które nie z własnej winy zostały pozbawione rodzinnego ciepła. Chcemy bardzo, by przyjęte w programie założenia i cele, kierunki działań i metody ich realizacji, przemieniały się nade wszystko w uśmiech dziecka. W poczucie bezpieczeństwa i nadzieję, których w jakimś momencie młodego życia zabrakło.

WYKAZY WYKRESÓW, TABEL, RYSUNKÓW

WYKAZ WYKRESÓW

1. Wykres 1. Przyczyny umieszczania i liczba dzieci w pieczy zastępczej w Powiecie Suwalskim w roku 2013.
2. Wykres 2. Dzieci przyjmowane przez rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem w latach 2011 – 2013.
3. Wykres 3. Dzieci przyjmowane przez rodziny zastępcze niespokrewnione z dzieckiem, niezawodowe i zawodowe w latach 2011 – 2013.
4. Wykres 4. Wiek osób pełniących funkcje rodziny zastępczej spokrewnionej z dzieckiem w latach 2011 – 2013.
5. Wykres 5. Wiek osób pełniących funkcje rodziny zastępczej niespokrewnionej z dzieckiem, niezawodowej i zawodowej w latach 2011 – 2013.
6. Wykres 6. Wiek dzieci przebywających w rodzinach zastępczych spokrewnionych z dzieckiem. na przełomie lat 2011 – 2013.
7. Wykres 7. Wiek dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych niespokrewnionych z dzieckiem, niezawodowej i zawodowej na przełomie lat 2011 – 2013.
8. Wykres 8. Osoby pełniące funkcje rodzin zastępczych.
9. Wykres 9. Liczba dzieci przebywających w placówce ze względu na pochodzenie.
10. Wykres 10. Podział wychowanków placówki ze względu na wiek.
11. Wykres 11. Wychowankowie POW ze względu na czas pobytu w placówce w latach 2011 – 2013.
12. Wykres 12. Wychowankowie POW ze względu na czas pobytu w placówce 2013 w roku.
13. Wykres 13. Przyczyny odejścia wychowanków z POW.
14. Wykres 14. Pomoc dla wychowanków rodzin zastępczych i POW w latach 2011 – 2013.

WYKAZ TABEL

1. Tabela 1. Powierzchnia i ludność Powiatu Suwalskiego na dzień 31 grudnia 2012 roku.
2. Tabela 2. Liczba rodzin zastępczych oraz dzieci w nich umieszczonych w Powiecie Suwalskim w latach 2011 – 2013.
3. Tabela 3. Stopień pokrewieństwa pomiędzy dzieckiem, a rodziną zastępczą w roku 2013.

4. Tabela 4. Dzieci przyjmowane przez rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem w latach 2011 – 2013.
5. Tabela 5. Dzieci przyjmowane przez rodziny zastępcze niespokrewnione z dzieckiem, niezawodowe i zawodowe w latach 2011 – 2013.
6. Tabela 6. Wiek osób pełniących funkcje rodziny zastępczej spokrewnionej z dzieckiem na w latach 2011 – 2013.
7. Tabela 7. Wiek osób pełniących funkcje rodziny zastępczej niespokrewnionej z dzieckiem, niezawodowej i zawodowej w latach 2011 – 2013.
8. Tabela 8. Informacje na temat dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych spokrewnionych z dzieckiem na przełomie lat 2011 – 2013.
9. Tabela 9. Informacje o wieku dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych niespokrewnionych z dzieckiem, niezawodowych i zawodowych na przełomie lat 2011 – 2013.
10. Tabela 10. Rodzice zastępczy w 2013 roku.
11. Tabela 11. Liczba umieszczonych dzieci w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów.
12. Tabela 12. Liczba dzieci przebywających w Domu Dziecka w Pawłówce Nowej w latach 2011 – 2013.
13. Tabela 13. Czas pobytu dzieci w POW w latach 2011 – 2013.
14. Tabela 14. Pomoc dla wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych w latach 2011 – 20113.
15. Tabela 15. Cele szczegółowe, kierunki, sposoby ich realizacji.
16. Tabela 16. Harmonogram działań dotyczących rozwoju pieczy zastępczej na lata 2014 – 2016.
17. Tabela 17. Limity dotyczące pieczy zastępczej w Powiecie Rzeszowskim na lata 2014 – 2016.

WYKAZ RYSUNKÓW

1. Rysunek 1. Piecza zastępcza w Powiecie Suwalskim.

OBSZAR B: PROGRAM PROMOCJI ZATRUDNIENIA ORAZ AKTYWIZACJI LOKALNEGO RYNKU PRACY NA LATA 2014-2020

I. WPROWADZENIE

Powiatowy Urząd Pracy w Suwałkach swoim zasięgiem obejmuje dziesięć jednostek organizacyjnych tj. miasto Suwałki oraz 9 gmin powiatu: Bakalarzewo, Filipów, Jeleniewo, Przerośl, Raczki, Rutka Tartak, Suwałki, Szypliszki, Wiżajny. Największym ośrodkiem o powierzchni 66 km² jest miasto Suwałki, które zamieszkuje 69.367 mieszkańców, w tym 36.118 kobiet i 33.249 mężczyzn. W wieku produkcyjnym jest 45.806 osób.

Miasto Suwałki to też siedziba dwóch powiatów – grodzkiego i ziemskiego. Powierzchnia powiatu wynosi 1.307 km² i zamieszkuje ją 35.951 osób, w tym 17.599 kobiet i 18.352 mężczyzn. W wieku produkcyjnym jest 22.308 osób.

Suwalszczyzna to rejon o niskim poziomie rozwoju ekonomicznego, uprzemysłowienia i urbanizacji. Pewnym atutem tego rejonu jest fakt, że jest to obszar graniczny z trzema Państwami Federacją Rosyjską, Litwą i Białorusią. Szansą na ożywienie gospodarcze tego rejonu można wiązać z rozwojem kontaktów międzynarodowych.

Powiat zlokalizowany jest w pobliżu ważnych szlaków komunikacyjnych, na trasach Berlin-Warszawa-Sankt Petersburg, a także Warszawa-Helsinki.

Powiat dotknięty jest dość wysokim bezrobociem, z pewnymi odchyleniami w jego wielkości w poszczególnych latach. W latach 2006-2008 liczba bezrobotnych zmniejszała się. Wiązało się to z dobrą sytuacją gospodarczą kraju i województwie oraz otwartymi rynkami pracy w Unii Europejskiej. Od stycznia 2009 roku liczba bezrobotnych zaczęła nieznacznie wzrastać. Trend ten utrzymuje się do dziś. Spowodowany jest pogorszeniem się sytuacji w gospodarce światowej, co w pewnym stopniu przekłada się na sytuację na lokalnym rynku pracy.

Starosta Powiatu Suwalskiego za pośrednictwem Powiatowego Urzędu Pracy podejmuje szereg działań mających na celu ograniczenie bezrobocia i przeciwdziałania jego skutkom. Ukierunkowane są one przede wszystkim na wspieranie środkami z Funduszu Pracy i Europejskiego Funduszu Społecznego podmiotów tworzących nowe miejsca pracy, promowanie samozatrudnienia, aktywizację młodzieży, osób długotrwale bezrobotnych, osób o niskich kwalifikacjach zawodowych oraz bezrobotnych niepełnosprawnych. Jednakże na powstanie nowych miejsc pracy największy wpływ będzie miało utrzymanie aktualnego tempa wzrostu gospodarczego oraz wzrost poziomu inwestycji.

II. ANALIZA RYNKU PRACY

1. Ludność

Tabela nr 1. Ludność wg płci i miejsca zamieszkania (w latach 2011-2013.).

Wyszczególnienie	31.12.2011r.	31.12.2012r.	30.09.2013r

Ogółem (miasto i powiat),	105.421	105.428	105.318
- w tym:			
kobiety	53.740	53.807	53.717
mężczyźni	51.681	51.621	51.601
Miasto Suwałki	69.210	69.404	69.367
- w tym:			
kobiety	36.040	36.154	36.118
mężczyźni	33.170	33.250	33.249
Powiat Suwalski	36.211	36.024	35.951
- w tym:			
kobiety	17.700	17.653	17.599
mężczyźni	18.511	18.371	18.352

Na dzień 30.09.2013 roku teren działania PUP zamieszkiwało 105.318 osób, z czego 65,8% stanowili mieszkańcy Suwałk, zaś 34,2%) mieszkańcy Powiatu Suwalskiego. Kobiety w liczbie 53.717 osób stanowiły 51,0% ludności. Obserwuje się niewielki wzrost ludności zamieszkałej w mieście Suwałki. Natomiast liczba ludności zamieszkałej na terenach wiejskich maleje. W stosunku do 2011 roku spadek ten wyniósł 250 osób.

1. 1 Ludność w wieku produkcyjnym

Tabela nr 2. Ludność w wieku produkcyjnym wg płci i miejsca zamieszkania (w latach 2011-2013 r.)

Wyszczególnienie	31.12.2011r.	31.12.2012r.	30.06.2013r
Ogółem (miasto i powiat),	68.227	68.212	68.114
- w tym:			
kobiety	32.512	32.406	32.349
mężczyźni	35.715	35.806	35.765
Miasto Suwałki	45.965	45.911	45.806
- w tym:			
kobiety	22.602	22.469	22.408
mężczyźni	23.363	23.442	23.398
Powiat Suwalski	22.262	22.301	22.308
- w tym:			
kobiety	9.910	9.937	9.941
mężczyźni	12.352	12.364	12.367

Na dzień 30.06.2013 roku na terenie działania PUP było 68.114 osób w wieku produkcyjnym , z czego 67,2% stanowili mieszkańcy Suwałk, zaś 32,8% mieszkańcy Powiatu Suwalskiego. Kobiety w liczbie 32.349 osób stanowiły 47,5% ludności w wieku produkcyjnym.

Obserwuje się niewielki wzrost ludności w wieku produkcyjnym zamieszkałej na terenach wiejskich . Natomiast liczba ludności zamieszkałej w mieście maleje. W stosunku do 2011 roku spadek ten wyniósł 159 osób.

Ludność w wieku produkcyjnym stanowiła 64,7% ogółu mieszkańców.

2. Podmioty gospodarki narodowej

Tabela nr 3. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON wg sekcji PKD(lata 2011-2013)

Lp.	Wyszczególnienie A- 2013r B- 2012r. C- 2011r.	Ogółem	Miasto Suwałki	Powiat Suwalski
1.	Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo A	225	66	159
	B			
	C	210	63	147
		201	56	145
2.	Górnictwo i wydobywanie A	29	18	11
	B	29	18	11
	C	26	17	9
3.	Przetwórstwo przemysłowe A	728	550	178
	B			
	C	728	550	178
		715	538	177
4.	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatycznych A	28	15	13
	B	24	11	13
	C	19	10	9
5.	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją A	21	10	11
	B	17	11	6
	C	16	11	5
6.	Budownictwo A	996	740	256
	B	982	734	248
	C	958	728	230
7.	Handel hurtowy i detaliczny i naprawy A	2.378	1.961	417
	B	2.416	2.007	409
	C	2.499	2.086	413
8.	Transport i gospodarka magazynowa A	717	602	115
	B	708	584	124
	C	715	590	125
9.	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi A	235	177	58
	B			
	C	241	180	61
		236	175	61
10.	Informacja i komunikacja A	165	142	23

	B		164	143	21
	C		158	136	22
11.	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	A	327	268	59
	B		327	266	61
	C		327	266	61
12.	Działalność związana z obsługą nieruchomości i firm	A	274	240	34
	B				
	C		268	234	34
			256	224	32
13.	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	A	723	619	104
	B		712	611	101
	C		671	585	86
14.	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	A	174	144	30
	B		173	149	24
	C		179	151	28
15.	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenie społeczne	A	41	24	17
	B		41	24	17
	C		40	24	16
16.	Edukacja	A	362	277	85
	B		348	273	75
	C		266	203	63
17.	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	A	545	454	91
	B		541	454	87
	C		513	439	74
18.	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	A	152	108	44
	B		153	108	45
	C		145	100	45
19.	Pozostała działalność usługowa,	A	695	545	150
	B		665	527	138
	C		634	504	130
	RAZEM	A	8.815	6.960	1.855
	B		8.747	9.947	1.800
	C		8.575	6.843	1.732

Na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego na suwalskim rynku pracy funkcjonuje 8.815 podmiotów gospodarczych , z czego 6.960 (78,9%) na terenie Miasta Suwałki, zaś 1.855 (21,1%) na terenie powiatu suwalskiego. W sektorze prywatnym funkcjonuje 8.479 podmiotów gospodarczych (96,2%) , natomiast w sektorze publicznym 336 podmiotów (3,8%).

W stosunku do 211 roku odnotowano wzrost liczby podmiotów o 240 podmioty. Największy wzrost odnotowano w sekcjach: edukacja o 96, pozostała działalność usługowa o 61, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna o 52, budownictwo o 38, Opieka zdrowotna i pomoc społeczna o 32, rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo o 24, przetwórstwo przemysłowe o 13 podmioty.

Pomimo wzrostu ogólnej liczby podmiotów, w sekcji handel hurtowy i detaliczny, naprawy, to w stosunku do 2011 roku ich liczba zmniejszyła się o 121 podmiotów.

Na dzień 31.11.2013r. na terenie działania tutejszego urzędu najwięcej podmiotów gospodarczych działało w sektorach:

- handel hurtowy i detaliczny, naprawy – 27,0%,
- budownictwo -11,3%,
- przetwórstwo przemysłowe - 8,3%
- transport i gospodarka magazynowa – 8,2%,
- działalność profesjonalna, naukowa i techniczna 8,20 %
- pozostała działalność usługowa – 7,9%,
- opieka zdrowotna i pomoc społeczna – 6,2%,
- edukacja 4,1%

Tabela nr 4. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON wg liczby pracujących (w latach 2011-2013)

<i>Wyszczególnienie</i>	Ogółem	Podmioty małe zatrudniające od 1-9 osób	Podmioty średnie zatrudniające od 10-49 osób	Podmioty duże zatrudniające ponad 50 osób
A-2013r				
B- 2012r				
C-2011r.				
Ogółem, w tym A	8.815	8.482	255	78
B	8.747	8.413	256	78
C	8.575	8.227	273	75
Miasto Suwałki A	6.960	6.702	190	68
B	6.947	6.684	194	69
C	6.843	6.564	212	67
Powiat suwalski A	1.855	1.780	65	10
B	1.800	1.729	62	9
C	1.732	1.663	61	8

W ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie działania Powiatowego Urzędu Pracy firmy zatrudniające do 9 pracowników stanowią 96,0%. Znaczna ich część to podmioty jednoosobowe lub tzw. firmy rodzinne nie zatrudniające

osób z zewnątrz. Około 3% zatrudnia od 10 do 49 pracowników, zaś 1% zatrudnia 50 i powyżej osób.

3. Bezrobotni

Bezrobocie jest następstwem splotu czynników społeczno-gospodarczych, demograficznych oraz legislacyjnych, które sprawiły, że skala i tempo przyrostu lub spadku bezrobocia w latach 2011-2013 na terenie działania Powiatowego Urzędu Pracy w Suwałkach kształtowały się następująco:

Tabela nr 5. Rejestrowane bezrobocie wg stanu na dzień 31.12.(w latach 2011-2013)

Lp.	Wyszczególnienie	31.12.2011r.	31.12.2012r.	31.12.2013r.
1.	„Napływ bezrobotnych” +	7.581	7.451	8.127
2.	„Odpływ bezrobotnych „ -	7.417	7.140	8.148
3.	Różnica	+164	+311	-21
4.	Ogółem bezrobotni wg stanu na 31.12, w tym:	4.900	5.211	5.190
	1) Miasto Suwałki	3.541	3.727	3.644
	2) Powiat Suwalski	1.359	1.484	1.546
5.	Stopa bezrobocia wg stanu 31.12			
	1) Miasto Suwałki	12,5%	13,0%	13,0%
	2) Powiat suwalski	9,9%	10,8%	11,2%
6.	Ogółem .kobiety	2.697	2.640	2.685
	Wg stanu na dzień 31.12., (udział w strukturze)	55,0%	50,7%	51,7%
	z ogółem kobiety w tym:			
	1) Miasto Suwałki	1.945	1.889	1.924
	2) Powiat suwalski	752	751	761

Z analizy danych przedstawionych w powyższej tabeli wynika, że poziom bezrobocia od 2011 roku do 2013 roku wzrastał. Liczba bezrobotnych osiągnęła najwyższy poziom

5.211 osób w roku 2012. Wzrósł również wskaźnik stopy bezrobocia : w mieście Suwałki o 0,5pkt procentowego, w powiecie suwalskim o 1,3 pkt. procentowego.

4. Struktura bezrobocia

Tabela Nr 6. Wiek bezrobotnych wg stanu na dzień 31.12 (w latach 2011-2013)

Grupa wieku / wiek w latach	31.12.2011r	31.12.2012r.	31.12.2013r
18-24	1.068	1.063	979
% ogółu	21,8%	20,4%	18,9%
25-34	1.329	1.478	1.479
% udział	27,1%	28,4%	28,5%
35-44	817	854	872
% udział	16,7%	16,4%	16,8%
45-54	1.058	1.097	1.064
% udział	21,6%	21,1%	20,5%
55-59	497	558	586
% udział	10,1%	10,7%	11,3%
60 –64	131	161	210
% udział	2,7%	3,1%	4,0%

Tabela Nr 7. Wykształcenie zarejestrowanych bezrobotnych wg stanu na dzień 31.12(w latach 2011-2013)

Wykształcenie Bezrobotnych	31.12.2011r	31.12.2012r.	31.12.2013r.
Wyższe	661	669	732
% udział	13,5%	12,8%	14,1%
Policealne i średnie zawodowe	1.098	1.154	1.189
% udział	22,4%	22,1%	22,9%
Średnie ogólnokształcące	542	550	561
% udział	11,1%	10,6%	10,8%

Zasadnicze zawodowe	1.168	1.293	1.198
% udział .	23,8%	24,8%	23,1%
Gimnazjalne i poniżej	1.431	1.545	1.510
% udział	29,2%	29,6%	29,1%

Tabela Nr 8. Zarejestrowani bezrobotni wg stażu pracy wg stanu na dzień 31.12(w latach 2011-2013)

Staż pracy w latach	31.12.2011r.	31.12.2012r.	31.12.2013r.
Do 1 roku	911	951	1.026
% udział	18,6%	18,2%	19,8%
1-5 lat	1.157	1.210	1.203
% udział	23,6%	23,2%	23,2%
5-10 lat	655	756	723
% udział	13,4%	14,5%	13,9%
10-20 lat	638	710	717
% udział	13,0%	13,6%	13,8%
20-30 lat	579	594	584
% udział.	11,8%	11,4%	11,3%
30 i więcej	121	137	134
% udział.	2,5%	2,6%	2,6%
Bez stażu	839	853	803
% udział	17,1%	16,4%	15,4%

Z analizy powyższych danych (tabele 6-8) dotyczących wieku, wykształcenia, stażu pracy zarejestrowanych bezrobotnych wysnuć można następujące wnioski w odniesieniu do lokalnego bezrobocia:

- dominacja osób bezrobotnych w tzw. wieku mobilnym 18-44 lata (pomimo, że udział procentowy tej grupy osób w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych z roku na rok maleje). Porównanie roku 2013 do 2011r. wskazuje na spadek o 1,4 pkt. procentowego.
- zmniejszanie udziału procentowego młodzieży, czyli osób bezrobotnych do 24 roku życia, w całej populacji bezrobotnych. Porównanie roku 2013 do 2011 wskazuje na spadek o 2,9 pkt. procentowego.

- systematyczny wzrost liczby osób bezrobotnych w przedziale wiekowym 55-64 lata. Z roku na rok procentowy udział tej grupy w ogólnej liczbie bezrobotnych wzrasta. Porównując rok 2013 do 2011r. wzrost ten wynosi 2,5 pkt. procentowego.
- najwyższy odsetek bezrobotnych posiada w dalszym ciągu wykształcenie gimnazjalne i podstawowe oraz zasadnicze zawodowe. Udział osób z tym wykształceniem w 2013 roku nieznacznie zmniejszył się (o 0,1 pkt. procentowego z wykształceniem podstawowym i o 0,7pkt. procentowego z wykształceniem zasadniczym zawodowym
 - nastąpił natomiast wzrost liczby bezrobotnych z wyższym wykształceniem. Porównując rok 2013 do 2011 wzrost ten wynosi 0,6 pkt. procentowego.
- utrzymuje się w dalszym ciągu duży odsetek osób bezrobotnych, dotychczas niepracujących i posiadających staż pracy do 1 roku , jak również osób bezrobotnych posiadających staż pracy od 1-5 lat.

5. Oferty pracy

Tabela nr 9. Oferty pracy zgłoszone do Powiatowego Urzędu Pracy w latach 2011-2013.

Lp.	Wyszczególnienie	2011 rok	2012 rok	2013 rok
1.	Ogólna liczba zgłoszonych miejsc pracy, w tym:	1.801	1.583	1.594
	- m. pracy subsydiowanej łącznie ze stażami	479	762	530
2.	Miejsca pracy zgłoszone z terenu miasta Suwałki, w tym:	1.509	1.276	1.145
	- m. pracy subsydiowanej łącznie ze stażami	356	581	374
3.	Miejsca pracy zgłoszone z terenu powiatu ziemskiego, w tym:	292	307	449
	- m. pracy subsydiowanej łącznie ze stażami	123	181	156

6. Podjęcia pracy, wysokość środków finansowych

Tabela10. Podjęcia pracy przez osoby bezrobotne, środki finansowe, aktywizacja bezrobotnych (2011-2013)

Wyszczególnienie	2011 rok	2012 rok	2013 rok
1. Ogółem podjęcia pracy, w tym:	3.325	3.172	3.930
- pracy subsyd.	296	359	328
A. Podjęcia pracy przez bezrobotnych z terenu miasta Suwałki , w tym:	2.475	2.341	2.867
- praca subsydiowana	202	228	211
B . Podjęcia pracy przez bezrobotnych terenu powiatu suwalskiego, tym:	850	831	1.063
- praca subsydiowana	94	131	117
2. Kwota środków finansowych ogółem, w tym:	4.827.687,54	7.669.111,00	8.877.864,00
Fundusz Pracy (algorytm)	2.991.100,00	3.181.700,00	3.891.600,00
EFS	1.556.700,00	1.713.200,00	3.504.200,00
PFRON	158.887,54	358.721,00	117.464,00
Pozostałe	121.000,00	2.415.490,00	1.364.600,00

3. Liczba osób objętych aktywizacją z udziałem ww środków finansowych	1.187	1.094	1.315
---	-------	-------	-------

Analiza tabel 9 -10 (ofert pracy , podjęć pracy, środków finansowych , aktywizacji bezrobotnych)w latach 2011-2013, pozwala stwierdzić, że

- liczba zgłaszanych miejsc pracy zmniejszyła się . Porównując rok 2013 do 2011 liczba zgłoszonych miejsc pracy zmniejszyła się o 207.

- wzrosła liczba podjęć pracy przez osoby bezrobotne. W stosunku do 2011 rok wzrost ten wyniósł o 605.

- wzrosła liczba środków finansowych na aktywizację zawodową osób bezrobotnych , poszukujących pracy . W stosunku do 2011 rok , to w 2013 roku kwota była o 4.050.176,56zł.

i tym samym wzrosła liczba osób objętych aktywizacją zawodową przy udziale środków finansowych.

III. PRIORYTETY PROGRAMU

Program został opracowany na podstawie art. 9 ust. 1 pkt 1 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r poz. 674 z późn. zm.) określa główne kierunki działania w zakresie:

Priorytet 1. Monitorowanie rynku pracy na terenie działania Powiatowego Urzędu Pracy w Suwałkach

Priorytet 2. Aktywizacja zawodowa bezrobotnych.

Priorytet 3. Wspieranie integracji zawodowej i społecznej niepełnosprawnych osób bezrobotnych i poszukujących pracy.

Priorytet 4. Rozwój zawodowy osób bezrobotnych i poszukujących pracy

Priorytet 5. Rozwój przedsiębiorczości .

Priorytet 1. Monitorowanie rynku pracy

Cel 1.1

Diagnoza rynku pracy na terenie działania Powiatowego Urzędu Pracy.

Zadania:

1. Analizy stanu i struktury bezrobocia
2. Dostosowanie działań PUP do potrzeb rynku pracy.

Działania:

1. Sporządzanie sprawozdawczości.
2. Gromadzenie informacji o podmiotach gospodarczych.
3. Sporządzanie okresowych informacji o sytuacji na rynku pracy.
4. Monitoring zawodów nadwyżkowych i deficytowych.

5. Monitorowanie lokalnego rynku pracy ramach kontaktów pośredników z zakładami pracy.

Oczekiwane efekty:

1. *Rozpoznanie sytuacji na lokalnym rynku pracy.*

Priorytet 2. Aktywizacja zawodowa bezrobotnych

Na poprawę sytuacji na rynku pracy najistotniejszy wpływ wywiera rozwój gospodarczy. Niezależnie od tego ograniczeniu bezrobocia sprzyjają stosowane przez Urząd aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu finansowane ze środków FP, PFRON i EFS, jak również usługi rynku pracy. Działania realizowane w ramach powyższego priorytetu skierowane są do grup bezrobotnych znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy.

Cel 2.1

Przeciwdziałanie i ograniczenie długotrwałego bezrobocia.

Zadania:

Ograniczenie skutków długotrwałego bezrobocia.

Działania:

1. Realizacja programów rynku pracy,
 - a) pośrednictwo pracy,
 - b) prace interwencyjne,
 - c) roboty publiczne,
 - d) staże zawodowe,
 - e) przygotowanie zawodowe dorosłych ,
 - f) organizacja prac społecznie użytecznych.
 - g) dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej ,
 - h) refundacja kosztów wyposażenia stanowiska pracy.
2. Wspieranie osób bezrobotnych poprzez organizowanie usług doradczych:
 - a) poradnictwo indywidualne,
 - b) poradnictwo grupowe (warsztaty),
 - c) zajęcia w Klubie Pracy.
3. Dostosowanie kwalifikacji osób bezrobotnych do potrzeb rynku pracy oraz wspieranie bezrobotnych kontynuujących naukę:
 - a) szkolenia i przekwalifikowania,
 - b) przyznawanie i wypłata stypendium z tyt. kontynuacji nauki osobom bezrobotnym.
4. Pozyskiwanie środków finansowych na realizację programów specjalnych i innych .

Oczekiwane efekty:

1. Wzrost aktywności zawodowej osób długotrwale bezrobotnych.
2. Poprawa sytuacji materialnej osób podejmujących pracę.
3. Ułatwienie ponownego wejścia na rynek pracy.

4. Uzyskanie zatrudnienia.

Cel. 2.2

Umożliwienie startu zawodowego osobom bez kwalifikacji zawodowych.

Zadania:

Stosowanie programów rynku pracy i usług rynku pracy

Działania:

1. Realizacja zadań z zakresu:
 - a) pośrednictwa pracy,
 - b) poradnictwa zawodowego,
 - c) organizowania szkoleń podnoszących kwalifikacje,
 - d) organizowanie subsydiowanych miejsc pracy,
 - e) organizowanie staży zawodowych,
 - e) organizowanie przygotowania zawodowego dorosłych.

Oczekiwane efekty:

1. Nabycie kwalifikacji zawodowych przydatnych na rynku pracy.
2. Uzyskanie zatrudnienia

Cel. 2.3

Wyrównywanie szans kobiet na rynku pracy.

Jednym z elementów polityki Unii Europejskiej w dziedzinie zasobów ludzkich jest wyrównywanie szans kobiet na rynku pracy. Bezrobotne kobiety mają bowiem większe, niż mężczyźni, trudności ze znalezieniem zatrudnienia. Wydaje się, że podstawową przyczyną, dla której pracodawcy chętniej zatrudniają mężczyzn, jest fakt konieczności godzenia przez kobiety życia rodzinnego, w tym przede wszystkim macierzyństwa, z zawodowym.

Zadania:

Obejmowanie kobiet aktywnymi programami rynku pracy i usługami rynku pracy.

Działania:

1. Pośrednictwo pracy.
2. Zwrot kosztów opieki nad dzieckiem do lat 7.
3. Objęcie kobiet poradnictwem indywidualnym i grupowym .
4. Udział kobiet w zajęciach Klubu Pracy.
5. Objęcie większej liczby kobiet programami rynku pracy,
 - a) prace interwencyjne,
 - b) roboty publiczne,
 - b) szkolenia,
 - c) staże zawodowe,
 - d) przygotowanie zawodowe dorosłych,
 - e) prace społecznie użyteczne ,
 - f) dotacje do rozpoczęcia działalności gospodarczej.
 - g) refundacje kosztów doposażenia stanowiska pracy.

Oczekiwane efekty

1. Wzrost aktywności zawodowej kobiet.
2. Uzyskanie, zmiana lub podniesienie kwalifikacji kobiet uczestniczących w szkoleniach.
3. Uzyskanie zatrudnienia.

Cel 2.4

Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych w wieku do 30 roku życia i osób powyżej 50 roku życia .

Zadania:

Ograniczenie skutków bezrobocia wśród osób bezrobotnych do 30 roku życia i osób powyżej 50 roku życia.

Działania:

1. Realizacja programów rynku pracy,
 - a) pośrednictwo pracy,
 - b) prace interwencyjne,
 - c) roboty publiczne,
 - d) staże zawodowe,
 - e) przygotowanie zawodowe dorosłych ,
 - f) organizacja prac społecznie użytecznych.
 - g) dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej ,
 - h) refundacja kosztów wyposażenia stanowiska pracy.
2. Wspieranie osób bezrobotnych poprzez organizowanie usług doradczych:
 - a) poradnictwo indywidualne,
 - b) poradnictwo grupowe (warsztaty),
 - c) zajęcia w Klubie Pracy.
3. Dostosowanie kwalifikacji osób bezrobotnych do potrzeb rynku pracy oraz wspieranie bezrobotnych kontynuujących naukę:
 - a) szkolenia i przekwalifikowania,
 - b) przyznawanie i wypłata stypendium z tyt. kontynuacji nauki osobom bezrobotnym.
4. Pozyskiwanie środków finansowych na realizację programów specjalnych i innych .

Oczekiwane efekty:

1. Wzrost aktywności zawodowej osób bezrobotnych w wieku do 30 roku życia i osób powyżej 50 roku życia.
2. Uzyskanie zatrudnienia.

Priorytet 3. Wspieranie integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych

Cel 3.1

Wyrównywanie szans niepełnosprawnych osób bezrobotnych i poszukujących pracy na rynku pracy.

Przy podejmowaniu działań na rzecz ograniczenia bezrobocia wśród tej grupy bezrobotnych i poszukujących pracy należy brać pod uwagę następujące założenia:

1. Każda osoba niepełnosprawna, pomimo niepełnosprawności, zachowuje określoną sprawność i dyspozycje, które, po ich zidentyfikowaniu, stają się podstawą umożliwiającą podjęcie szkolenia zawodowego a następnie pracy zarobkowej.
2. Żadna praca nie wymaga od osoby, która ją wykonuje, zaangażowania wszystkich jej sprawności zarówno fizycznych jak i psychicznych.

Zadania.

Podejmowanie działań zmierzających do włączania osób niepełnosprawnych do czynnego życia zawodowego.

Działania:

1. Pośrednictwo pracy.
2. Poradnictwa zawodowe indywidualne i grupowe
3. Przygotowanie osób niepełnosprawnych do aktywnego poszukiwania pracy poprzez ich udział w zajęciach Klubu Pracy.
4. Szkolenia.
5. Współpraca z pracodawcami zamierzającymi tworzyć miejsca pracy z wykorzystaniem środków PFRON i FP, EFS
6. Organizacja prac interwencyjnych, staży zawodowych , przygotowania zawodowego dorosłych, dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej, refundacji kosztów doposażenia stanowiska pracy przy udziale środków z PFRON, FP i EFS.

Priorytet 4. *Dostosowanie wiedzy i umiejętności do zmieniających się potrzeb rynku pracy.*

Postęp techniczny oraz wprowadzanie nowych technologii wymagają ciągłego uzupełniania wiedzy, dostosowania umiejętności zawodowych do zmieniających się potrzeb rynku pracy. Inwestowanie w podnoszenie kwalifikacji i umiejętności szybkiego reagowania oraz sprostanie co raz to nowym wymogom rynku pracy daje szansę na uzyskanie i utrzymanie pracy.

Cel 4.1

Rozwój zawodowy osób bezrobotnych i poszukujących pracy.

Zadania:

1. Organizacja szkoleń pod potrzeby rynku pracy.
2. Organizacja staży zawodowych i przygotowania zawodowego dorosłych

Działania:

1. Diagnoza potrzeb szkoleniowych.
2. Opracowanie planu szkoleń odpowiadających zapotrzebowaniu pracodawców i bezrobotnych.
3. Organizacja szkoleń.
4. Współpraca z jednostkami szkolącymi w zakresie realizacji zadania.

5. Organizacja staży zawodowych i przygotowania zawodowego dorosłych.

Oczekiwane efekty

1. Podniesienie kwalifikacji osób bezrobotnych.
2. Nabycie nowych umiejętności zawodowych.
3. Uzyskanie zatrudnienia.

Priorytet 5. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości

Uregulowania prawne zawarte w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy dają narzędzia i tworzą klimat sprzyjający rozwojowi jednoosobowych firm. Pozwalają również na wsparcie finansowe pracodawców, którzy tworzą nowe miejsca pracy osobom bezrobotnym.

Cel 5.1

Tworzenie warunków do samozatrudnienia oraz potencjału rozwojowego sektora MŚP w sferze tworzenia nowych miejsc pracy.

Zadania:

Promowanie rozwoju przedsiębiorczości.

Działania:

1. Udzielanie dotacji bezrobotnym i poszukującym pracy.
2. Refundacje kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy pracodawcom tworzącym nowe miejsca pracy.

Oczekiwane efekty:

1. Powstanie nowych podmiotów gospodarczych .
2. Rozwój istniejących firm sektora MŚP.

OBSZAR C: POWIATOWY PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W ZAKRESIE REHABILITACJI SPOŁECZNEJ, REHABILITACJI ZAWODOWEJ I ZATRUDNIANIA ORAZ PRZESTRZEGANIA PRAW OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH NA LATA 2014 – 2020

WPROWADZENIE

Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2014 - 2020 określa zadania powiatu na rzecz tychże osób. Ustawodawca, wraz z reformą administracyjną

państwa, przekazał samorządom powiatowym część kompetencji i w sposób znaczący ograniczył możliwości ich finansowania. Należy zauważyć, że funkcjonujące w kraju regulacje prawne nie stanowią systemu spójnych rozwiązań, dzięki którym środowiska niepełnosprawnych miałyby zagwarantowane wsparcie od momentu pojawienia się niepełnosprawności w rodzinie. A że niepełnosprawność w sposób znaczący ogranicza możliwości funkcjonowania społecznego od narodzenia aż do naturalnego dopełnienia biegu życia, w tym poprzez lata aktywności zawodowej, na dzień dzisiejszy już chyba nikogo nie trzeba przekonywać. Należy również podkreślić, że osoba niepełnosprawna ma pełne prawo, by oczekiwać, że cywilizowany kraj uzna jej prawa do komplementarnego rozwoju i stworzy mechanizmy prawne i finansowe do tego, z praw tych można było korzystać.

Niepełnosprawność staje się z roku na rok zagadnieniem coraz mniej bezimiennym. Jest to ze wszechmiar zjawisko pozytywne. Znaczący udział w zmianie podejścia do osób niepełnosprawnych, na przestrzeni ostatnich lat, mają między innymi samorządy powiatowe. Zważywszy na posiadane ustawowe kompetencje spełniają one niezmiernie ważną rolę w procesie współtowarzyszenia osobom niepełnosprawnym. Skala zjawiska niepełnosprawności w wymiarze społecznym jest duża.

Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku liczba osób niepełnosprawnych w Polsce ogółem określona została na 4.697,5 tys. Zdecydowana większość (66,7%) posiadała prawne potwierdzenia faktu niepełnosprawności. W porównaniu z wynikami Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku ogólna liczba osób niepełnosprawnych obniżyła się o 759,2 tys., tj. o 13,9%. Ogólna liczba mieszkańców w Powiecie Suwalskim wynosi 35 960 z tego liczba osób w wieku lat 15 i więcej wynosi 29.975. Wskaźnik częstości niepełnosprawności w powiecie orzeczonej wśród osób w wieku powyżej 15 lat wg GUS wynosi 7,3%, co daje liczbę 2.188 osób. Obecność osób niepełnosprawnych siłą faktu rodzi zwiększone wymagania najczęściej w stosunku do najbliższej rodziny. Ale przecież nie można zapominać, że wyzwania wynikające z niepełnosprawności często przekraczają możliwości i środki pojedynczych osób czy rodzin. Stają one przed społecznością lokalną czy strukturą państwową, jako sytuacje rodzące powinność ze strony instytucji odpowiedzialnych za życie publiczne. Niepełnosprawność często ogranicza i to w stopniu znacznym, możliwość samodzielnego życia, nauki czy pracy zawodowej. Osoby przez nią dotknięte często wypadają poza nawias społecznego życia, doświadczają w sposób bolesny zjawiska opisywanego, jako wykluczenie społeczne. Niestety nader często towarzyszy temu proces przyspieszonego ubożenia wynikający z braku dochodów i zwiększonych kosztów leczenia czy rehabilitacji. Równie częste są zjawiska społecznej stygmatyzacji osób niepełnosprawnych. Odnosi się to szczególnie do osób po przebytych kryzysie psychicznym.

Pośród wielu innych rodzi się pytanie o zakres pomocy, jaką społeczeństwo winno świadczyć osobom niepełnosprawnym. Powraca również pytanie o realne możliwości wywiązania się struktur administracyjnych z powinności określonych w formie obowiązującego prawa w stosunku do osób niepełnosprawnych. Jest to, więc ostatecznie pytanie o kształt długofalowych działań państwa sformułowanych w postaci polityki społecznej. Ona, bowiem tak naprawdę, zakreśla finansowe możliwości działań.

Powszechnym powinno stawać się przekonanie, że osoby niepełnosprawne mają prawo do samodzielnego i aktywnego życia oraz korzystania z praw i obowiązków stanowionych dla ogółu obywateli. Mają też prawo do uzyskania środków koniecznych do

wyrównania szans w korzystaniu z przysługujących im praw. Wszelkie działania na rzecz osób niepełnosprawnych powinny być podejmowane z poszanowaniem suwerenności i godności jednostki.

Wraz z reformą struktur administracyjnych państwa w roku 1999 znaczne uprawnienia w zakresie wsparcia osób niepełnosprawnych zostały przekazane samorządom. W nurcie tym należy widzieć samorządowe programy, formułowane na rzecz środowisk lokalnych w tym i ten proponowany przez Powiat Suwalski.

Refleksja podejmowana wokół skuteczności oferowanego wsparcia idzie dwiema drogami. Z jednej strony należy zauważyć, że w latach 2007 – 2013, a więc przez okres realizacji poprzedniego powiatowego programu, rzeczywiste wsparcie w różnych formach uzyskało około 3400 mieszkańców powiatu suwalskiego. Objęte są tą liczbą wszystkie rodzaje udzielonego wsparcia. Mamy na uwadze zarówno pomoc w likwidacji barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej, pomoc oferowaną poprzez Ośrodek Wsparcia w Lipniaku, czy bardzo szeroko adresowaną pomoc w zaopatrzeniu niepełnosprawnych w przedmioty ortopedyczne czy sprzęt pomocniczy. Są w tej liczbie również osoby, które nabyły nowe kwalifikacje zawodowe, podjęły zatrudnienie, rozpoczęły własną działalność gospodarczą korzystając przy tym zarówno ze środków PFRON jak i form współfinansowanych ze środków POKL. Z drugiej jednak strony nie sposób pominąć milczeniem faktu, iż w okresie 25 lat transformacji ustrojowej nie wypracowano niestety spójnej, całościowej koncepcji działań na rzecz środowiska osób niepełnosprawnych. Fakt ten zasmuca. Częściowym złagodzeniem braku spójnych rozwiązań prawnych i finansowych w skali kraju są programy samorządowe.

Można jedynie wyrazić nadzieję, że nadchodzący okres perspektywy budżetowej UE 2014 – 2020 pozwoli na wypracowanie uspołnionego systemu rozwiązań również w wymiarze krajowym, dzięki czemu działania samorządów na rzecz niepełnosprawnych wsparte zaangażowaniem organizacji pozarządowych przyniosą dużo bardziej efektywne i racjonalne propozycje i wpłyną na rzeczywistą poprawę sytuacji osób niepełnosprawnych.

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2014-2020 wskazuje cel strategiczny i kierunki działań. Formułuje też szereg zadań, które adresowane są bezpośrednio do środowiska niepełnosprawnych. Dokument docelowo stanowi część Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Suwalskiego. Jest on otwarty na uzupełnienia i zmiany, zależne zmieniającej się sytuacji społecznej i gospodarczej kraju.

I. Kompetencje powiatu w zakresie działań na rzecz osób niepełnosprawnych

1. Określenie zjawiska „niepełnosprawność”

Definicja zawarta w Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych mówi:

„niepełnosprawnymi są osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz wypełnianie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi...”

Z uwagi na te kryteria zbiorowość osób niepełnosprawnych podzielono na dwie grupy:

1) osoby niepełnosprawne w sensie prawnym, tj. takie, które posiadają odpowiednie, aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony,

2) osoby niepełnosprawne w sensie biologicznym, tj. takie, które nie posiadają orzeczenia, ale mają/odczuwają całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonania czynności podstawowych.

Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych określa niepełnosprawność, jako trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Wg Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) za niepełnosprawną należy uznać osobę wymagającą pomocy z zewnątrz, ponieważ nie jest ona w stanie o własnych siłach zaspokoić swych potrzeb ani optymalnie wchodzić w role społeczne. W Polsce za niepełnosprawną uznaje się osobę, która odczuwa ograniczenie swej sprawności przy wykonywaniu podstawowych czynności, odpowiednich do swego wieku (samoobsługa, zabawa, nauka, praca)

2. Podstawa prawna dla działań powiatu

1) Art. 4 ust. 1 pkt. 5 ustawy z dnia 5 czerwca 1988r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2013r poz. 595 z póź. zmianami).

2) Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997r.(Dz. U. z 2011r Nr 127 poz. 721 z póź. zmianami).

3) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 maja 2003r w sprawie algorytmu przekazywania środków Państwowego funduszu rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym (Dz. U. Nr 88 poz. 808 z póź. Zmianami).

4) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002r. w sprawie określenia rodzaju zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Dz. U. z 2002r. Nr 96 poz. 861 z póź. zmianami).

2.1 Kompetencje powiatu w zakresie rehabilitacji zawodowej

Rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskanie i utrzymanie odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy.

Do zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej realizowanych przez PUP, zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych należą:

1) finansowanie kosztów szkoleń, stażu, prac interwencyjnych, przygotowania zawodowego dla osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w powiatowym urzędzie pracy, jako poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu (art. 11 ustawy),

2) udzielanie ze środków Funduszu osobom niepełnosprawnym jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej (art. 12a ustawy),

3) dofinansowywanie do wysokości 50% oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego na kontynuowanie działalności gospodarczej lub rolniczej prowadzonej przez osobę niepełnosprawną (art. 13 ustawy),

4) zwracanie pracodawcy kosztów poniesionych w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych, bezrobotnych lub poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu, skierowanych do pracy przez

powiatowy urząd pracy, do wysokości 20-krotnego przeciętnego wynagrodzenia za każde przystosowane stanowisko pracy (art. 26 ustawy),

5) zwracanie pracodawcy, który zatrudnia pracownika niepełnosprawnego miesięcznych kosztów zatrudnienia pracowników pomagających pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy w zakresie czynności ułatwiających komunikowanie się z otoczeniem, a także czynności niemożliwych lub trudnych do samodzielnego wykonania przez pracownika niepełnosprawnego na stanowisku pracy (art. 26d ustawy),

6) zwracanie pracodawcom kosztów poniesionych na wyposażenie stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej, bezrobotnej lub poszukującej pracy i niepozostającej w zatrudnieniu, do wysokości 15-krotnego przeciętnego wynagrodzenia (art. 26e ustawy),

7) refundowanie pracodawcom kosztów szkolenia zatrudnionych osób niepełnosprawnych, (art. 41 ustawy),

8) pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych, ich szkolenie oraz przekwalifikowanie,

9) współpraca z organami rentowymi w zakresie wynikającym z odrębnych przepisów,

10) doradztwo organizacyjno-prawne i ekonomiczne w zakresie działalności gospodarczej lub rolniczej podejmowanej przez osoby niepełnosprawne,

11) współpraca z właściwym terenowo inspektorem pracy w zakresie oceny i kontroli miejsc pracy osób niepełnosprawnych,

12) uczestnictwo w programach dofinansowanych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych jak również ze środków Unii Europejskiej w zakresie rehabilitacji społecznej, zawodowej i zatrudnienia oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

13) możliwość utworzenia przez gminę lub powiat wyodrębnionej organizacyjnie i finansowo jednostki o statusie zakładu aktywności zawodowej (art. 29 ustawy),

2.2 Kompetencje powiatu w zakresie rehabilitacji społecznej

Stałym zadaniem powiatu w pracy na rzecz niepełnosprawnej części społeczności jest rehabilitacja społeczna. Jest ona realizowana w ramach środków otrzymywanych z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Na bieżąco prowadzone są następujące zadania:

1) dofinansowywanie działalności warsztatu terapii zajęciowej w Filipowie, w którym rehabilitację ma zapewnioną 30 uczestników. WTZ służą ogólnemu usprawnianiu, rozwijaniu umiejętności życia codziennego oraz zaradności osobistej, a także przygotowują do życia w środowisku społecznym.

2) dofinansowywanie turnusów rehabilitacyjnych, będących zorganizowaną formą aktywnej rehabilitacji połączonej z elementami wypoczynku, której celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników, między innymi przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych, realizację i rozwijanie zainteresowań, a także przez udział w innych zajęciach przewidzianych programem turnusu.

3) dofinansowywanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych. Tego typu bariery są jednymi z najistotniejszych ograniczeń utrudniających, a często wręcz uniemożliwiających osobom niepełnosprawnym kontaktowanie się z otoczeniem. Często eliminują możliwość podjęcia zatrudnienia, a niekiedy nawet samodzielnego wyjścia z domu osoby niepełnosprawnej. Usunięcie istniejących przeszkód oraz umożliwienie osobom niepełnosprawnym poruszania się

w otoczeniu pozwala na podjęcie funkcji społecznych i zapewnia możliwość wykorzystania czasu wolnego.

4) dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych; o dofinansowanie takie mogą ubiegać się organizacje pozarządowe prowadzące działalność na rzecz osób niepełnosprawnych a jednocześnie posiadające odpowiednie dla osób niepełnosprawnych warunki lokalowe i techniczne.

5) dofinansowywanie zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych. W ramach tego zadania niepełnosprawni uzyskują dofinansowanie do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny (rower rehabilitacyjny stacjonarny, rotor, steper itp.), w przedmioty ortopedyczne (pionizatory, wózki inwalidzkie, protezy kończyn, kule, aparaty słuchowe i inne) oraz w środki pomocnicze (pielucho majtki, cewniki, worki do zbiórki moczu i inne).

2.3. Przestrzeganie praw osób niepełnosprawnych.

Powiat powinien zapewnić swoim niepełnosprawnym mieszkańcom informację o możliwości korzystania z wszelkich praw, jakie im przysługują. Jest to prawo do świadczeń zdrowotnych, leczniczych i rehabilitacyjnych, prawo do nauki, do szkolenia się, prawo do pracy odpowiedniej do rodzaju i stopnia niepełnosprawności, prawo do świadczeń z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej, prawo do uczestnictwa w życiu publicznym, kulturalnym społeczności wiejskiej, itp.

I. CEL STRATEGICZNY I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Cel strategiczny:

Zintegrowany system edukacji, rehabilitacji, aktywizacji i wsparcia osób niepełnosprawnych, w tym seniorów, i ich rodzin, w Powiecie Suwalskim.

Cel tak sformułowany może wydawać się na chwilę obecną nie do osiągnięcia. Przyczyn jest kilka i zostały one już wcześniej wskazane. Powtórzmy tu jedynie dwie, które wydają się mieć zasadnicze znaczenie, a więc niekompletne i wciąż pozbawione spójności regulacje prawne oraz system finansowania daleko odbiegający od diagnozowanych potrzeb. Tym nie mniej przyjęty dla programu cel musi wskazywać na stan optymalny, do którego zmierzamy, z całą świadomością doświadczanych ograniczeń.

I.1. KIERUNEK I

Monitorowanie zjawiska niepełnosprawności na terenie Powiatu Suwalskiego w celu ustalenia potrzeb w zakresie poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych.

ZADANIA

1. Aktualizacja powiatowej bazy danych dotyczącej niepełnosprawności (m.in. osób niepełnosprawnych - określenie kategorii grup dysfunkcyjnych, służb, instytucji i organizacji działających na rzecz tych osób, infrastruktury i jej przystosowania).

NARZĘDZIA

Badania ankietowe i analiza środowiska (wykorzystanie środków z programów Unii Europejskiej).

OCZEKIWANE EFEKTY

1. Bieżąca weryfikacja liczby osób niepełnosprawnych w powiecie.
2. Rozpoznanie potrzeb grup dysfunkcyjnych w środowisku lokalnym występujących wśród osób niepełnosprawnych na terenie powiatu:
 - a) osoby niewidome i słabo widzące,
 - b) osoby niesłyszące i słabo słyszące,
 - c) osoby z uszkodzonym narządem ruchu,
 - d) osoby z przewlekłymi schorzeniami narządów wewnętrznych,
 - e) osoby umysłowo upośledzone z niepełnosprawnością intelektualną,
 - f) osoby psychicznie chore z zaburzeniami osobowości i zachowania,
 - g) osoby z niepełnosprawnością złożoną, dotknięte więcej niż jedną niepełnosprawnością.
3. Wytworzenie spójnego systemu informacji pozwalającego na definiowanie potrzeb oraz podejmowanie działań mających na celu ich zaspokajanie.

I.2. KIERUNEK II

Zwiększenie dostępu do usług rehabilitacyjnych i pomocowych dla mieszkańców powiatu.

ZADANIA

1. Dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) do:
 - a) turnusów rehabilitacyjnych,
 - b) sprzętu rehabilitacyjnego,
 - c) przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych,
 - d) sportu, kultury, rekreacji i turystyki,
 - e) działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej (WTZ).
2. Rozwój Ośrodka Wsparcia w Lipniaku i ZAZ SOWA.
3. Udostępnianie sprzętu rehabilitacyjnego.
4. Rozwój rehabilitacji w zakresie działalności ZAZ w Lipniaku.

NARZĘDZIA

Wykorzystanie środków finansowych: PFRON, budżetu państwa, Funduszy Europejskich, Powiatu Suwalskiego oraz wykorzystanie sprzętu rehabilitacyjnego

otrzymanego z darów fundacji zagranicznych, w tym działania włączające projekty realizowane na zasadzie partnerstwa publiczno-prywatnego.

PRZEWIDYWANE EFEKTY

1. Zwiększenie dostępności do usług rehabilitacyjnych i pomocowych osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenach wiejskich.
2. Poprawa sprawności psychofizycznej, usprawnienie i zwiększenie aktywności osób niepełnosprawnych.
3. Zmniejszenie liczby osób oczekujących na usługi rehabilitacyjne i pomocnicze.

I.3. KIERUNEK III

Przystosowanie warunków środowiskowych do potrzeb osób niepełnosprawnych.

ZADANIA

1. Likwidacja barier architektonicznych i w komunikowaniu się w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej (w budynku, mieszkaniu),
2. Wspieranie działań prowadzących do likwidacji barier architektonicznych w miejscach użyteczności publicznej.
3. Likwidacja barier transportowych, przewóz osób niepełnosprawnych.
4. Informacje o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych.

NARZĘDZIA

1. Wykorzystanie ustawowych zadań samorządowych oraz programów celowych finansowanych ze środków PFRON
2. Zakup środków transportu
3. Opracowywanie i wydawanie ulotek informacyjnych.
4. Wydawanie kart parkingowych.

OCZEKIWANE EFEKTY

1. Podnoszenie jakości życia w bezpośrednim otoczeniu osób niepełnosprawnych.
2. Poprawa jakości komunikowania się, transportu oraz dostępu do informacji.

I.4. KIERUNEK IV

Pomoc rodzinom, w których są osoby niepełnosprawne.

ZADANIA

1. Doradztwo metodyczne oraz szkolenia pracowników służb społecznych i pracowników socjalnych z terenu powiatu przygotowujące do pracy z osobami niepełnosprawnymi ich rodzinami.
2. Tworzenie integracyjnych ośrodków dziennego pobytu ze szczególnym nastawieniem na dzieci niepełnosprawne.

3. Informowanie osób niepełnosprawnych i ich rodzin o możliwości uzyskania pomocy finansowej, prawnej, pedagogiczno – psychologicznej. Kierowanie tych osób do kompetentnych organizacji i instytucji.

NARZĘDZIA

1. Spotkania konsultacyjne z pracownikami socjalnymi oraz warsztatowe formy szkoleniowe.
2. Przygotowanie projektów współfinansowanych z Funduszy UE i krajowych programów celowych.
3. Pomoc w wypełnianiu wniosków składanych przez osoby niepełnosprawne oraz rodziny o dofinansowanie ze środków PFRON.
4. Inspirowanie oraz wspieranie działań organizacji pozarządowych.

OCZEKIWANE EFEKTY

1. Rozwój doradztwa i poradnictwa na rzecz rodzin z osobą niepełnosprawną oraz doskonalenie pracy socjalnej w tym zakresie.
2. Rozszerzenie dostępu rodzin do informacji o różnych formach pomocy i wsparcia świadczonych przez instytucje i organizacje pozarządowe.
3. Poprawa jakości życia w bezpośrednim otoczeniu osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

I.5. KIERUNEK V

Poprawa poziomu przygotowania zawodowego i możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych (w szczególności osób zaliczonych do znacznego i umiarkowanego stopnia niepełnosprawności) oraz tworzenie nowych i doskonalenie dotychczasowych instrumentów zwiększających możliwości osób niepełnosprawnych na rynku pracy.

ZADANIA

1. Wsparcie osób niepełnosprawnych na rynku pracy, w tym:
 - a) promowanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych, w szczególności: absolwentów, osób długotrwale pozostających bez pracy oraz wkraczających na rynek pracy po raz pierwszy, włączając wsparcie dla zakładania własnej działalności gospodarczej i samozatrudnienia,
 - b) wspieranie integracji zawodowej i społecznej młodzieży niepełnosprawnej,
 - c) wspieranie elastycznych i alternatywnych form zatrudnienia osób niepełnosprawnych (telepraca, praca na żądanie, praca na telefon).
 - d) udzielanie osobom niepełnosprawnym pożyczki ze środków PFRON na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej lub rolniczej, oraz dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego,
 - e) rozwój Zakładu Aktywności Zawodowej SOWA w Lipniaku.

f) wspieranie pracodawców tworzących miejsca pracy osobom niepełnosprawnym.

2. Poprawa skuteczności systemu wspierania osób niepełnosprawnych, w tym:
 - a) kształtowanie umiejętności instytucji rynku pracy w zakresie udzielania aktywnej pomocy osobom niepełnosprawnym, a także umiejętności aktywnego nawiązywania kontaktów z pracodawcami i poszukiwania miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych;
 - b) wspieranie procesu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, w tym osób o znaczących ograniczeniach funkcjonalnych, poprzez doskonalenie doradztwa i poradnictwa zawodowego oraz rozszerzenie zakresu usług (w tym prowadzenia opieki w pierwszych tygodniach zatrudnienia osoby niepełnosprawnej);
 - c) zwiększenie skuteczności i potencjału instytucji zajmujących się osobami niepełnosprawnymi;
3. Oddziaływanie na pracodawców w zakresie zatrudnienia osób niepełnosprawnych:
 - a) upowszechnianie zatrudniania osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy (pośrednictwo pracy),
 - b) oddziaływanie na osoby pełnosprawne i wspieranie pracodawców podejmujących szkolenia personelu w zakresie pracy i współpracy z osobami niepełnosprawnymi.
 - c) informowanie pracodawców o formach wsparcia przysługujących z racji zatrudnienia osób niepełnosprawnych.
 - d) dokonywanie zwrotu kosztów poniesionych przez pracodawcę w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących stanowisk pracy, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności osób na nich zatrudnionych oraz z rozpoznaniem przez służby medycyny tych potrzeb w oparciu o art. 26 wspomnianej wyżej ustawy.
 - e) szkolenie zawodowe osób niepełnosprawnych.

NARZĘDZIA

1. Wykorzystanie ustawowych działań Powiatowego Urzędu Pracy oraz funkcjonowania Klubu Pracy.
2. Wykorzystanie środków PFRON i Funduszu Pracy oraz Funduszy Unii Europejskiej.
3. Uaktualnianie danych o sytuacji na rynku pracy osób niepełnosprawnych, w tym zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy.

OCZEKIWANE EFEKTY

1. Wzrost szans na zatrudnienie i ekonomiczne usamodzielnienie się osób niepełnosprawnych.
2. Zdobycie wiedzy na temat metod i technik poszukiwania pracy przez osoby niepełnosprawne, autoprezentacji oraz podniesienie wiary we własne możliwości jako pełnowartościowego pracownika na rynku pracy.
3. Aktywizacja środowiska pracodawców zmierzająca do zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

I.6. KIERUNEK VI

Ograniczenie zjawiska marginalizacji społecznej i przygotowanie osób narażonych na wykluczenie społeczne do wejścia na rynek pracy, utrzymania zatrudnienia lub powrotu do czynnego życia zawodowego.

ZADANIA

1. Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w zakresie integracji zawodowej i społecznej.
2. Rozwój systemu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.
3. Uwrażliwienie środowisk lokalnych i pracodawców na konieczność podjęcia wspólnych działań na rzecz przeciwdziałania marginalizacji i jej skutkom.
4. Szkolenie kadr oraz synchronizacja działań mająca na celu zwiększenie potencjału istniejących i tworzenie nowych instytucji zajmujących się grupami narażonymi na wykluczenie społeczne, w tym ośrodków wsparcia, ośrodków dziennego pobytu czy Centrów Integracji Społecznej.

NARZĘDZIA

1. Wspólne działania samorządów z terenu powiatu, pracodawców, instytucji pomocy społecznej, służb zatrudnienia oraz organizacji pozarządowych, w tym działania włączające projekty realizowane na zasadzie partnerstwa publiczno-prywatnego.
2. Przygotowanie projektów oraz wykorzystanie środków Funduszy UE i krajowych środków celowych.

OCZEKIWANE EFEKTY

1. Zminimalizowanie zjawiska wykluczenia społecznego.
2. Wytworzenie infrastruktury stanowiącej zaplecze dla działań ograniczających negatywne skutki społeczne zjawiska.
3. Wytworzenie stałych mechanizmów wspierających grupy szczególnego ryzyka w ich powrocie do pełnienia ról społecznych i zawodowych.

Należy zaznaczyć, że powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych nie jest dokumentem zamkniętym. Jest on otwarty na nowe możliwości działań na rzecz środowiska osób niepełnosprawnych, które mogą pojawić się w wyniku wprowadzenia dodatkowych priorytetów w programach operacyjnych bądź dzięki wprowadzeniu nowych inicjatyw wspólnotowych skierowanych do grup defaworyzowanych.

II. Harmonogram Realizacji

Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Zakresie Rehabilitacji Społecznej, Rehabilitacji Zawodowej i Zatrudnienia oraz Przestrzegania Praw Osób Niepełnosprawnych na lata 2014 – 2020.

II.1. KIERUNEK I

Monitorowanie zjawiska niepełnosprawności na terenie Powiatu Suwalskiego w celu ustalenia potrzeb w zakresie poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych.

ZADANIA

LP.	ZADANIE	PLANOWANY TERMIN REALIZACJI		JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
		ROZPOCZĘCIA	ZAKOŃCZENIA	
1.	Aktualizacja powiatowej bazy danych dotyczącej niepełnosprawności (m.in. osób niepełnosprawnych – określenie kategorii grup dysfunkcyjnych, służb, instytucji i organizacji działających na rzecz tych osób, infrastruktury i jej przystosowania).	2014	Zadanie ciągłe	PCPR

II.2. KIERUNEK II

Zwiększenie dostępu do usług rehabilitacyjnych i pomocowych dla mieszkańców powiatu.

ZADANIA:

LP.	ZADANIE	PLANOWANY TERMIN REALIZACJI		JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
		ROZPOCZĘCIA	ZAKOŃCZENIA	
1.	Dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) do: a) turnusów rehabilitacyjnych, b) sprzętu rehabilitacyjnego, c) przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, d) sportu, kultury, rekreacji i turystyki, e) działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej (WTZ).	2014	Zadanie ciągłe	PCPR
2.	Rozwój Ośrodka Wsparcia w Lipniaku.	2014	2020	Ośrodek Wsparcia PCPR, Wydział Pii R Starostwa Powiatowego
3.	Udostępnianie sprzętu rehabilitacyjnego	2014	2020	OWL

4.	Rozwój rehabilitacji w zakresie działalności ZAZ w Lipniaku	2014	2020	ZAZ SOWA w Lipniaku
----	---	------	------	---------------------

II.3. KIERUNEK III

Przystosowanie warunków środowiskowych do potrzeb osób niepełnosprawnych.

ZADANIA:

LP.	ZADANIE	PLANOWANY TERMIN REALIZACJI		JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
		ROZPOCZĘCIA	ZAKOŃCZENIA	
1.	Likwidacja barier architektonicznych i w komunikowaniu się w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej (w budynku, mieszkaniu),	2014	Zadanie ciągłe	PCPR
2.	Wspieranie działań prowadzących do likwidacji barier architektonicznych w miejscach użyteczności publicznej.	2014	Zadanie ciągłe	PCPR – rola wspierająca (np. przy wypełnianiu wniosków)
3.	Likwidacja barier transportowych w tym przewóz osób niepełnosprawnych (zakup środków transportu).	2014	Zadanie ciągłe	Ośrodek Wsparcia w Lipniaku
4.	Informacje o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych.	2014	Zadanie ciągłe	PCPR, OWL

II.4. KIERUNEK IV

Pomoc rodzinom, w których są osoby niepełnosprawne.

ZADANIA:

LP.	ZADANIE	PLANOWANY TERMIN REALIZACJI		JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
		ROZPOCZĘCIA	ZAKOŃCZENIA	
1.	Doradztwo metodyczne oraz szkolenia pracowników służb społecznych i pracowników socjalnych z terenu powiatu przygotowujące do pracy z osobami niepełnosprawnymi i ich rodzinami.	2014	Zadanie ciągłe	PCPR, OWL

2.	Tworzenie integracyjnych ośrodków dziennego pobytu ze szczególnym nastawieniem na dzieci niepełnosprawne.	2014	2020	PCPR, Partnerzy społeczni
3.	Informowanie osób niepełnosprawnych i ich rodzin o możliwości uzyskania pomocy finansowej, prawnej, pedagogiczno – psychologicznej. Kierowanie tych osób do kompetentnych organizacji i instytucji.	2014	Zadanie ciągłe	PCPR

II.5. KIERUNEK V

Poprawa poziomu przygotowania zawodowego i możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych (w szczególności osób zaliczonych do znacznego i umiarkowanego stopnia niepełnosprawności) oraz tworzenie nowych i doskonalenie dotychczasowych instrumentów zwiększających możliwości osób niepełnosprawnych na rynku pracy.

ZADANIA:

LP.	ZADANIE	PLANOWANY TERMIN REALIZACJI		JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
		ROZPOCZĘCIA	ZAKOŃCZENIA	

1.	Wsparcie osób niepełnosprawnych na rynku pracy, w tym: a) promowanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych, w szczególności: absolwentów, osób długotrwale pozostających bez pracy oraz wkraczających na rynek pracy po raz pierwszy, włączając wsparcie dla zakładania własnej działalności gospodarczej i samozatrudnienia, wspieranie integracji zawodowej i społecznej młodzieży niepełnosprawnej, wspieranie elastycznych i alternatywnych form zatrudnienia osób niepełnosprawnych (telepraca, praca na żądanie, praca na telefon). b) Udzielanie osobom niepełnosprawnym pożyczki ze środków PFRON na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej lub rolniczej, oraz dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego. c) Inspirowanie oraz tworzenie na terenie powiatu miejsc pracy chronionej dla osób niepełnosprawnych. d) szkolenie zawodowe osób niepełnosprawnych e) f)	2014	Zadanie ciągłe	PUP PUP, PCPR, ZAZ SOWA PUP PUP, ZAZ SOWA, pracodawcy PUP, PCPR
----	---	------	----------------	--

LP.	ZADANIE	PLANOWANY TERMIN REALIZACJI		JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
		ROZPOCZĘCIA	ZAKOŃCZENIA	

2.	<p>Poprawa skuteczności systemu wspierania osób niepełnosprawnych, w tym:</p> <p>a) kształtowanie umiejętności instytucji rynku pracy w zakresie udzielania aktywnej pomocy osobom niepełnosprawnym, a także umiejętności aktywnego nawiązywania kontaktów z pracodawcami i poszukiwania miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych;</p> <p>b) wspieranie procesu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, w tym osób o znaczących ograniczeniach funkcjonalnych, poprzez doskonalenie doradztwa i poradnictwa zawodowego oraz rozszerzenie zakresu usług (w tym prowadzenia opieki w pierwszych tygodniach zatrudnienia osoby niepełnosprawnej);</p> <p>zwiększenie skuteczności i potencjału instytucji zajmujących się osobami niepełnosprawnymi;</p>	2014	2020	PUP, ZAZ SOWA
3.	<p>Oddziaływanie na pracodawców w zakresie zatrudnienia osób niepełnosprawnych:</p> <p>a) upowszechnianie zatrudniania osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy (pośrednictwo pracy),</p> <p>b) oddziaływanie na osoby pełnosprawne i wspieranie pracodawców podejmujących szkolenia personelu w zakresie pracy i współpracy z osobami niepełnosprawnymi.</p> <p>c) informowanie pracodawców o formach wsparcia przysługujących z racji zatrudnienia osób niepełnosprawnych.</p> <p>d) dokonywanie zwrotu kosztów poniesionych przez pracodawcę w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących stanowisk pracy, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności osób na nich zatrudnionych oraz z rozpoznaniem przez służby medycyny tych potrzeb w oparciu o art. 26 wspomnianej wyżej ustawy.</p> <p>szkolenia zawodowe osób niepełnosprawnych.</p>	2014	2020	<p>PUP, ZAZ SOWA</p> <p>PCPR</p>

II.6. KIERUNEK VI

Ograniczenie zjawiska marginalizacji społecznej i przygotowanie osób narażonych na wykluczenie społeczne do wejścia na rynek pracy, utrzymania zatrudnienia lub powrotu do czynnego życia zawodowego.

ZADANIA:

LP.	ZADANIE	PLANOWANY TERMIN REALIZACJI		JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
		ROZPOCZĘCIA	ZAKOŃCZENIA	
1.	Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w zakresie integracji zawodowej i społecznej.	2014	2020	PUP, PCPR, ZAZ SOWA
2.	Rozwój systemu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.	2014	2020	PCPR, Ośrodek Wsparcia
3.	Uwrażliwienie środowisk lokalnych i pracodawców na konieczność podjęcia wspólnych działań na rzecz przeciwdziałania marginalizacji i jej skutkom.	2014	2020	PUP, ZAZ SOWA
4.	Szkolenie kadr oraz synchronizacja działań mająca na celu zwiększenie potencjału istniejących i tworzenie nowych instytucji zajmujących się grupami narażonymi na wykluczenie społeczne, w tym ośrodków wsparcia, ośrodków dziennego pobytu czy Centrów Integracji Społecznej.	2014	2020	PCPR, PUP, Ośrodek Wsparcia, partnerzy społeczni

III. Przewidywane skutki finansowe

Powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych na lata 2014 – 2020.

Zadania przewidziane do realizacji w ramach programu w latach 2014 - 2020:

I.1. KIERUNEK I

Monitorowanie zjawiska niepełnosprawności na terenie Powiatu Suwalskiego w celu ustalenia potrzeb w zakresie poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych.

ZADANIA

LP.	DZIAŁANIE	PLANOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
1.	Aktualizacja powiatowej bazy danych dotyczącej niepełnosprawności (m.in. osób niepełnosprawnych - określenie kategorii grup dysfunkcyjnych, służb, instytucji i	Środki EFS Z działalności bieżącej	PCPR

	organizacji działających na rzecz tych osób, infrastruktury i jej przystosowania).		
--	--	--	--

III.2. KIERUNEK II

Zwiększenie dostępu do usług rehabilitacyjnych i pomocowych dla mieszkańców powiatu.

ZADANIE 1: Dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) do:

LP.	DZIAŁANIE	PLANOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
a)	turnusów rehabilitacyjnych,	Zadania finansowane będą ze środków PFRON	PCPR
b)	sprzętu rehabilitacyjnego,		PCPR
c)	przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych,		PCPR
d)	sportu, kultury, rekreacji i turystyki,		PCPR
e)	działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej (WTZ).		PCPR

Powyższe zadanie w roku 2013 realizowane jest w oparciu o środki PFRON, których wielkość na dany rok wynosi 693.785 zł. Na rok 2014 przewidziana jest kwota 705.468 zł. Należy oczekiwać, że na szacunkowa kwota budżetu w kolejnych latach zbliżona będzie do roku 2014, gdyż wyliczana będzie zgodnie z przyjętym algorytmem.

ZADANIE 2: Rozwój Ośrodka Wsparcia w Lipniaku i ZAZ SOWA.

W latach 2014 – 2020 planuje się realizację kolejnego etapu rozwoju ZAZ SOWA polegająca na:

LP.	DZIAŁANIE	PLANOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
1.	Adaptacji budynku obory na cele ZAZ SOWA	RPO WP	(Wydział PIIR)

2.	adaptację obejścia (w tym drogi, parkingi) wokół hostelu		(Wydział PIIR)
3.	Planowane jest uzupełnienie wyposażenia pokoi socjalno-mieszkalnych oraz gabinetów i pomieszczeń gospodarczych w hostelu	<i>Środki finansowe rezerwy celowej budżetu państwa</i>	Ośrodek Wsparcia, ZAZ SOWA, PCPR
4.	przeprowadzenie cyklu szkoleń zawodowych dla osób po przebytych kryzysie psychicznym; podjęcie współpracy transgranicznej w ramach nowej perspektywy UE	<i>RPO WP</i>	Starostwo Powiatowe, OWL, PCPR, PUP
5.	Kontynuacja zatrudnienia osób po przebytych kryzysie psychicznym przy obsłudze ruchu agroturystycznego ZAZ SOWA	<i>PFRON</i>	ZAZ SOWA
6.	Przewóz osób po przebytych kryzysie psychicznym, osób niepełnosprawnych	<i>Środki budżetu państwa – dotacja celowa, środki własne powiatu</i>	OWL

Działalność podstawowa Ośrodka Wsparcia w Lipniaku w roku 2013 finansowana była z dotacji celowej budżetu państwa. Wraz z realizowanymi projektami w ramach POKL zamknęła się ona kwotą 1.849.957,63 zł. W roku 2013 utworzony został ZAZ SOWA. Jego działalność w roku 2013 zamknęła się kwotą 795.821,78

W roku 2015 i w latach następnych kwota na działalność bieżącą ośrodka powinna wzrosnąć z racji na zapowiadane zwiększenie kwoty dotacji na uczestnika przez PUW w Białymstoku.

III.3. KIERUNEK III

Przystosowanie warunków środowiskowych do potrzeb osób niepełnosprawnych.

ZADANIE 2:

LP.	ZADANIE	PLANOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
1.	Likwidacja barier architektonicznych i w komunikowaniu się w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej (w budynku, mieszkaniu),	<i>Finansowanie powyższych działań ze środków PFRON</i>	PCPR

Powyższe zadanie w roku 2014 realizowane jest w oparciu o środki PFRON, których wielkość na dany rok wynosi 45 tys. zł. Na rok 2015 szacuje się kwotę około 60 tys. zł.

ZADANIE 4:

LP.	ZADANIE	PLANOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
1.	Przewóz osób niepełnosprawnych	<i>Planuje się finansowanie powyższych działań ze środków PFRON oraz środków Ośrodka Wsparcia</i>	ZAZ SOWA, OWL

Przewóz osób po chorobie psychicznej realizowany jest na bieżąco z dotacji celowej budżetu państwa w ramach budżetu ośrodka wsparcia.

ZADANIE 5:

LP.	ZADANIE	PLANOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
1.	Informacje o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych.	<i>Planuje się finansowanie powyższych działań ze środków PCPR</i>	PCPR

Każdego roku zadanie realizowane jest w ramach budżetu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w działalności bieżącej.

III.4. KIERUNEK IV**ZADANIE 1: Pomoc rodzinom, w których są osoby niepełnosprawne.**

LP.	DZIAŁANIE	PLANOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
1.	Doradztwo metodyczne pracowników służb społecznych i pracowników socjalnych z terenu powiatu przygotowujące do pracy z osobami niepełnosprawnymi i ich rodzinami. Szkolenia w zakresie wskazanym w działaniu	<i>Finansowanie powyższych działań ze środków PCPR</i> <i>Finansowanie ze środków EFS</i>	PCPR
2.	Informowanie osób niepełnosprawnych i ich rodzin o możliwości uzyskania pomocy finansowej, prawnej, pedagogiczno – psychologicznej; kierowanie tych osób do kompetentnych organizacji i instytucji.	<i>Finansowanie w ramach bieżącej działalności PCPR</i>	PCPR

Zadania realizowane będą w ramach bieżącej działalności PCPR.

III.5. KIERUNEK V

Poprawa poziomu przygotowania zawodowego i możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych (w szczególności osób zaliczonych do znacznego i umiarkowanego stopnia niepełnosprawności) oraz tworzenie nowych i doskonalenie dotychczasowych instrumentów zwiększających możliwości osób niepełnosprawnych na rynku pracy.

LP.	ZADANIE	PLANOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
1.	Wsparcie osób niepełnosprawnych na rynku pracy (pośrednictwo pracy)		PUP, ZAZ SOWA, PCPR
a)	promowanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych, w szczególności: absolwentów, osób długotrwale pozostających bez pracy oraz wkraczających na rynek pracy po raz pierwszy, włączając wsparcie dla zakładania własnej działalności gospodarczej i samo-zatrudnienia,	<i>W ramach bieżącej działalności PUP i Klubu Pracy oraz środków RPO WP</i>	PUP, Starostwo Powiatowe, ZAZ SOWA
b)	wspieranie integracji zawodowej i społecznej młodzieży niepełnosprawnej,	<i>Środki UE</i>	PUP, PCPR
c)	wspieranie elastycznych i alternatywnych form zatrudnienia osób niepełnosprawnych (telepraca, praca na żądanie, praca na telefon).	<i>Środki UE</i>	PUP, PCPR, ZAZ SOWA
d)	Udzielanie osobom niepełnosprawnym pożyczki ze środków PFRON na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej lub rolniczej, oraz dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego.	<i>Ze środków PFRON</i>	PUP
e)	Inspirowanie oraz tworzenie na terenie powiatu miejsc pracy chronionej dla osób niepełnosprawnych.	<i>W ramach projektów realizowanych z UE i środków Funduszu Pracy i PFRON</i>	ZAZ SOWA PCPR

2.	Poprawa skuteczności systemu wspierania osób niepełnosprawnych, w tym:		PUP, Ośrodek Wsparcia, ZAZ SOWA
a)	kształtowanie umiejętności instytucji rynku pracy w zakresie udzielania aktywnej pomocy osobom niepełnosprawnym, a także umiejętności aktywnego nawiązywania kontaktów z pracodawcami i poszukiwania miejsc pracy dla osób niepełno-sprawnych;	Środki: Fundusz Pracy; Środki UE	PUP, Ośrodek Wsparcia
b)	wspieranie procesu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, w tym osób o znaczących ograniczeniach funkcjonalnych, poprzez doskonalenie doradztwa i poradnictwa zawodowego oraz rozszerzenie zakresu usług (w tym prowadzenia opieki w pierwszych tygodniach zatrudnienia osoby niepełno-sprawnej);	Środki: PFRON Funduszu pracy, UE	PUP, PCPR, ZAZ SOWA
c)	zwiększenie skuteczności i potencjału instytucji zajmujących się osobami niepełnosprawnymi;	Środki: PFRON, UE	PUP, Ośrodek Wsparcia, ZAZ SOWA, PCPR
3.	Oddziaływanie na pracodawców w zakresie zatrudnienia osób niepełnosprawnych	Środki: <i>PIW EQUAL,</i> <i>PFRON</i>	PUP
a)	upowszechnianie zatrudniania osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy (pośrednictwo pracy),	Środki: <i>PIW EQUAL,</i> <i>Fundusz pracy</i>	PUP
b)	oddziaływanie na osoby pełnosprawne i wspieranie pracodawców podejmujących szkolenia personelu w zakresie pracy i współpracy z osobami niepełnosprawnymi.	Środki: <i>PIW EQUAL,</i> <i>PFRON</i>	PUP
c)	informowanie pracodawców o formach wsparcia przysługujących z racji zatrudnienia osób niepełnosprawnych.	Środki: <i>PIW EQUAL,</i> <i>PFRON</i>	PUP, PCPR
d)	dokonywanie zwrotu kosztów poniesionych przez pracodawcę w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących stanowisk pracy, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności osób na nich zatrudnionych oraz z rozpoznaniem przez służby medycyny tych potrzeb w oparciu o wspomnianą wyżej ustawę.	Środki <i>PFRON</i>	PUP
e)	Szkolenie osób niepełnosprawnych	Środki <i>Funduszu Pracy;</i> <i>PFRON i UE</i>	PUP, PCPR, FRP

W roku 2014 i latach następnych zadania realizowane są i będą w ramach bieżącej działalności poszczególnych instytucji i posiadanych środków budżetowych. Należy ufać,

że możliwym będzie wykorzystanie również środków UE w ramach nowej perspektywy finansowej.

III.6. KIERUNEK VI

Ograniczenie zjawiska marginalizacji społecznej i przygotowanie osób narażonych na wykluczenie społeczne do wejścia na rynek pracy, utrzymania zatrudnienia lub powrotu do czynnego życia zawodowego.

ZADANIA:

LP.	ZADANIE	PLANOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA ZA REALIZACJĘ
1.	Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w zakresie integracji zawodowej i społecznej.	<i>W ramach bieżącej działalności Ośrodka Wsparcia; „Korkociąg”</i>	PCPR, Ośrodek Wsparcia
2.	Rozwój systemu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.	<i>Środki EFS i w ramach bieżącej działalności Ośrodka Wsparcia, „Korkociąg”</i>	PCPR, Ośrodek Wsparcia
3.	Uwrażliwienie środowisk lokalnych i pracodawców na konieczność podjęcia wspólnych działań na rzecz przeciwdziałania marginalizacji i jej skutkom.	<i>działalność bieżąca OWL, PUP</i>	PUP, OWL
4.	Szkolenie kadr oraz synchronizacja działań mająca na celu zwiększenie potencjału istniejących i tworzenie nowych instytucji zajmujących się grupami narażonymi na wykluczenie społeczne, w tym ośrodków wsparcia, ośrodków dziennego pobytu czy Centrów Integracji Społecznej.	<i>Środki UE oraz działalność bieżąca Ośrodka Wsparcia</i>	PUP, PCPR, Ośrodek Wsparcia

Łącznie w roku 2014 na realizację zadań ukierunkowanych na osoby niepełnosprawne przewiduje się kwotę:

- z zadań ustawowych środków PFRON – około 705.468 zł,
 - z programu „Aktywny samorząd” około 50.000 zł,
 - na bieżącą działalność Ośrodka Wsparcia, z budżetu państwa – 1.149.814,00 zł,
- oraz
- na działalność ZAZ SOWA – kwotę około 1.100.000 zł.

Zakłada się, że realizowane będą w pierwszej kolejności zadania ustawowe, na które powiat dysponuje zabezpieczeniem finansowym. Pozostałe zadania realizowane będą w miarę pozyskiwania środków finansowych.

OBSZAR D: POWIATOWY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE I OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE POWIATU SUWALSKIEGO NA LATA 2014-2020

Wstęp

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz. U. z 2005 r, Nr 180. poz.1493 ze zm.) zobowiązuje powiaty do opracowania i realizacji Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Programu Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.

Do zadań powiatu zapisanych w Ustawie należy w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

- 1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Przemoc w rodzinie jest traumatycznym doświadczeniem dla osób jej doświadczających oraz świadków przemocy. Skutki przemocy dotyczą zarówno bezpośrednich szkód na zdrowiu psychicznym, fizycznym, jak i poważnych, długotrwałych problemów ujawniających się w życiu dorosłym. Długotrwała przemoc prowadzi do zaburzeń charakterystycznych dla osób przeżywających ekstremalne, traumatyczne doświadczenia. Osoby długotrwanie przeżywające przemoc przystosowują się do roli ofiary i przestają się bronić. Konieczna jest wtedy pomoc zewnątrz.

Na szczególnie poważne konsekwencje zachowań przemocowych narażone są dzieci. Doznają one przemocy nie tylko wtedy, gdy są bezpośrednio maltretowane lub zaniedbywane przez rodziców lub opiekunów. Cierpią także wtedy, gdy są świadkami przemocy dorosłych. Przemoc w rodzinie wyrządza dzieciom wiele poważnych szkód, których skutki są odczuwalne w postaci różnych form niedostosowania społecznego. Ponadto, zachowania przemocowe są powielane i stanowią grupę zachowań podwyższonego ryzyka. Doświadczanie przemocy w dzieciństwie podwyższa ryzyko, że krzywdzone dzieci same staną się krzywdzącymi rodzicami. Przemoc w rodzinie jest także trudnym problemem dla całego społeczeństwa. Destrukcyjna siła niszczy nie tylko system rodzinny, utrwała się i eskaluje oraz oddziałuje na całą społeczność. Niezbędne jest, zatem podejmowanie planowych działań mających na celu zapobieganie i zwalczanie przemocy w rodzinie.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Suwalskim na lata 2014-2020 jest kontynuacją działań zawartych w Powiatowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Suwalskim na lata 2007-2013.

Lata 2011-2013 w Powiecie Suwalskim były okresem wdrażania nowego systemu pracy Zespołów Interdyscyplinarnych. Odbyło się szereg szkoleń na poziomie gminnym i powiatowym, w których brali udział członkowie zespołów interdyscyplinarnych. W ramach projektów przeprowadzonych było wiele działań profilaktycznych, programów, warsztatów, konferencji. Duża koncentracja działań profilaktycznych i pomocowych występuje w ramach powtarzanej każdego roku Kampanii Białej Wstążki, która angażuje wiele podmiotów, w tym środowiska szkolne.

W ramach projektu „Przemocy mówimy NIE” w roku 2013 przeprowadzone zostały badania ankietowe „Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych – zjawisko przemocy” wśród 225 dorosłych mieszkańców Powiatu Suwalskiego – 172 kobiet (80%) i 43 mężczyzn (20%) oraz w grupie 324 uczniów – 160 dziewcząt i 161 chłopców.

„Dane ankietowe wskazują, że w Powiecie Suwalskim problem przemocy w rodzinie jest dość poważny. Mieszkańcy często lub bardzo często obserwują sytuacje przemocy domowej w swoim otoczeniu – szczególnie wobec dzieci i kobiet ze strony dorosłych mężczyzn (mężów, konkubentów i ojców). Aż 1/3 ankietowanych uczniów i 58% dorosłych było świadkami przemocy w rodzinie. Co piąte dziecko jest poszkodowane w wyniku przemocy domowej, najczęściej fizycznej i psychicznej. Te dwa rodzaje przemocy są także najczęściej wymieniane przez dorosłe ofiary – 44% doświadczyła przynajmniej raz dręczenia psychicznego, a 1/3 - fizycznego.

Najczęściej wskazywaną, przez uczniów i dorosłych respondentów, przyczyną przemocy domowej jest przemoc po spożywaniu alkoholu przez sprawcę. W dalszej kolejności są inne uzależnienia, niskie kompetencje społeczne oraz trudności psychiczne i zła sytuacja materialna rodziny. Przyczyn niechęci do zgłaszania się osób poszkodowanych po pomoc mieszkańcy upatrują przede wszystkim w strachu i poczuciu wstydu ofiary, ale także w zależności finansowej od sprawcy oraz nieskutecznym działaniu instytucji pomocowych.

Wymienianymi przez respondentów najczęściej instytucjami, które udzielają wsparcia ofiarom przemocy domowej są policja i pomoc społeczna oraz komisja rozwiązywania problemów alkoholowych i PCPR. W opinii respondentów działają one także najskuteczniej. Ankietowani uczniowie orientują się dość dobrze, jakie instytucje mogą pomóc ofiarom przemocy, choć znacząca większość (80%) nie słyszała o procedurze Niebieskiej Karty (w odróżnieniu od dorosłych). Najlepszymi środkami prewencji są zdaniem badanych: izolacja sprawcy (dokonywana za pomocą interwencji policji), a także udzielanie schronienia ofierze przemocy oraz jej wsparcie psychologiczne. Jako nieskuteczne w działalności profilaktycznej wskazywane są programy profilaktyczne i edukacyjne, oraz zespoły interdyscyplinarne.

Pomimo, że większość mieszkańców jest świadoma zagrożeń płynących ze stosowania przemocy oraz stereotypów z nią związanych, istnieje pewna grupa, która posiada ryzykowne przekonania na temat stosowania przemocy, mogące świadczyć o większym ryzyku stosowania przemocy domowej. Okazuje się, że 1/4 ankietowanych twierdzi, że zdarza się ona tylko w patologicznych środowiskach. A 1/3 uważa, że ofiary akceptują stosowaną wobec nich przemoc i nie cierpią naprawdę. Z kolei 1/5 jest zdania, że mężczyźni są z natury agresywni i dopuszczają stosowanie kar cielesnych wobec dzieci.” /na podstawie opracowania „Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych – zjawisko przemocy”/

Badania ankietowe oraz przeprowadzona w ramach projektu „Przemocy mówimy NIE” superwizja dla członków zespołów interdyscyplinarnych wskazują na działania, ważne do podjęcia w kolejnych latach realizacji programu:

- rozszerzanie oddziaływań profilaktycznych w środowisku młodzieżowym, budowanie zaufania do dorosłych, u których mogliby poszukiwać wsparcia w sytuacji doświadczania przemocy domowej /w tym szeroką edukację młodzieży w zakresie znajomości procedury „Niebieskiej Karty”/;
- zwiększenie kompetencji pracowników oświaty w zakresie oddziaływań profilaktycznych, umiejętności rozmowy z osobami doświadczającymi przemocy i stosującymi przemoc oraz w zakresie realizacji procedury Niebieskiej Karty /szczególnie pedagodzy, wychowawcy i katecheci) /poprzez szkolenia dla tej grupy osób i możliwość superwizji/;
- szeroka edukacja środowiskowa w zakresie zmiany ryzykownych przekonań, które wpływają na nasilenie występowania przemocy;
- objęcie szczególnym wsparciem członków rodzin alkoholowych, w związku z faktem, że większość respondentów łączy stosowanie przemocy w rodzinie z problemem alkoholowym;
- skuteczne dotarcie do środowiska z informacją o możliwości pomocy indywidualnej, grupach korekcyjnych i grupach wsparcia.

Aktualny Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Suwalskim na lata 2014-2020 przyjmuje za główny cel - Zwiększenie skuteczności działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Powiecie Suwalskim. Cele szczegółowe nawiązują do zadań określonych w Ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i nowego Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Program zakłada podejmowanie kompleksowych działań ukierunkowanych na profilaktykę, skuteczną ochronę i wsparcie osób dotkniętych przemocą, skuteczne oddziaływania wobec osób stosujących przemoc oraz zwiększenie kompetencji osób pracujących w tym obszarze.

Ważne zasady etyczne, wszelkich prowadzonych działań programowych, wskazuje przyjęta w grudniu 1995 roku na II Ogólnopolskiej Konferencji na temat Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Deklaracja w Sprawie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, której treść jest następująca:

1. Każdy człowiek ma prawo do życia w środowisku rodzinnym wolnym od przemocy, która jest naruszeniem praw i dóbr osobistych.
2. Człowiek doświadczający przemocy nie może być za nią obwiniany.
3. Dzieci i młodzież mają prawo do wzrastania w bezpiecznym środowisku wolnym od przemocy, a obowiązkiem dorosłych jest im to zapewnić.
4. Każdy człowiek doświadczający przemocy ma prawo do pomocy prawnej, socjalnej, psychologicznej i medycznej, bez naruszania jego godności osobistej.
5. Każdy człowiek ma prawo do wiedzy potrzebnej do radzenia sobie z przemocą.
6. Każdy człowiek ma prawo do przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
7. Każdy człowiek ma obowiązek udzielania pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.

Przemoc w rodzinie we wszelkich dokumentach unijnych traktowana jest, jako łamanie praw człowieka.

W myśl art. 3 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka z 1948 r. „każdy człowiek ma prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa swojej osoby”. Co więcej, art. 5 dodaje: „Nikt nie może być poddany torturom lub okrutnemu, nieludzkiemu albo upokarzającemu traktowaniu lub karaniu”.

Kształtowanie właściwego klimatu realizowania polityki opartej na poszanowaniu praw rodziny wymaga ścisłej współpracy wielu podmiotów i instytucji. Program kładzie duży nacisk na współdziałanie wszystkich instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w Powiecie Suwalskim, stałą diagnozę problemów, odpowiednie przygotowanie kadr oraz usprawnienie procedur współpracy.

Działania zawarte w programie są kontynuacją stałej intensywnej pracy w Powiecie Suwalskim nad utworzeniem skutecznego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Realizacja programu powinna wydatnie przyczynić się do ograniczenia skali zjawiska oraz skutków stosowanej przemocy i jednocześnie do poprawy stanu bezpieczeństwa życia codziennego mieszkańców Powiatu Suwalskiego.

I. Podstawa prawna

Prawo polskie wobec problemu przemocy w rodzinie

1. Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz.1493 ze zm.)
2. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przyjęty uchwałą Rady Ministrów na lata 2014-2020
3. Ustawa z dnia 12 marca 2004 o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013r. Nr 182 j.t. ze zm.)
4. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks Karny (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553 j.t. ze zm.)
5. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2012 r. Nr 786 j.t. ze zm.).
6. Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2013 NR 482 j.t. ze zm.)
7. Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007r. Nr 70 poz. 473 ze zm.)
8. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks Postępowania Karnego (Dz. U. z 1997 r. Nr 89 poz.555 ze zm.)
9. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (t. j. Dz. U. z 2011 r. Nr 287, poz. 1687 ze zm.)
10. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne. (D.U. z 2011 r. nr 50 poz. 259)
11. Rozporządzenie Rady Ministrów z 13 września 2011 r. w sprawie procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta"(Dz. U. z 2011 r. Nr 209, poz. 1245)
12. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 448)
13. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2013 r, poz.559 ze zm.)
14. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536 ze zm.)/

Prawo lokalne

1. Wojewódzka Strategia Polityki Społecznej na lata 2010-2018
2. Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Podlaskim na lata 2013-2015

Dokumenty ONZ

1. Karta Narodów Zjednoczonych z 1945 r. art. 55
2. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka z 1948 r. art1,2,3,5
3. Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z 1966 r. art. 3, art. 10
4. Konwencja w sprawie eliminacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z 1979 r. art 2,16
5. Deklaracja Wiedeńska i Program Działań z 1993 r., Deklaracja o eliminacji przemocy wobec kobiet z 1993 r., Deklaracja Pekińska i Platforma działania z 1995r.

Dokumenty Unii Europejskiej

1. Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej z 2000 r.
2. Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie obecnej sytuacji oraz przyszłych działań w zakresie przemocy wobec kobiet (2004/2220(INI))
3. Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie przemocy domowej wobec kobiet (2006/C/110/15)

II. Przemoc w rodzinie – podstawy teoretyczne

Definicja przemocy w rodzinie

Zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180 poz. 1493 ze zm.) przemoc w rodzinie to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych (w rozumieniu art. 115 § 11 Kodeksu karnego), a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że:

- **jest intencjonalna** – tzn. jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary

- **siły są nierówne** – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą

- **narusza prawa i dobra osobiste** – sprawca wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa ofiary itd. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.

- **powoduje cierpienie i ból** – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody, doświadczanie bólu i cierpienia, sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Formy przemocy:

- Przemoc fizyczna** - popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielenie koniecznej pomocy, itp.
- Przemoc psychiczna** - wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb, itp.
- Przemoc seksualna** - wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieśczoł i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych, itp.
- Przemoc ekonomiczna** - odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych materialnych potrzeb rodziny, itp.

Rodzaje przemocy

- Przemoc gorąca** - charakteryzuje się agresją słowną i fizyczną, związana jest z odreagowywaniem emocji na osobach najbliższych.
- Przemoc chłodna** - jest pozbawiona gwałtownych wybuchów, emocji, przypomina raczej realizację z góry zaplanowanego scenariusza, często stosowana w imię fałszywie pojmowanych „wyższych celów” np. konsekwentnego wychowywania dziecka.

III. Dane statystyczne dotyczące występowania przemocy w rodzinie w Powiecie Suwalskim

A. Dane z Sądu Rejonowego w Suwałkach

(dotyczą zarówno miasta Suwałk i Powiatu Suwalskiego)

a) dane dotyczące prowadzonych spraw w latach 2011-2013

W Sądzie Rejonowym w Suwałkach zapadło **255 orzeczeń z art. 207 § 1 kk**, w których orzeczono:

- obowiązek uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym	60
- dozór kuratora	110
- orzeczenie kary ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne	1

Na dzień 31.12.2013 r w Sądzie prowadzone są 234 postępowania wykonawcze wobec osób nadużywających alkoholu.

b) dane dotyczące rodzin pod nadzorem kuratora i postanowień w sprawie zobowiązania do leczenia odwykowego nieletnich.

Na dzień 31.12.2013 r. w III Wydziale Rodzinnym i Nieletnich 56 rodzin znajdowało się pod nadzorem kuratora z tytułu ograniczenia władzy rodzicielskiej.

KWARTAŁY ROK 2011	Postanowienia o nadzorze nad nieletnim sprawcą czynu karalnego lub wobec którego stwierdzono przejaw demoralizacji	Postanowienia w sprawie nadzoru kuratora nad małoletnimi przy ograniczeniu władzy rodzicielskiej	Postanowienia w sprawach zobowiązania do leczenia odwykowego
I	1	7 dotyczących 16 małoletnich	11
II	5	7 dotyczących 19 małoletnich	18
III	4	4 dotyczących 13 małoletnich	7
IV	6	6 dotyczących 16 małoletnich	15
Razem	17	28 dotyczących 16 małoletnich	51
ROK 2012			
I	6	7 dotyczących 20 małoletnich	9
II	8	4 dotyczących 10 małoletnich	7
III	4	7 dotyczących 10 małoletnich	5
IV	4	2 dotyczących 7 małoletnich	11
Razem	22	20 dotyczących 47 małoletnich	32
ROKU 2013			
I	2	8 dotyczących 21 małoletnich	10
II	5	5 dotyczących 17 małoletnich	5

III	1	7 dotyczących 17 małoletnich	5
IV	2	8 dotyczących 21 małoletnich	10
Razem	10	28 dotyczących 76 małoletnich	30

c) dane dotyczące skierowań przez Sąd Rodzinny i Nieletnich na terapię i programy.

Prawomocnym wyrokiem zobowiązano 7 rodzin do uczestnictwa w terapii prowadzonej przez PCPR. Wobec 6 rodzin prowadzony jest nadzór kuratora. Są to rodziny z terenu miasta Suwałki i Powiatu Suwalskiego.

Liczba skierowań:

- na program korekcyjno-edukacyjny oduczania przemocy w rodzinie – 2 rodzina;
- na poradnictwo dla małżeństw w kryzysie – 1 rodzina;
- na warsztaty „Budowanie relacji partnerskiej” – 1 rodzina;
- warsztaty umiejętności rodzicielskich – 1 rodzina;
- szkoła dla rodziców i wychowawców – 3 rodziny.

B. Dane z Prokuratury Rejonowej w Suwałkach

a) dane dotyczące osób, które dopuściły się przestępstwa z art. 207 § 1 kk z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej względem członka rodziny

	2011	2012	2013
1. Skierowane akty oskarżenia	68	46	66
2. Skierowane wnioski o warunkowe umorzenie postępowania wobec podejrzanego	1	4	1
3. Umorzono postępowania dot. przestępstw z użyciem przemocy w rodzinie	16	27	20
4. Odmówiono wszczęcia postępowania odnośnie spraw	106 (51, 96%)	90 (52,94%)	67 (36,81%)
5. Wnioski skierowane do Sądu o tymczasowe aresztowanie /wnioski uwzględnione przez Sąd	6/6	14/9	21/18
6. Zastosowanie środków zapobiegawczych w postaci dozoru policji pod warunkiem opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym w oparciu o art. 275 § 3 kpk wobec podejrzanych	6	4	11

7. Zastosowanie środków zapobiegawczych w postaci dozoru policji z jednoczesnym zobowiązaniem do powstrzymania się od kontaktów z pokrzywdzonym w oparciu o art. 275 § 2 wobec podejrzanych	14	14	12
8. Zastosowanie środków zapobiegawczych z postaci nakazu opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 275 a § 1 kpk) wobec podejrzanych ⁸	8	4	0

b) Dane dot. orzeczeń

Prokurator w w/w postępowaniach wnosił:

	2011	2012	2013
- na podstawie art. 72 § 1 pkt 5 kpk o orzeczenie obowiązku powstrzymywania się od nadużywania lub używania innych środków odurzających w stosunku do osób	22	24	17
- na podstawie art. 72 § 1 pkt 6 kpk o orzeczenie obowiązku poddania się leczeniu, w szczególności odwykowemu lub rehabilitacyjnemu albo oddziaływaniom terapeutycznym w stosunku do osób:	6	5	14
- na podstawie art. 72 § 1 pkt 6 kpk o orzeczenie obowiązku uczestnictwa o oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych	5	0	6
- na podstawie art. 72 § 1 pkt 7 kpk o orzeczenie obowiązku powstrzymywania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach w stosunku do osób:	1	2	0
- na podstawie art. 72 § 1 pkt 7 kpk o orzeczenie obowiązku powstrzymywania się od kontaktowania się z pokrzywdzonym lub innymi osobami w określony sposób lub zbliżania się do pokrzywdzonego lub innych osób w stosunku do	2	0	0
- na podstawie art. 72 § 1 pkt 7 kpk o orzeczenie obowiązku opuszczenia zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym w stosunku do osób:	1	1	0
- na podstawie art. 72 § 1 pkt 8 kpk o orzeczenie obowiązku innego stosownego postępowania w okresie próby, jeżeli może to zapobiec popełnieniu ponownego przestępstwa w stosunku do osób:	7	4	1

C. Dane z Policji dotyczące postępowań przygotowawczych przeprowadzonych przez Komendę Policji w Suwałkach w zakresie przemocy w rodzinie

ROK	2011	2012	2013
Liczba założonych Niebieskich Kart	272	248	254
- w Powiecie Suwalskim	108	70	82
Liczba interwencji	623	531	402
Liczba przestępstw przeciwko rodzinie	79	78	113

D. Dane z Gminnych Zespołów Interdyscyplinarnych
a) dane dotyczące prowadzonych Niebieskich Kart

Lp.	GMINY	BAKAŁARZ EWO			FILIPÓW			JELENIEWO			PRZEROŚL			RACZKI			RUTKA TARTAK			SUWAŁKI			SZYPLISZKI			WIĄJNY			OGÓŁEM
		11	12	13	11	12	13	11	12	13	11	12	13	11	12	13	11	12	13	11	12	13	11	12	13	11	12	13	
	Lata 2011-2013																												
1.	Liczba założonych Niebieskich Kart	6	3	2	2	8	14	1	3	14	-	10	5	-	10	5	1	5	8	23	31	27	9	7	13	6	3	9	225
	w tym																												
2.	- liczba NK założonych przez Komendę Policji (w Suwałkach)	4	3	2	1	5	12	1 (1)	1	12 (7)	-	9	5	-	10	5	1	5	7	?	24	22	5	4	7	4	2	7	161
3.	- liczba NK założonych przez GOPS	2	-	-	1	3	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	?	7	4	4	3	5	2	1	2	38
4.	- liczba NK założonych przez GKRPA	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
5.	- liczba NK założonych przez Szkołę	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	4
6.	- liczba NK założonych przez Służbę Zdrowia	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
7.	Liczba prowadzonych Niebieskich Kart przez ZI	6	3	2	2	10	16	1	3	14	-	8	4	-	-	-	1	5	12	23	34	34	9	15	20	6	7	8	243

b) dane dotyczące posiedzeń Zespołów Interdyscyplinarnych i organizowanych szkoleń wewnętrznych

Lp.	GMINY	BAKAŁARZEWO			FILIPÓW			JELENIEWO			PRZEROŚL			RACZKI			RUTKA TARTAK			SUWAŁKI			SZYPLISZKI			WIŻAJNY			OGÓŁEM
		11	12	13	11	12	13	11	12	13	11	12	13	11	12	13	11	12	13	11	12	13	11	12	13	11	12	13	
	Lata 2011-2013 Lp. założonych NK																												
1	Liczba posiedzeń ZI+ GR	10	5	3	3	10	18	4	4	17	5	4	4	-	56	38	1	4	8	6	10	13				1	4	4	328
2	Liczba posiedzeń grupy roboczej																		8				14	42	40	-	6	12	122
3	Liczba rodzin objętych NK				2	10	16	1	3	10	-	7	4							23	30	40	9	15	20				190
4	Liczba organizowanych szkoleń	1	1	-	1	2	2	-	2	-	-	1	1 (3)				1	-	-				1	-	-	1	1	-	15

IV. Charakterystyka podejmowanych działań profilaktycznych i pomocowych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie przez Powiatowe Pomocy Rodzinie w Suwałkach w Powiecie Suwalskim

A. Działania profilaktyczne i edukacyjne w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

W ramach bieżącej działalności Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie i Ośrodka Interwencji Kryzysowej oraz w ramach realizowanych projektów w latach 2011-2013 prowadzone były następujące działania profilaktyczne i edukacyjne:

a) skierowane do szerszej społeczności

- prowadzenie strony internetowej z materiałami nt. przemocy w rodzinie;
- współorganizacja Suwalskiej Kampanii Białej Wstążki edycja 2011, 2012, 2013 o tematyce skierowanej szczególnie na przeciwdziałanie przemocy wobec kobiet, ale również przeciwdziałanie agresji wśród dzieci i młodzieży" /w ramach kampanii - opracowanie i rozpowszechnianie ulotek, plakatów, spotów, materiałów edukacyjnych, prowadzenie audycji radiowych/
- zainicjowanie Kampanii Postaw na Rodzinę 2013 promującej wartości rodzinne w ramach projektu „W trosce o bezpieczny dom”;
- udostępnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych o tematyce związanej z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie z ogólnopolskich oraz lokalnych Kampanii;

b) skierowane do młodzieży

- Szkoła Liderów Młodzieżowych, 4 dniowy warsztat skierowany do młodzieży przygotowujący młodzież do podjęcia działań profilaktycznych w środowisku;
- organizacja konkursów międzyszkolnych na najlepsze działania profilaktyczne podejmowane w szkołach w ramach kampanii Białej Wstążki,
- spotkania edukacyjne z młodzieżą w szkołach prowadzone przez Poradnię Psychologiczno- Pedagogiczną, Policję, PCPR;
- opracowano materiały edukacyjne dla młodzieży przekazywane na spotkaniach: zakładka „Przemocy mówimy NIE”, ulotki -„Randka bez przemocy”, Niebieska Karta w szkole”;
- zorganizowano obóz przetrwania dla 20 osobowej grupy młodych osób;

c) skierowane do rodziców

- przeprowadzenie warsztatów umiejętności wychowawczych;
- „ Szkoła dla rodziców i wychowawców” / 3 cykle /
- warsztat „Być mamą” /1 cykl w 2013 r/
- warsztat „Bez klapsa – jak z miłością i szacunkiem wyznaczać dziecku granice” /4 cykle w 2013 r./
- prowadzenie spotkań edukacyjnych dla rodziców; /Poradnia, PCPR i Policja/
- przekazywanie książek o tematyce wychowawczej i broszurek dla uczestników warsztatów i spotkań edukacyjnych;
- indywidualne konsultacje wychowawcze pedagoga i psychologa ; ok 100 rocznie w PCPR;
- prowadzenie spotkań dla przyszłych rodziców w Poradni Przedmałżeńskiej z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie przez specjalistów PCPR;
- prowadzenie warsztatów dla rodziców „Być mamą”, „Bez Klapsa – Jak z szacunkiem i miłością stawiać dziecku granice.

d) skierowane do osób pracujących nad ograniczaniem zjawiska przemocy w rodzinie

- organizacja Konferencji, w tym Konferencji profilaktycznej;
- organizacja warsztatów i szkoleń wdrażających do prowadzenia profilaktyczno-edukacyjnych zajęć z młodzieżą i rodzicami;
 - ✓ warsztat „Trening Zastępowania Agresji”/2 cykle;
 - ✓ warsztat „Trening Kontroli Złości” /4 cykli/;
 - ✓ warsztat PEACE 4 KIDS /3 cykle/;
 - ✓ szkolenie „Bez klapsa – Jak z miłością i szacunkiem wyznaczać dziecku granice”/1 cykl/;
 - ✓ szkolenie „Przygotowanie do prowadzenia warsztatów dla babć i dziadków, przygotowujące do pracy z osobami starszymi/1 cykl/.
 - ✓ Warsztat „Bajkoterapii” i „Muzykoterapii”.

B. Opracowanie i udostępnianie materiałów edukacyjnych i profilaktycznych lokalnej społeczności.

Opracowane przez PCPR, zakupione oraz otrzymane nieodpłatnie i powielane materiały edukacyjne i profilaktyczne były przekazywane podczas konferencji, spotkań i warsztatów edukacyjnych, konsultacji specjalistycznych oraz udostępniane na bieżąco w Punktach Interwencji Kryzysowej i w holu PCPR. Materiały przekazywane do instytucji współpracujących są również udostępniane dla społeczeństwa / GOPSY, Szkoły, Policja/ W latach 2011-2013 opracowane zostały następujące własne materiały edukacyjne:

- Plakaty i ulotki związane z Kampanią Białej Wstążki z informacją o miejscu pomocy, /co roku ok.300 plakatów, 4000 ulotek/;
- Ulotka dla osób doświadczających przemocy w rodzinie „Powstrzymaj Przemoc”; /2000 szt./
- Broszurka dla osób doświadczających przemocy „Wyjście z cienia” / 3 000 szt./;
- Broszurka dla osób stosujących przemoc „Szansa na zmianę” / 1000 szt./;
- Zakładka dla młodzieży „Przemocy mówimy NIE”; /15 000 szt./
- Ulotka dla młodzieży „Randka bez przemocy” /4000 szt./
- Ulotka dla młodzieży „Niebieska Karta w szkole” /4000 szt./

C. Poradnictwo specjalistyczne w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Poradnictwo specjalistyczne realizowane jest przy PCPR w ramach:

- Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar przemocy w Rodzinie
- Ośrodka Interwencji Kryzysowej /Punkty Konsultacyjne w Bakałarzewie (2011-2013) i Raczkach (w 2011 r)/
- w ramach realizowanych projektów.

Porad specjalistycznych udzielali następujący specjaliści:

- ✓ Prawnik
- ✓ Psycholog, psycholog dziecięcy
- ✓ Pedagog, doradca rodzinny
- ✓ Pracownik socjalny
- ✓ Terapeuta uzależnień,
- ✓ Logopeda

W ramach pozyskiwanych środków z projektów oraz w ramach prac OIK i SOW prowadzone są w sposób niemal ciągły:

- Warsztaty Szkoły dla rodziców i wychowawców
- Warsztaty budowania relacji małżeńskiej
- Warsztaty budowania relacji partnerskiej

W miarę pozyskania dodatkowych środków finansowych prowadzone są również warsztaty Treningu Zastępowania Agresji oraz zajęcia socjoterapeutyczne dla młodzieży i zajęcia dla dzieci, które odbywają się w trakcie prowadzenia warsztatów dla rodziców.

Specjaliści PCPR wchodzi w skład wszystkich zespołów interdyscyplinarnych funkcjonujących na terenie Powiatu Suwalskiego.

- uczestniczą w spotkaniach zespołów interdyscyplinarnych;
- wyjeżdżają, jako konsultanci do rodzin w miejsce ich zamieszkania;
- motywuja osoby stosujące przemoc do włączenia się w zajęcia korekcyjne podczas spotkań LZI oraz na spotkaniach indywidualnych, na które te osoby są zapraszane.

a) Dane dotyczące ogólnej liczby przyjęć osób w PCPR i udzielonych porad przez specjalistów

Miejsce przyjęć	2011	2012	2013
Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie	441 osób/ 1004 porady	346 osób / 938 porad	302 osób/ 839 porad
Ośrodek Interwencji Kryzysowej oraz projekty	53 osoby/ 75 porad	100 osób/ 154 porady	138 osób/ 459 porad

b) Dane dotyczące przyjęć osób doświadczających przemocy w rodzinie

/na podstawie sprawozdań z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie/

Rok	Miejsce	Osoby dotknięte przemocą	Rodziny dotknięte przemocą
2011	SOW/OIK	140	124
2012	SOW /OIK	137	128
2013	SOW /OIK	193	157

SOW – Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie

OIK – Ośrodek Interwencji Kryzysowej

c) dane ogólne dotyczące osób korzystających z pomocy w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Suwałkach

ROK	Liczba osób										
	ogółem	w tym			Osoby starsze	w tym		Osoby niepełnosprawne	w tym		
		kobiety	mężczyźni	dzieci		Kobiety	mężczyźni		kobiety	Mężczyźni	Dzieci
2011	441	278	135	28	26	20	6	65	33	31	1
2012	346	225	99	22	45	28	17	31	16	12	3
2013	302	184	107	11	22	19	3	29	20	9	0

d) dane dotyczące osób przebywających w hostelu Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w latach 2011-2013 r.

Ze schronienia w Hostelu Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie skorzystało łącznie w latach 2011-2013 - 28 osób, w tym 16 dzieci.

Rok	Liczba osób ogółem	Liczba osób dorosłych	Liczba dzieci	Liczba osób z terenu Powiatu Suwalskiego
2011	17	7	10	6
2012	8	3	5	3
2013	4	3	1	0

Od momentu otwarcia w Hostelu Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Suwałkach przebywały 62 osoby.

W ramach działania Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w rodzinie prowadzona jest w sposób ciągły grupa wsparcia dla osób doświadczających przemocy grupa w Suwałkach. Wejście w grupę dokonuje się po wcześniejszym spotkaniu indywidualnym.

D. Dane dotyczące osób stosujących przemoc w rodzinie

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie prowadzi od października 2006 program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Do roku 2011 program prowadzony był w 2 wersjach – w relacjach partnerskich oraz relacjach rodzicielskich. Program w relacjach partnerskich oparty jest na modelu z DULUTH, program w relacjach rodzicielskich na warsztatach „Szkoły dla rodziców i wychowawców”. W roku 2012 zainicjowana została 3 wersja programu w modelu Terapii

Skoncentrowanej na rozwiązaniach. Opis programów znajduje się na stronie internetowej PCPR.

Osoby zgłaszały się do programu w sposób dobrowolny, kierowane były przez Zespół Interdyscyplinarny w ramach Niebieskiej Karty lub wyrokiem sądowym.

a) Dane dotyczące realizowanych przez Powiat Suwalski programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

W latach 2011-2013 przeprowadzono łącznie 22 grupy programu korekcyjno-edukacyjnego. W programie uczestniczyło 255 osób.

Rodzaje prowadzonych grup:

- w relacjach partnerskich
- w relacjach rodzicielskich
- w podejściu Terapii Skoncentrowanej na Rozwiązaniach

Dodatkowo w ramach projektów z MPiPS oraz prac SOW prowadzone były programy:

- Budowania Relacji Partnerskiej dla kobiet /2 grupy/
- Trening Zastępowania Agresji dla młodzieży /2 grupy/
- Treningu Umiejętności Społecznych w Areszcie /2 grupy/

Trening Zastępowania Agresji prowadzony jest również przez pedagoga w PCPR w formie indywidualnych spotkań dla młodzieży.

b) Wykaz zrealizowanych grup w programie korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc

Rok	Grupa	Liczba uczestników/ Liczba osób, które ukończyły program	Rodzaj programu	Miejsce realizacji
2011	Grupa 1 Grupa 2 Grupa 3 Grupa 4 Grupa 5 Grupa 6 Grupa 7 Grupa 8 Grupa 9	99/ 76 ukończyły	w relacjach partnerskich DULUTH w relacjach partnerskich DULUTH w relacjach rodzicielskich w relacjach partnerskich DULUTH w relacjach partnerskich DULUTH w relacjach partnerskich DULUTH w relacjach partnerskich DULUTH w relacjach partnerskich DULUTH w relacjach partnerskich DULUTH w relacjach rodzicielskich	ul. E. Plater 2 Areszt Śledczy ul. E. Plater 2 ul. E. Plater 2 ul. E. Plater 2 Areszt Śledczy ul. E. Plater 2 Areszt Śledczy Areszt Śledczy
2012	Grupa 1 Grupa 2 Grupa 3 Grupa 4 Grupa 5 Grupa 6 Grupa 7	97 / 64 ukończyły	w relacjach partnerskich DULUTH w relacjach partnerskich DULUTH w relacjach partnerskich DULUTH w relacjach partnerskich DULUTH w relacjach partnerskich DULUTH w relacjach rodzicielskich w relacjach rodzicielskich	ul. E. Plater 2 Areszt Śledczy ul. E. Plater 2 Areszt Śledczy ul. E. Plater 2 Areszt Śledczy ul. E. Plater 2

2013	Grupa 1 Grupa 2 Grupa 3 Grupa 4 Grupa 5	59/34 ukończyły	w relacjach partnerskich DULUTH w relacjach rodzicielskich w relacjach partnerskich DULUTH w relacjach partnerskich DULUTH w relacjach partnerskich TSR	E. Plater 2 E. Plater 2 E. Plater 2 E. Plater 2 E. Plater 2
------	---	--------------------	---	---

E. Szkolenia, konferencje, kampanie, projekty organizowane w latach 2011-2013

a) kampanie:

- SUWALSKA KAMPANIA BIAŁEJ WSTAŻKI organizowana od roku 2010 w Powiecie Suwalskim i mieście Suwałki w dniach 25 listopada -10 grudnia w koordynacji z Komendą Policji w Suwałkach.
- Kampania Białej Wstażki nastawiona jest szczególnie na przeciwdziałanie przemocy wobec kobiet.
 - w 2011 r. pod hasłem „Przemocy mówię NIE”;
 - w 2012 r. pod hasłem „Wyjść z cienia przemocy”
 - w 2013 r. pod hasłem „Przemoc jest orężem ludzi słabych”.

Kampanii towarzyszy wiele wydarzeń między innymi Konkurs międzyszkolny na najlepsze działania profilaktyczne

- KAMPANIA „POSTAW NA RODZINĘ” promująca wartości rodziny. była przeprowadzona w 2013 W ramach Kampanii odbywały się różne warsztaty, konkurs, dla rodzin, wydarzenia lokalne.
- W KAMPANIE OGÓLNOPOLSKIE włączamy się poprzez promowanie materiałów edukacyjnych,

b) szkolenia:

- warsztat Treningu Zastępowania Agresji 1 cykl; 16 godzinny;
- Warsztat Kontroli Złości 1 cykl; 8 godzinny;
- Warsztat PEACE 4 KIDS 16 godzinny;
- Szkolenie „Bez klapsa – Jak z miłością i szacunkiem wyznaczać dziecku granice”; 16 godzinny;
- 3 cykle Peace 4 Kids; 14 godzinne szkolenie;
- Kurs przygotowujący liderów do prowadzenia Kursów Przedmałżeńskich; 60 godzinne szkolenie;
- 2 cykle Kursu Terapii Skoncentrowanej na Rozwiązaniach; 90 godzinne szkolenie;
- Kurs Niebieska Godzina Wychowawcza; 6 godzinne szkolenie;
- Kurs Niebieska Karta w szkole; 3 godzinne szkolenie;
- Superwizja Systemu Przeciwdziałania przemocy w Rodzinie; 5 spotkań 4 godzinnych;

c) projekty:

w roku 2011:

- „Przemocy mówimy NIE” w konkursie „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie kwota dofinansowania - 116 380 zł /ok. 80 %/

w roku 2013 r.:

- „W trosce o bezpieczny dom” w Konkursie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Razem bezpieczniej” o wartości dofinansowania 90 370 zł /ok. 70% /
- „Przemocy mówimy NIEI” w konkursie „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, o wartości dofinansowania 100 000 zł /ok. 80%/

V. Wykaz miejsc pomocy dla mieszkańców Powiatu Suwalskiego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

<p>SAD REJONOWY W SUWAŁKACH Waryńskiego 45 16-400 Suwałki</p> <p>tel: +48 87 5631330</p> <p>faks: +48 87 563126</p> <p>e-mail: sr@suwalki.sr.gov.pl</p> <p>www.suwalki.sr.gov.pl/</p>	<p>PROKURATURA REJENOWA W SUWAŁKACH Ul. Pułaskiego 26 16-400 Suwałki</p> <p>tel (87) 567-75-71</p> <p>fax (87) 567-77-04</p> <p>www : www.suwalki.po.gov.pl</p>
<p>SPECJALISTYCZNY OŚRODEK WSPARCIA DLA OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE</p> <p>OŚRODEK INTERWENCJI KRYZYSOWEJ przy PCPR W SUWAŁKACH</p> <p>ul. Świerkowa 60, 16 - 400 Suwałki</p> <p>tel. 87/565-92-82,</p> <p>e-mail: interwencja@powiat.suwalski.pl; www.pcpr.suwalski.pl</p> <p>Hostel SOW: Dowspuda 9, 16-420 Raczki</p> <p>tel.602 746 394</p>	<p>Schronienie ofiarom przemocy w rodzinie, poradnictwo: psychologiczne, prawne, rodzinne, pedagogiczne, socjalne, grupa wsparcia dla osób doświadczających przemocy, program budowania relacji partnerskiej dla kobiet, program budowania relacji małżeńskiej, warsztat umiejętności wychowawczych, program oduczania przemocy dla mężczyzn. Pomoc udzielana jest osobom i rodzinom bez względu na miejsce zamieszkania.</p>
<p>KOMENDA MIEJSKA POLICJI W SUWAŁKACH ul. Pułaskiego 26, 16 - 400 Suwałki</p> <p>tel.87/564-14-88/564 15 48;</p> <p>e-mail: wprew.kmp@suwalki.bk.policja.gov.pl</p> <p>www.suwalki.policja.gov.pl</p>	<p>Specjalistyczna pomoc w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie - Wydział Prewencji, prowadzenie procedury Niebieskiej Karty, interwencje policji w zakresie ochrony życia i zdrowia.</p>
<p>PORADNIA PSYCHOLOGICZNO - PEDAGOGICZNA w Suwałkach</p> <p>ul. Nowomiejska 10, 16-400 Suwałki</p> <p>tel. 87 566 41 49,</p> <p>e-mail: sekretariat.ppp@poradnia-suwalki.pl</p> <p>www.poradnia-suwalki.pl</p>	<p>Poradnictwo psychologiczno-pedagogiczne, zajęcia z psychoprofilaktyki i psychoedukacji dla dzieci i młodzieży, rodziców i nauczycieli.</p>
<p>SUWALSKIE STOWARZYSZENIE „WYBÓR”</p> <p>ul. Kościuszki 77, 16-400 Suwałki</p> <p>tel. 505215315, gg 18154642,</p> <p>e-mail: stowarzyszeniewybor@wp.pl;</p> <p>www.wybor.suwalki.pl</p>	<p>Poradnictwo psychologiczne, prawne, administracyjne, pedagogiczne, terapia indywidualna i grupowa dla osób doświadczających i stosujących przemoc, warsztaty umiejętności rodzicielskich, socjoterapia, warsztaty zastępowania agresji dla dzieci i młodzieży, terapia rodzinna.</p>
<p>CENTRUM AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ "PRYZMAT"</p> <p>ul. Noniewicza 91, 16 - 400 Suwałki</p> <p>tel. 87/565-02-58,</p> <p>e-mail: pryzmat@pryzmat.org.pl,</p> <p>www.pryzmat.org.pl</p>	<p>Poradnictwo prawne, psychologiczne, mediacja, wolontariat.</p>
<p>SPECJALISTYCZNA PORADNIA ŻYCIA RODZINNEGO „NADZIEJA”</p>	<p>Poradnictwo psychologiczne, prawne,</p>

przy parafii Św. Aleksandra, ul. E. Plater 2, 16-400 Suwałki	pedagogiczne, rodzinne i duchowe.
CENTRUM INTERWENCJI KRYZYSOWEJ przy parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa, ul. Kościuszki 72, 16-400 Suwałki e-mail: cik@mnt.pl, www.cik.mnt.pl	Poradnictwo psychologiczne, prawne, pedagogiczne, rodzinne i duchowe.

VI. Analiza SWOT

Korzystając z metody analizy SWOT określono największe zagrożenia i szanse dla realizacji programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Powiecie Suwalskim.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • zaangażowanie i coraz większa kompetencja członków gminnych zespołów interdyscyplinarnych • dobra współpraca podmiotów na poziomie powiatowym w ramach Koalicji na rzecz osób znajdujących się w sytuacjach kryzysowych • działalność Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w rodzinie /zespół specjalistów oraz hostel / • doświadczenie zdobyte w trakcie realizacji programów współfinansowanych z EFS oraz z budżetu państwa. • znajomość specyfiki środowiska i obszarów problemowych • opracowane procedury postępowania Zespołu Interdyscyplinarnego • dobrze przygotowana, stale doskonaląca swe kompetencje grupa specjalistów • dostęp do superwizji pracy z rodziną • bogata oferta programów korekcyjno-edukacyjnych, pomocowych i profilaktycznych w Powiecie • dostęp do dobrze opracowanych materiałów edukacyjnych i informacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie / w tym szeroki wybór mat. własnych/ • szeroko prowadzone działania profilaktyczne środowiskowe w ramach corocznej Kampanii Białej Wstążki, projektów oraz stałych działań szkół, Policji, Poradni, PCPR • szeroka oferta organizacji pozarządowych i kościelnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> • obciążenie zawodowe kadry pomocy społecznej, utrudniające efektywne prowadzenie pracy w klientem, • niski poziom środków finansowych własnych /powiatowych/ na realizację zadań, • ograniczony dostęp do pomocy specjalistycznej na terenie gminnym • brak możliwości stałej oferty pomocowej ze względu na uzależnienie od otrzymania dotacji • silnie utrwalone w świadomości społecznej mity i stereotypy wywołujące działania przemocowe i utrudniające korzystanie z pomocy • wysoki poziom tolerancji społecznej na stosowanie przemocy w rodzinie • brak skutecznych mechanizmów kierowania osób stosujących przemoc na grupy korekcyjno-edukacyjne • niepełna diagnoza problemów i potrzeb. • trudne warunki lokalowe • brak mieszkań chronionych • długa i mało skuteczna procedura kierowania osób na leczenie • niskie wynagrodzenia osób zaangażowanych w poradnictwie
SZANSE	ZAGROŻENIA

<ul style="list-style-type: none"> • zmieniająca się świadomość społeczna w postrzeganiu przemocy w rodzinie • możliwość pozyskiwania funduszy unijnych oraz dotacji celowych w zakresie przeciwdziałania przemocy. • możliwość korzystania z dobrych praktyk z Polski. • coraz większa otwartość społeczeństwa na korzystanie z pomocy specjalistycznej. • otwartość osób zaangażowanych w zakresie przeciwdziałania przemocy na podnoszenie swoich kwalifikacji • rozwijająca się współpraca powiatu z gminami i szkołami w ramach porozumień /projekty i wspólne przedsięwzięcia/ • grupa członków ZI uczestnicząca w stałej Superwizji • stałe działania edukacyjne, kampanie wpływające na wzrost świadomości społecznej • wprowadzenie instytucji asystenta rodzinnego • aktywizacja mediów • zaangażowanie szkół i środowisk lokalnych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> • wypalenie zawodowe kadry pomocy społecznej wskutek obciążenia pracą i niskiej płacy • mała aktywność środowisk gminnych w realizacji programu • brak środków finansowych własnych utrudniający pozyskiwanie środków zewnętrznych i ciągłość oferty pomocowej • zmienność składu, brak zaangażowania członków ZI i nieumiejętność pomocy • brak współpracy pomiędzy gminami a powiatem • trudności komunikacyjne i finansowe i z opieką nad dziećmi uniemożliwiające uczestniczenie w proponowanych formach pomocy • niedostateczne wykorzystanie przez organy ścigania i wymiar sprawiedliwości istniejących narzędzi w pracy z osobami stosującymi przemoc /zakaz zbliżania się, nakaz opuszczenia lokalu, zobowiązanie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych/ • niechęć do korzystania z pomocy wskutek zakorzenionych stereotypów lub doświadczeń • brak informacji o formach pomocy
---	---

VII. Adresaci programu

Niniejszy program skierowany jest do:

- a) społeczności lokalnej.
- b) osób doświadczających przemocy w rodzinie,
- c) osób stosujących przemoc w rodzinie,
- d) świadków przemocy w rodzinie,
- e) instytucji zajmujących się pomocą rodzinie,
- f) organizacji pozarządowych,

VIII. Koordynator i partnerzy programu.

Rolę koordynatora realizacji programu w Powiecie Suwalskim pełni Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Suwałkach.

Partnerami w realizacji programu będą wszystkie podmioty tworzące Koalicję na rzecz osób znajdujących się w sytuacjach kryzysowych, które podpisały porozumienie o współpracy. Są to:

- Powiat Suwalski
- 9 Gmin: Gmina Bakalarzewo, Gmina Jeleniewo, Gmina Filipow, Gmina Przerośl, Gmina Raczki, Gmina Rutka-Tartak, Gmina Suwałki, Gmina Szypliszki, Gmina Wiżajny
- Sąd Rejonowy w Suwałkach
- Prokuratura Rejonowa w Suwałkach
- Komenda Miejska Policji w Suwałkach
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Suwałkach
- Centrum Edukacji Nauczycieli w Suwałkach
- Parafie Rzymsko-katolickie

- Wyższa Szkoła Suwalsko-Mazurska im. Papieża Jana Pawła II
- Placówki Oświatowe
- Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży w Suwałkach
- Środowiskowy Hufiec Pracy w Suwałkach
- Suwalskie Stowarzyszenie „Wybór”
- Dom Dziecka w Pawłówe
- Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej
- Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Samodzielny Publiczny Szpital Psychiatryczny w Suwałkach
- Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej
- Zarząd Okręgowy Polskiego Komitetu Pomocy Rodzinie w Suwałkach
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Suwałkach

IX. Cel główny, obszary działań i cele operacyjne programu

CEL GŁÓWNY

**ZWIĘKSZENIE SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ ZMNIJSZENIE
SKALI TEGO ZJAWISKA W POWIECIE SUWALSKIM**

OBSZARY DZIAŁAŃ:

OBSZAR 1: PROFILAKTYKA I EDUKACJA SPOŁECZNA

Cel operacyjny: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

OBSZAR 2: OCHRONA I POMOC OSOBOM DOTKNIĘTYM PRZEMOCĄ W RODZINIE

Cel operacyjny: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

OBSZAR 3: ODDZIAŁYWANIA NA OSOBY STOSUJĄCE PRZEMOC W RODZINIE

Cel operacyjny: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

**OBSZAR 4: PODNOSZENIE KOMPETENCJI SŁUŻB I PODMIOTÓW
REALIZUJĄCYCH ZADANIA ORAZ PROCEDUR
WSPÓŁPRACY**

Cel operacyjny: Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Obszar 1: PROFILAKTYKA I EDUKACJA SPOŁECZNA

CEL DZIAŁAŃ: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

KIERUNKI DZIAŁAŃ	PRZYKŁADOWE DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI	PODMIOTY ZAANGAŻOWANE
<p>1. Poszerzenie wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinie</p>	<p>A Prowadzenie badań, analiz dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie.</p> <p>B Monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie przez lokalnych koordynatorów ZI.</p> <p>C Podsumowanie danych statystycznych i działań w zakresie przeciwdziałania przemocy podczas corocznego spotkania członków Koalicji.</p>	<p>- raport z badań, analiz</p> <p>- coroczny raport podsumowujący</p> <p>- roczne sprawozdanie</p>	<p>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Koordynatorzy ZI</p>
<p>2. Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie</p>	<p>A Prowadzenie kampanii społecznych o charakterze lokalnym dot. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, promujących wartości rodziny i kształtowanie prawidłowych postaw w rodzinie; /Dni rodziny, Postaw na Rodzinę, Biała Wstążka, inne/</p> <p>B Prowadzenie spotkań edukacyjnych przełamujących stereotypy, zapoznających z prawem. / w środowisku i szkole/</p> <p>C Współpraca z podmiotami kościelnymi w zakresie edukacji osób przygotowujących się do zawarcia związku małżeńskiego oraz ich rodziców w zakresie przeciwdziałania przemocy;</p>	<p>- liczba kampanii</p> <p>- liczba spotkań edukacyjnych</p> <p>- liczba podmiotów kościelnych współpracujących</p> <p>- liczba szkół współpracujących</p>	<p>PCPR, Komenda Policji, Poradnia psychologiczno - pedagogiczna, Centrum Edukacji Nauczycieli, Szkoły, Organizacje Pozarządowe i kościelne ...</p>

<p>3. Poprawa jakości działań profilaktycznych;</p>	<p>A Opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych /warsztaty umiejętności wychowawczych, treningi umiejętności społecznych,.../</p> <p>B Współpraca ze szkołami w zakresie realizacji programów profilaktycznych zapobiegających agresji i przemocy w rodzinie / np. Szkolenie Młodzieżowych Liderów Fair Play., Randka bez przemocy, Szkoła Liderów Młodzieżowych. Organizacja Konkursów dla szkół, konferencji profilaktycznych/,</p> <p>C Opracowywanie i upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych na temat skutków działań przemocowych i promujących postawy nieprzemocowe</p> <p>D Doskonalenie systemu informacyjnego i promocyjnego o formach i miejscach pomocy /ulotki, plakaty, informacja na stronach internetowych instytucji, szkół, gmin/</p> <p>D Prowadzenie poradnictwa dla rodziców w zakresie rozwijania nieprzemocowych umiejętności wychowawczych; /konsultacje wychowawcze, spotkania edukacyjne, warsztaty umiejętności rodzicielskich</p> <p>E Promowanie form spędzania czasu wolnego sprzyjającego wzmocnieniu więzi rodzinnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba opracowanych i realizowanych programów profilaktycznych - liczba podmiotów współpracujących w realizacji programów profilaktycznych - liczba opracowanych materiałów inf.-edukacyjnych - liczba konsultacji dla rodziców - liczba osób korzystających z poradnictwa 	<p>PCPR, GOPS-y, Szkoły, GKRPA, Komenda Policji, Prokuratura, Sąd Rejonowy, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Organizacje Pozarządowe i kościelne...</p>
--	---	--	--

OBSZAR 2: OCHRONA I POMOC OSOBOM DOTKNIĘTYM PRZEMOCĄ W RODZINIE

CEL DZIAŁAŃ: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

KIERUNKI DZIAŁAŃ	PRZYKŁADOWE DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI	PODMIOTY ZAANGAŻOWANE
1. Promocja współpracy instytucji, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie oraz wypracowanie zasad współpracy;	<p>A Funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych</p> <p>B Wspieranie tworzenia i działania punktów konsultacyjnych dla osób dotkniętych przemocą;</p> <p>C Rozwój form działalności Ośrodka interwencji Kryzysowej</p> <p>D Rozwój grupa wsparcia oraz grup samopomocowych;</p> <p>E Współpraca instytucji samorządowych z organizacjami pozarządowymi i kościelnymi w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba posiedzeń ZI - liczba osób/rodzin objętych pomocą w ramach ZI - liczba utworzonych grup roboczych - liczba posiedzeń grup roboczych - wykaz form działania OIK - liczba zleczanych i wspólnie realizowanych projektów 	Gminne ZI, jst, organizacje pozarządowe i kościelne
2. Upowszechnianie informacji i edukacja w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	<p>A Rozpowszechnienie informacji o możliwościach i formach uzyskania pomocy / na stronie internetowej, broszurki i ulotki, plakaty/.</p> <p>B Rozpowszechnianie informacji w ramach działania służb, w miejscach publicznych oraz podczas spotkań społeczności lokalnej.</p> <p>C Opracowanie i realizacja zajęć edukacyjnych kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie;</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba opracowanych i upowszechnionych materiałów informacyjnych - liczba lokalnych kampanii społecznych - liczba zajęć - liczba osób uczestniczących 	PCPR, GOPS, Komenda Policji, Prokuratura, Sąd Rejonowy, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Szkoły, Organizacje pozarządowe i kościelne
3. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	A Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego dla osób dotkniętych przemocą m.in.: psychologicznego, prawnego, socjalnego, rodzinnego, medycznego, zawodowego i	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób/rodzin objętych pomocą w formie poradnictwa w poszczególnych miejscach pomocy. - liczba udzielonych porad 	PCPR, Gminne ZI, Poradnia psychologiczno-pedagogiczna, organizacje pozarządowe

	<p>rodzinnego;</p> <p>B Prowadzenie grup wsparcia i grup terapeutycznych dla osób doświadczających przemocy w rodzinie</p> <p>C Udostępnienie osobom dotkniętym przemocą schronienia w całodobowym Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie;</p> <p>D Udzielanie informacji telefonicznej oraz pomocy w formie interwencji</p> <p>E Ograniczanie liczby przesłuchań w sądzie na rzecz przesłuchań w Niebieskim Pokoju;</p> <p>F Specjalistyczna pomoc dzieciom, dotkniętym przemocą w rodzinie, w tym przemocą seksualną organizowaną na terenie najbliższym dzieciom, m.in. na terenie szkół, - konsultacje indywidualne i zajęcia grupowe, zajęcia socjoterapeutyczne/;</p> <p>G Włączenie osób doświadczających przemocy w projekty oferujące podniesienie kwalifikacji i ułatwiające znalezienie pracy;</p> <p>H Organizacja innych form pomocy dla osób i rodzin, które doświadczyły przemocy umożliwiających reintegrację rodziny, rozwój osobowy i społeczny /wolontariat, asystent rodzinny, spotkania, wyjazdy intergacyjno-educacyjne/;</p> <p>I Monitoring skuteczności pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą</p>	<p>specjalistycznych dla osób korzystających ,</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba prowadzonych grup wsparcia i grup terapeutycznych - liczba osób biorących udział w grupach wsparcia i grupach terapeutycznych. - liczba osób, którym udzielono schronienia w SOW - liczba osób korzystających z informacji telefonicznej /podjętych interwencji - liczba przesłuchań osób dorosłych, dzieci w Niebieskim pokoju - liczba osób włączonych w projekty mające na celu podniesienie kwalifikacji - liczba innych organizowanych form pomocy osobom dotkniętym przemocą - liczba osób monitorowanych /liczba osób, u których przemoc ustała 	
--	--	---	--

OBSZAR 3: ODDZIAŁYWANIE NA OSOBY STOSUJĄCE PRZEMOC W RODZINIE

CEL DZIAŁAŃ: zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

KIERUNKI DZIAŁAŃ	PRZYKŁADOWE DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI	PODMIOTY ZAANGAŻOWANE
1. Tworzenie i rozszerzanie oferty oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie przez instytucje, a także podmioty oraz organizacje pozarządowe; wypracowanie zasad współpracy pomiędzy tymi instytucjami i podmiotami oraz organizacjami pozarządowymi;	A Opracowanie programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych i terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w warunkach wolnościowych i w jednostkach penitencjarnych; B Przygotowanie i przekazanie informacji o oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc dla Sądu Rejonowego, Prokuratury Rejonowej, Miejskiej Komendy Policji oraz wszystkim gminom C Udostępnienie informacji o realizowanych programach w środowisku lokalnym /na stronie internetowej, ulotkach, plakatach/ D Włączanie do projektów zapisów umożliwiających realizację programów korekcyjno-edukacyjnych	- liczba i rodzaj programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych - liczba i rodzaj programów terapeutycznych - przekazanie informacji o programach	PCPR, partnerzy społeczni, SR
2. Interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy w rodzinie;	A Stosowanie procedury „Niebieska Karta” przez uprawnione podmioty i motywowanie osób stosujących przemoc do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym; B Izolowanie osób stosujących przemoc poprzez orzekanie eksmisji, zakazu kontaktu lub określenie sposobu kontaktu; C Prowadzenie postępowań w sprawach związanych z przemocą w rodzinie D Sądowe zobowiązanie osób stosujących przemoc w rodzinie do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym oraz	- liczba sporządzonych formularzy Niebieskich Kart - liczba rodzin objętych NK - liczba spraw zakończonych w wyniku ustania przemocy w rodzinie / spraw zakończonych w wyniku braku zasadności / - liczba wszczętych postępowań oraz odmów wszczęcia postępowania	GOPS-Y, Komenda Policji, Sąd Rejonowy, Prokuratura

	leczenia odwykowego oraz wykonywania prac społecznie użytecznych	<ul style="list-style-type: none"> - liczba zakończonych postępowań poprzez akt oskarżenia / poprzez umorzenie postępowania - liczba zatrzymań sprawców przemocy - liczba zastosowanych środków zapobiegawczych 	
3. Realizowanie, wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych zmierzających do zaprzestania przemocy w rodzinie oraz programów psychologiczno-terapeutycznych	<p>A Realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych w relacjach partnerskich, rodzicielskich i dla młodzieży przejawiającej zachowania agresywne;</p> <p>B Realizacja programów terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.</p> <p>C Monitorowanie osób uczestniczących w zajęciach korekcyjno-edukacyjnych w okresie 3 letnim;</p> <p>D Badanie skuteczności programów oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie i programów psychologiczno-terapeutycznych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba realizowanych programów - liczba osób uczestniczących w programach korekcyjno-edukacyjnych i - liczba osób, które uczestniczyły w programach terapeutycznych - liczba osób, które po ukończeniu programu powróciły do stosowania przemocy 	PCPR, ZI, Służba więzienna, Sąd Rejonowy, służba kuratorska

OBSZAR 4: PODNOSZENIE KOMPETENCJI SŁUŻB I PODMIOTÓW REALIZUJĄCYCH ZADANIA ORAZ PROCEDUR WSPÓŁPRACY

CEL DZIAŁAŃ: Podniesienie jakości i dostępności świadczonych usług poprzez zwiększenie kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

KIERUNKI DZIAŁAŃ	PRZYKŁADOWE DZIAŁANIA	Wskaźniki	PODMIOTY ZAANGAŻOWANE
1. Zwiększanie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w	A Organizacja lokalnych szkoleń zwiększających kompetencje członków ZI w ramach: - zespołów gminnych;	- liczba szkoleń zorganizowanych dla członków Koalicji .	Członkowie koalicji

rodzinie;	<ul style="list-style-type: none"> - poszczególnych służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy; - członków Koalicji; 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba szkoleń zorganizowanych w gminach dla członków zespołów interdyscyplinarnych - liczba szkoleń zorganizowanych dla poszczególnych służb. - liczba przeszkolonych osób. 	
2. Wzmacnianie kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	A Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc, w formie m.in. superwizji, coachingu, grup wsparcia.	<ul style="list-style-type: none"> - rodzaje prowadzonych form wsparcia - liczba osób biorących udział w tych formach 	Członkowie koalicji
3. Usprawnianie procedur interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc oraz programu ochrony ofiar przemocy	<p>A Wdrożenie jednolitych procedur opracowanych przez Urząd Wojewódzki w Białymstoku dot. pracy ZI i pracy nad ich usprawnianiem</p> <p>B Udoskonalanie procedur dotyczących pracy z osobą stosującą przemoc</p> <p>C Usprawnienie procedur wymiany informacji</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wdrożone procedury - liczba spotkań poświęconych pracy nad wdrożeniem procedur 	Członkowie koalicji
4. Realizacja wspólnych projektów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	<p>A Współpraca podmiotów wchodzących w skład Koalicji w tworzeniu projektów</p> <p>B Realizacja projektów w ramach porozumień</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba opracowanych projektów do realizacji. - liczba projektów przyjętych do realizacji - liczba zawartych porozumień 	Powiat, Gminy

X. Przewidywane efekty i wskaźniki realizacji programu

Efekty:

- Zmniejszenie rozmiarów przemocy w rodzinie.
- Poprawa dostępu do informacji.
- Poprawa bezpieczeństwa rodzin.
- Poprawa warunków rozwojowych dla dzieci i młodzieży.
- Podniesienie poziomu wiedzy dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie skutków stosowania przemocy w rodzinie.
- Spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie.
- Pogłębienie wiedzy społecznej o zjawisku przemocy w rodzinie i sposobach radzenia sobie z tym problemem.
- Promowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy.
- Zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie.
- Wzrost liczby osób profesjonalnie pomagających ofiarom i sprawcom przemocy w rodzinie.

XI. Źródła finansowania programu.

- Środki budżetowe Powiatu Suwalskiego.
- Środki z budżetu Państwa /programy celowe, dotacje /.
- Środki z budżetów gmin /środki z funduszu alkoholowego.../.
- Środki unijne /EFS, Fundusze EOG, DAPHNE .../.
- Środki pozabudżetowe pozyskane przez organizacje pozarządowe.
- Sponsorzy i inne źródła dochodu.

XII. Ewaluacja i monitoring programu

Realizacja programu będzie podlegała monitoringowi: wskazane podmioty w zakresie swoich kompetencji zbierają dane statystyczne oraz sporządzają cykliczne sprawozdania. Zostaną one ujęte w zestawieniu zbiorczym każdego roku po przekazaniu ich do koordynatora programu. Zebrane dane będą udostępniane na stronie internetowej w formie sprawozdania z realizacji programu.

W oparciu o zebrane dane rokrocznie dokonywana będzie również ewaluacja programu. Ewaluacja ma dostarczyć informacji, czy cele programu są właściwie realizowane, jaka jest trafność przyjętych sposobów realizacji, jaka skuteczność i efektywność programu oraz wskazać potrzebne zmiany na przyszłość.

Program ma charakter otwarty. Zmieniające się uwarunkowania prawne i organizacyjne mogą wpłynąć na konieczność jego uzupełnienia.